

మహాకవి

మొదల కృష్ణ

- సంకలనం -

K. S. S.

ప్రతిభా కులు

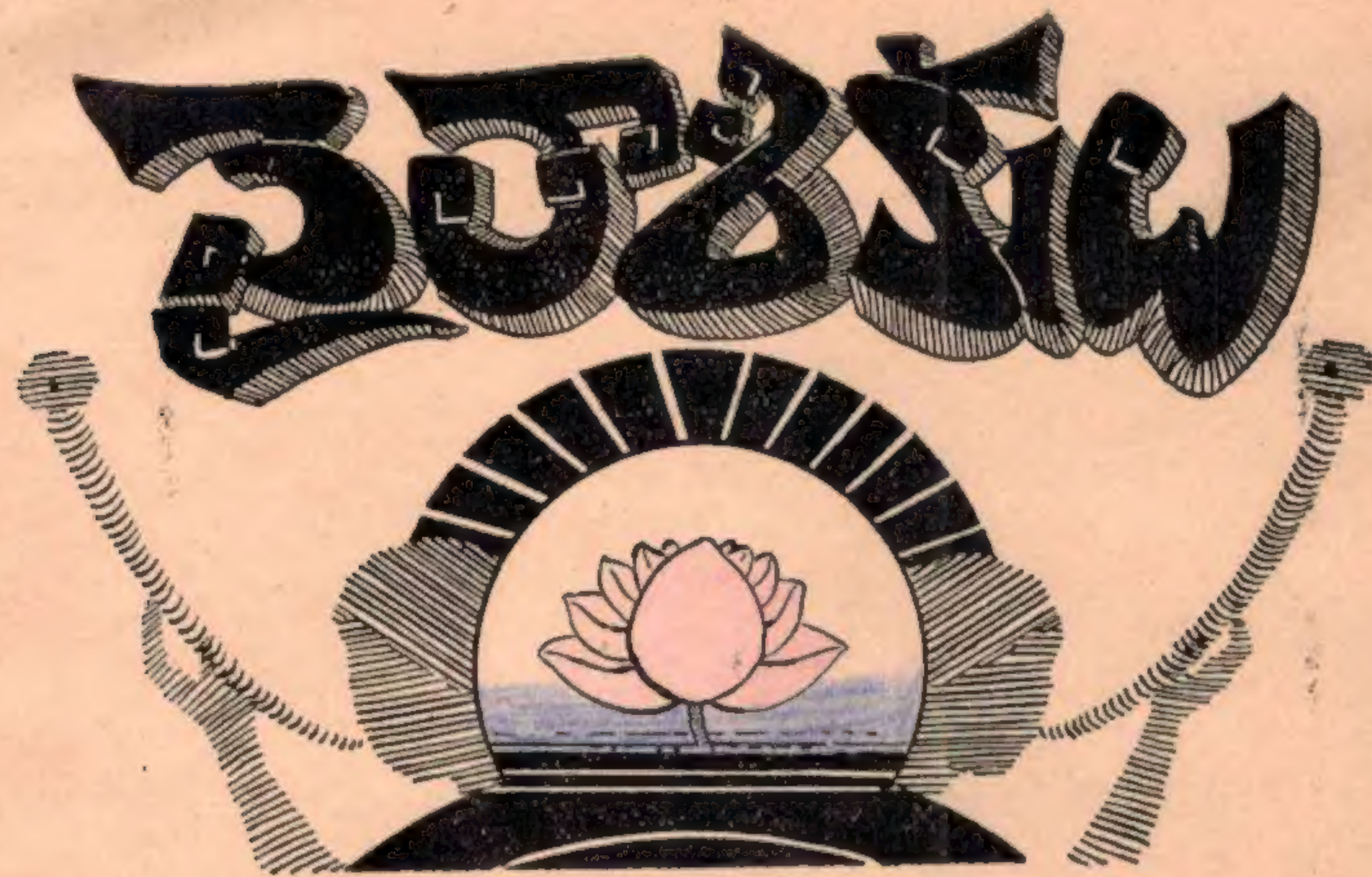
మొదటి ముద్రణ - 1935

రెండవ ముద్రణ - 1948

ఆదిత్య ప్రెస్
వెల రూ 5/-

కిసాన్ ప్రెస్, విజయవాడ.

విజయవాడ
విజయవాడలోని అమరావతి
విజయవాడలోని అమరావతి
★ ముద్దు కృష్ణ ★
- సంకలనం -

~జ్ఞానాంబు~

విజయవాడ

నా కృతజ్ఞత :
అన్నివిధాలా ఈ ప్రచురణకు
అవకాశం కల్పించిన కవులనూ
ఇతరులనూ

శ్రీమద్భగవద్గీతా
పాదము

గాంధీ, అరవిందయోగి, రవీంద్రుడు, మార్క్స్, లెనిన్, ఇట్ సెన్, బెర్నార్డ్ షా, రోమే (రోలా), మేథర్లిన్ గ్. వీరిసందేశాలూ, కావ్యాలూ ఒకసంఘానికి ఒకదేశానికి అనేకాక, మానవకుటుంబానికి అంతకీ అన్నట్లు అయిపోయినవి. వార్తాగ్రహణానికి, కావలసినన్ని సౌకర్యాలు అమరడం చేత, ఏ రష్యాలోనో, ఏ అమెరికాలోనో ఒక సంచలనం కలిగినా, కావ్య రచనలో ఒక నూతననిర్మాణం జరిగినా, అది తక్షణమే అన్నిదేశాలలోనూ మేధావంతుల నందరినీ ఆకర్షిస్తున్నది. ప్రాచీనంలోనే యుగపరం పరగా, విస్పష్టమైన మార్పులు కలుగుతూ వచ్చినప్పుడు, ఈనాడు, ప్రతి దేశంలోని విజ్ఞానమూ, ఏ దేశంలో ఏ వ్యక్తినైనా ఇంతసులభంగా అందుబాటులోనికి వస్తున్నప్పుడు, ఆధునిక సారస్వతంలో కలిగిన మార్పుకన్న రాదగిందే యెక్కువ ఉన్నదేమో అనిపిస్తుంది.

విభయవాహి

1885

ము ధ్దు కృ ష్ణ

ST. JOSEPH'S GIRLS' HIGHER
SECONDARY SCHOOL, GUNTUR

చీకటిలోనికి దీపికను తీసుకొని రాగలరు కాని, ఎవ్వరూ చీకటినే వెలుతురుగా మార్చలేరు. దీపానికి యింతచేరువుగా రాగలిగితే అంత వెలుతురు లభ్యమౌతుంది. కాని, దీపానికి వీలున్నంతదూరంలో నిలిచి, వెలుతురు చాలదని నిందించేవారిని చూసి విచారపడడంకన్న వేరేమీ చేయలేము.

ఇదికాకను, సహృదయంతో, కవిభావనక్రీసిడదగ్గరకు చేరికూడా స్వారస్యాన్ని అనుభవించలేకపోవచ్చును.

కళలో ఉన్న ఘట్టిచిక్కు ఇదే: గ్రహించగలిగిన చురుకుదనం ప్రధానంగా అపేక్షణీయం. తార్కాణకు, సంగీతాన్ని తీసుకుందాం: మొదటి దశలో, లయ తాళాల ఆవృత్తిని గ్రహించలేము సరేగదా, వివిధరాగాల వైఖరులనుసహితం తెలుసుకోలేము. ఇక మూర్ఖనాదుల సంగతి చెప్పనక్కరలేదు. వినికిడిపల్లనూ, ప్రవేశం కలిగినకొలదీ, రసగ్రహణపారీజిత కలుగుతుంది, స్వారస్యం హెచ్చుతుంది. చిత్రకళలోకూడ .... ఏ కళలోనైనా, ఇంతే.

అందుచేతను, కళోపాసకునికి వీలున్నంతచేరువై, అతని పరిభాషనూ సాంకేతికాల్నీ అంగీకరించి, అతనిసృష్టిలోనిరసాన్ని ఆనందించవలెను. ఈ దృష్టి అలవరచుకోవలెనంటే, దేశకాలపాత్రలను సమన్వయం చేసుకోడంకూడా అవసరం.

ఏ నూతనదృష్టిని అలవరచుకుంటే, సంఘానికి భావిలో ఎక్కువ నీతి; ఉత్తమగతి కలుగుతుందో, దానిని కవి సూచిస్తాడు. దీనినే, షెల్లీ

“కవులు ప్రపంచంలో నీతిని ప్రచున్నంగా తీర్చిదిద్దే శాసనాధికారులు”
అన్నాడు. కాని, ఎంతటి తత్వమకవికైనా భవిష్యత్తు ఎంతప్రధానమైనా,
ఎంత ఆకర్షణఅయినా; భూతవర్తమానాలతో బాంధవ్యం ఉండకపోదు.

భూతకాలం కూర్చిన మహత్తరత సంతా అతను స్వాయత్తం
చేసుకుంటాడు; భవిష్యత్తులోకి, ఉత్తమమార్గాన సంఘాన్ని నడిపించడం
తన నిరంతరలక్ష్యంగా యెంచుకుంటాడు.

అందుచేత. భూతభవిష్యత్తులూ, అతనికి యెంత విలువగలవి అయిన
ప్పటికీ అతని ఆందోళన, యత్నమూ, వర్తమానానికి చెందినవే. అతని
హృదయంకొట్లాట వర్తమానంలోనే.

ఈ కారణంచేతను, ఏ కవి రచనలలోనైనా సరే, తన సంఘపరి
స్థితులూ తన కాలానికి చెందిన వాతావరణమూ ప్రతిబింబితంకాక మానవు.
అంతేకాదు, నిజమైన కవి వీటిని రద్దుచేసుకొని జీవించడు. తనజీవితానికి
తనసంఘానికి, తనదేశానికి, తాను జీవించిన కాలానికి, సన్నిహితంకాని
కృతికి విలువలేదు.

దేశకాలపాత్రలలో కలిగిన మార్పులవల్ల, ఈనాటి కృతులలో
విశదమయ్యే విశేషతను యెంచేముందు, ఇంతకుపూర్వం తెనుగు కవుల
జీవితాలకూ, వారి కృతులకూ, వారి కాలానికి గల సంబంధాన్ని
దిజ్ఞాత్రంగా సూచిస్తాను;

భారతాంధ్రీకరణానికి పూర్వరంగంగావున్న అజ్ఞాతయుగం - కేవలం
అజ్ఞాతంగానే వున్నది.

పురాణయుగం :

వ్యక్తినిగాని, సంఘాన్నిగాని కలవరపెట్టే ఏ యితరసమస్యా లేని ఆ కాలంలో మతానికి కలిగిన ప్రాముఖ్యత మరి దేనికి లేకపోయింది. అందుచేతనే, అప్పటి సారస్వతంఅంతా మతధర్మసంగ్రహాలతోనూ, మత వివాదాలను పురస్కరించుకున్న గ్రంథాలతోనూ నిండిపోయింది. మత ధర్మప్రచారం ఇంతప్రధానం కావడంవల్లనే, పురాణయుగంలో సంస్కృత మాతృకల అపలంబనం లేకుండా స్వతంత్రగ్రంథరచన జరగలేదు.

ప్రబంధయుగం :

ముసల్మానుల ధాకతో వేశపరిస్థితులు మారిపోయినవి. అంతఃకల హాలను మాపుచేసుకొని, అరివీరభీకరుడు, జాతీయ గౌరవప్రతిష్ఠాపకుడు అయినజేత ఆధిపత్యం క్రిందికి రావలసివచ్చింది, తెలుగునాడు అంతా. ముసల్మానువాహినిని తుంగభద్రకు ఆవలితీరాన్నే ఆకట్టి, ఆంధ్రశిల్ప చాతుర్యాన్ని వెలయించే మహాసట్టణాన్ని - 'విద్యానగరాన్ని' - నిర్మించి, తనకొలుపున అష్టదిగ్గజాల విశ్వంఖలవిహారానికి అదను కల్పించిన కృష్ణ దేవరాయల రాజ్యనిర్వహణతో, ప్రజాసామాన్యానికి చక్కనిశాంతి, సంఘానికి ఐశ్వర్యమూ, దేశానికి అభిమానగౌరవాలూ అలవడినవి. ఐశ్వర్యంతో తులతూగుతూ, సుఖపేజ్జె, భోగలాలసతా కోరుతూన్న నాటి సంఘాదరణ కలగడానికీ, సుస్థిరసామ్రాజ్యంలో విద్యావినోదాలతో జీవితం ఆనందప్రదంగా అనుభవిస్తూవున్న ప్రభువుమెప్పు పొందడానికీ, శృంగారం ప్రధానరసంగా మప్పిన ప్రబంధం నిర్మితమయింది. పెద్దనమొదలు చేమ కూరవానివరకూ. గడచిన ప్రబంధయుగంలోని సారస్వతానికి, మను చరిత్రలోని ప్రధానలక్షణాలే సామాన్యాలైనవి.

అంధ యుగం :

తంజావూరు నాయకుల రాజ్యాంతంతో దేశకాలపరిస్థితులు ఇంకొక మార్పు చెందినవి. చితికిపోయిన ఆంధ్రసామ్రాజ్యసాధాగ్యం, చిల్లర ప్రభువులపాలైంది. 'ఏనుగుపాడిగా' ఈయగలిగిన ప్రభువులు కరువైనా కృతినమర్చుట అగ్రహారపారితోషికాన్ని ఆశించే కాంక్ష కపులను వదలలేదు. ఏ ధనవంతుడు యెటువంటి కృతిని మెచ్చుకుంటాడో అటువంటి రచనచేసి, వాణిని వాణిజ్యానికి దింపారు, తరువాతికపులు. అంతేకాదు మెచ్చి ఇచ్చినా చంద్రలేఖ 'విలాసము' - మచ్చక పొమ్మనెనా - చంద్రలేఖ 'విలాసము'. ఇటువంటి హేయకవిత్వజీవనానికికూడా ఒకరిద్దరు మహాకవులు లోనయ్యారు. ఇది అంధయుగానికి విశిష్టలక్షణం.

సవయుగం :

సంస్కృతి, సంఘాధిమాని, స్వార్థరహితజీవనుడు అయిన వీరేశలింగం పంతులు లక్షీకరించిన సూతనాదర్శాలు అనే తెలిరేకలు, సారస్వతవిహారసప్రాగ్విశాముఖాన మెప్పుడులోచినవో, అప్పటితో అంధయుగం విరిసిపోయింది. భావసంచలనం తీవ్రంగా కరిగించి, సంఘానికి సూతనలక్ష్యాలను నిర్దేశించి వీరేశలింగంపంతులు యుగకర్త అయినప్పటికీ, సారస్వతచరిత్రలో సవయుగస్థాపనాచార్యులుగా మెన్నదగినవారు; గిడుగు రామమూర్తి పండితుడూ, గురజాడ అప్పారాయ కవిన్నీ.

దేశకాలపరిస్థితుల్లో ఇంకొకమార్పు వచ్చింది: వెనుకటి ఏ యుగంలోనూ లేని కొత్తసమస్యలు అనేకం ప్రతిదేశంలోను ఈనాటికపులను వరపెడుతూన్నవి. ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా, నైతికంగా, సాంఘికంగా, పృథ్విన్నరాపరంగా తీవ్రమైన మార్పులు ప్రపంచమంతటా జరుగుతూన్నవి.

జ న్మ భూ మి

ఏదేశ మేగినా ఎందుఁ గా లిడిన
ఏపీఠ మెక్కినా యెవ రెడు రయిన
పొగడరా నీ తల్లిభూమి భారతిని
నిలుపరా నీజాతి నిండు గర్వము
లేదురా యిటువంటి భూదేవి యెందు
లేదురా మనవంటిదీరు లిం కెందు!

ఏపూర్వపుణ్యమో ఏయోగబలమో
జనియించినాడ వీ స్వర్గలోకమున!
ఏమంచిపూవులన్ ప్రేమించినావా
నిను మోచె నీ తల్లి కనకగర్భమున!

సూర్యునివెలుతురు సోకునందాక
ఓడలజెండాలు అడునందాక
నరుడు ప్రాణాలతో నడుచునందాక
అందాకగల యాయనంతభూతలిని
మనభూమివంటి కమ్మనిభూమి లేదు!

తమ తపస్సులు ఋషుల్ ధారణోయంగ
చండవీర్యము శూరచంద్రు లర్పింప
రాగదుగ్ధము భక్తరాజు లీయంగ
భావసూత్రము కవిబాంధవు లల్ల

చిక్కుల కెగఁదన్ను శేజంబు వెలుఁగ
 జగముల నూగించు మగతనం బెగయ
 రాలు పూవులు సేయు రాగాలు సాగ
 సౌందర్య మెగఁబోయు సాహిత్య మొప్ప
 వెలిగిన దీ దివ్యవిశ్వంబు పుత్రః
 దీపించె నీ పుణ్యదేశంబు పుత్రః

అవమాన మేలరా అనుమాన మేల
 భరతపుత్రుఁడ నంచు భక్తితోఁ బలుకః

రా య ప్రో ల

దేశ భ క్తి

1 దేశమును ప్రేమించుమన్నా,
 మంచి అన్నది పెంచుమన్నా,
 వొట్టిమాటలు కట్టిపెట్టోయ్!
 గట్టిమేల్ తలపెట్టవోయ్ !

2 పాడిపంటలు పొంగిపొర్లే
 దారిలో నువు పాటుపడవోయ్;
 తిండి కలిగితె కండ కలదోయ్,
 కండ గలవాడేను మనిషోయ్!

3 యీసురోమని మనుషులుంటే
 దేశ మేగతి బాగుపడునోయ్;
 జల్దుకొని కళలెల్ల నేర్చుకు
 దేశసరుకులు నించవోయ్!

అన్నిదేశాల్ క్రమ్మవలెనోయ్
దేశసరుకుల నమ్మవలెనోయ్;
దబ్బు లేలేనట్టి నరులకు
కీర్తి సంపద లబ్ధివోయ్!

వెనక చూసిన కార్య మేమోయ్?
మంచిగతమున కొంచమేనోయ్
మందగించక ముందు అడుగేయ్!
వెనకపడితే వెనకెనోయ్!

హను స్పర్ధను విద్యలందే
వైరములు వాణిజ్యమందే;
వ్యర్థకలహం పెంచబోకోయ్,
కత్తివైరం కాల్చవోయ్!

దేశాభిమానం నాకు కద్దని
వాట్టిగొప్పలు చెప్పుకోకోయ్,
హుని యేదై నాను వాకమేల్
కూర్చి జనులకు చూపవోయ్!

ఓర్వలేమిపికాచి దేశం
మూలుగులు పిల్చేసెనోయ్!
ఒరుల మేలుకు సంతసిస్తూ
ఐకమత్యం నేర్చవోయ్!

పరుల కలిమికి పొర్లి యేడ్చే
పాపి కెక్కడ సుఖం కద్దోయ్?
ఒకరిమేల్ తనమే లనెంచే
నేర్పరికి మేల్ కల్లలోయ్!

స్వంతలాభం కొంత మానుకు
పొరుగువాడికి తోడుపడవోయ్!
దేశమంటే మట్టి కాదోయ్,
వేశమంటే మనుషులోయ్!

చెట్టపట్టాల్ పట్టుకుని
దేశస్థులంతా నడవవలెనోయ్,
ఆన్నదమ్ములవలెను జాతులు
మతము లన్నీ మెరిగవలెనోయ్!

మతం వేరై తేను యేమోయ్;
మనసు లొకటై మనుషులు ఇంటే
జాత మన్నది లేచి పెరిగి
లోకమున రాణించునోయ్!

దేశ మనియెడి దొడ్డవృక్షం
ప్రేమ లను పూ రెత్తవలెనోయ్,
నరుల చెమటను తడిసి మూలం
ధనంపంటలు పండవలెనోయ్!

ఆకులందున అణగి మణగి
కవితకోవిల పలకవలెనోయ్,
పలుకులను విని దేశమం దభి
మానములు మొలకెత్తవలెనోయ్!

గు ర జా ద

స్వాతంత్ర్యరథము

అంబుదంబుల నమృతపూరంబు లొక
నింద్రచాపంపుఁదోరణ మింపుఁగులుకఁ
గాఱుమెఱుఁగులు నెల్లెడ గడలుకొనఁగ
దెడలె స్వాతంత్ర్యరథము విస్వీధియందు!

జలధరమాలఁ జీల్చికొని స్యందనశాంతి
నధోంతరాళ ముజ్జ్వలితముచేసి, యంధ
తమసంబులువాఱినమూలనైన శోభల
ననలెత్తఁజేయుచుఁ, బ్రభాతవిభాకరబింబమట్లు
సొంపిలుచు నవీనజీవనము వింతగ నింపె
సమస్తస్పృహలోన్!

ఆ రథమందు దీప్తమయమై కనుపట్టె
నిజప్రభావదుర్వారపవిత్రమూర్తి
కనుపండువు సేయుచు ధర్మజీవనారామె,
శాంతిబింబమొ, యకల్మషసత్యనికేతనంబొ,
సంసారఫలస్వరూపమొ, ప్రజాహృదయంబొ
యనన్ వెలుంగుచున్!

ఒకచేతన్ రుధిరంపుఁబాత్రమును,
వేరొక్కంటఁ బీయూషపాత్రికయుం గైకొని,
'సభ్యతామిషమునన్ దేశంబులందెల్ల నింతకు
ధర్మంబులుగాగ నెన్నఁబడు నన్యాయంబు
లీనాటితో వికలంబై చనుగాక' యంచుఁ
గరుణావేశమ్ము దీపింపఁగన్.

పచ్చినెత్తురు నమృతంపుఁ బాత్రఁ జోసి
దివ్యదుగ్ధంబుగా మార్చె దేవిమహిమ,
హాలహాలగర్భమందైన నమృతరసము
సంభవించు నటం చిలఁ జాటనేమొ!

నిలువదు స్యందనంబు ధరణీపతిపాలన
దండభీతిచే, నిలువ దనాధదాష్పములు
నిల్చిన పల్లపునేల, మోసగింపుల మఱపించు
క్రించుఁదనపుంజతురాత్ముల కాగఁబో,
దనర్కజవమొప్ప నేగెడిని గన్నులకుం
గనరానిచోటికిన్.

పూర్వసింహాసనంబులు, ప్రోజ్జ్వలంపు
మణిమయకిరీటములు, భోగమందిరములు
చక్రసంఘర్షణంబునఁ జదిసిపోయి
యవి యివి యనంగరాక రూపతెడు నేఁడు.

లేపు దివ్యతురంగముల్, లేపు కరులు,
ప్రజలె యాతేరుమోకులఁ బట్టువారు,
వాయుజవమునఁ దారకాధ్వమున నేగు
నంతరాయశతంబులనైన దాఁటి.

తేరు జాడల నెత్తురు పాణిపాణి
బంగరుంబంటఁ బండించె బక్కనేలఁ,
జక్రనేములు దాకిన స్థలము లెల్ల
సస్యలక్ష్మికిఁ గళ్యాణశాల లయ్యె.

స్యందనాసీన యగుదేవి 'శాంతి శాంతి'
యనుచు మంజులగానమ్ము నలరఁ జేసి
నవ్యనక్షత్రవీణాస్వనమ్ములందు
మేళవించెను జనులు విస్మయము గాగ.

రా మి రె డ్డి

ఆంధ్ర పౌరుషము

గోదావరీపావనోదారవాఃపూర
మఖిలభారతము మా దన్ననాఁడు,
తుంగభద్రాసముత్తుంగ రావముతోడ
కవులగానము శ్రుతిఁ గలయునాఁడు,
పెన్నానదీసముత్పన్నతైరవదళ
శ్రేణిలో తెన్ను వాసించునాఁడు,
కృష్ణాతరంగనిర్మలగానముతోడ
శిల్పమ్ము తొలిపూజ సేయునాఁడు
అక్షరజ్ఞాన మెఱుఁగదో యాంధ్రజాతి,
విమలకృష్ణానదీనైకతములయందు
కోకిలపుఁదాట పిచ్చుక గూండ్లు కట్టి
నేర్చుకొన్నది పూర్ణిమానిశలయందు.

వి శ్వ నా థ

ప్రబోధము

అమరావతీపట్టణమున బౌద్ధులు విశ్వ
విద్యాలయములు స్థాపించునాఁడు,
ఓరుగల్లున రాజవీరలాంఛనముగఁ
బలు శస్త్రకాలలు నిలుపునాఁడు,

విద్యానగరరాజవీధులఁ గవితకు
 పెండ్లిపందిళ్లు కప్పించునాఁడు,
 పొట్నూరికి సమీపమున నాంధ్రసామ్రాజ్య
 దిగ్గయస్తంభ మెత్తించునాఁడు,
 ఆంధ్రసంతతి కే మహితాభిమాన
 దివ్యదీక్షసుఖస్ఫూర్తి తీవరించె
 నామహావేశ మర్థించి యాంధ్రులార
 చల్లుఁ దాంధ్రలోకమున నక్షతలు నేఁడు!

తన గీతి యటవజాతిని పాటకులనుగా
 దిద్ది వర్దిల్లిన తెనుఁగువాణి,
 తన పోటులు విరోధితండంబులకు సహిం
 పనివిగా మెరసిన తెనుఁగుకత్తి,
 తన యందములు ప్రాంతజనుల కభిరుచివా
 సన నేర్పనలరిన తెనుఁగురేఖ,
 తన వేణికలు వసుంధరను సస్యశ్యామ
 లనుజేయఁ జెలఁగిన తెనుఁగుభూమి
 అస్మదార్థమనోవీధి నావహింప
 జ్ఞప్తికెలయించుచున్నాడ, చావలేదు,
 చావలేదు, ఆంధ్రుల మహోజ్జ్వలచరిత్ర
 హృదయములు చీల్చి చదువుఁదో సదయులార!

కృష్ణాతరంగపంక్తిన్ ద్రొక్కి త్రుళ్ళింత
 నాంధ్రనౌకలు నాట్యమాడునాఁడు,
 ఇంటింట దేశిసాహిత్యదీపములతో
 నాంధ్రతేజస్సు రాపాడునాఁడు,

సుకుమారశిల్పవస్తుప్రపంచమునందు
 నాంధ్ర నైపుణి పంతమాడునాఁడు,
 సమరసేనావ్యాహజయపరాకృతింద
 నాంధ్రపౌరుషము చెండాడునాఁడు
 చూచి, సంతోషమున తలలూచి, గర్వ
 మాచి, ఆంధ్రపుత్రీపుత్రు లందఁగలరు
 శాంతి, నందాక లేదు విశ్రాంతి మనకు
 కంకణవిసర్జనల కిది కాల మగునె!

రా య ప్రో లు

నై వే ద్య ము

తల్లి, నీయుత్సవముఁ గాంచఁ దరలినార
 లనుఁగుఁదనయులు నై వేద్యహస్తు లగుచు,
 ధన్యు లెల్లరు నాత్మోచితంపుఁగాన్క
 లర్పణముసేయ వచ్చిరి యందికొమ్ము!

స్వర్ణసుమముల సర్పన సలుపువారు
 భాగ్యవంతులు నీ పాదపద్మములకు,
 ఏమిలేనట్టి భిక్షకుండేని నేఁడు
 కంటి క్రొన్నీటిముత్యాలకాన్క విడును!

పూజ్య, లభములు, ధనికులు, పుట్టుచీద
 లనెడి యెడ లేక యెత్తిరి హారతులను,
 భక్తిపరవశులైన యీ ప్రజలగీతి
 దిక్కుదిక్కులయందుఁ బ్రతిధ్వనించు !

అమ్మరో! నీదు మందిరప్రాంగణమున
మండుచున్నది కర్పూరఖండగణము,
త్యాగపరిశుద్ధమగు నాత్మఁ దలఁగిపోవు
కామమటు ధూమరేఖలు గడలుకొనఁగ !

ప్రొద్దుపొడుపున నీ పావపూజకొలుకు
కవిని, తెచ్చితి దోసిటఁ గన్నెపూలు,
బలివితర్దిక నిరతంబు వెలుఁగునటుల
హృదయపుసుగంధదీపమర్పింతుఁ గొనుము!

రా మి రె డ్డి

వేఁ గి క్షే త్ర ము

ఏరాజు పంచెనో యిచట శౌర్యపుపాయ
సమ్ములు నాగులచవితినాళ్ళ,
ఏయెట్టనంజలో నెలమి పల్లవరాజ
రమణులు కాళ్ళఁ బారాణులిడిరొ,
చిత్రరథస్వామి శ్రీరథోత్సవములో
తెలుఁగు పిల్లలు కత్తిత్రిప్పి రెపుడొ,
ఏరెండుజాములయినుని వేడిమి వచ్చి
కలిసిపోయెనొ త్రిలింగవ్రభువుల,
నాజగచ్చేయనంబులై యలరు తొంటి
వేంగిరాజుల పాద పవిత్రచిహ్న
గర్భితమైనయీ భూమిఖండమందు
నశ్రువులు జార్చు జీవచ్ఛవాంధ్రజనులు !

ఇట వేగీకుల పాదచిహ్నములు లేవే ! లేవుపో,
 భావనాస్ఫుటమూర్తిత్వమునై నఁ బొందవు. నెదో
 పూర్వాష్టాదుష్కాలపుంఘటికల్
 గర్భమునం దిముద్బుకొనియెం గాబోలు
 నీపల్లెచో టట లోకాద్భుతదివ్యదర్శనమఁ జే
 యాభోగ మేలాటిదో !

నీ యతులప్రభావమహానీయత
 వేగీపురాధిరాజమా, ఆయతధర్మమూర్తులు
 మహాత్ములు వారలు బ్రహ్మకోశగోపాయిత
 లాంధ్రపల్లవనృపాలుర హుంకృతి
 వ్యాఘ్రగర్జగానై యరిచోకభీకరమహాద్భుత
 శౌర్యరసాకృతిం జనెన్ !

ఈనా పదార్పితక్షోణి నేరాజు ధ
 ర్మాననంబుండి స్మృత్యర్థ మనెనొ,
 ఈ నా దృగవృతంబైన భూములలోన
 నేశౌర్యధనులు శిక్షింపఁబడిరొ,
 ఈ నా శరీరమం దివతళించిన గాలి
 యెంత పౌరాతన్య మేచుకొనెనొ,
 ఈనా తనూపూర్ణమైన యాకాశమ్ము
 నే క్రతుధ్వనులు శబ్దించినవియొ,
 అస్మదజ్ఞాతపూర్వదివ్యత్వ మొప్పు
 నీ పునీతావనీఖండ, మిచట నిలిచి
 యస్వతంత్రత దొరలు నాయాంధ్రశక్తి
 నన్నుఁ గంపింపఁజేయుచున్నది భృశమ్ము.

వేగిరాజ్యపు పల్లెవీధుల చెడుగుళ్ళ
 రిపులఁ గవ్వించు నేరుపులు తెలిసి,
 ఎగురు గోడీబిళ్ల సాగసులో రిపుళిర
 స్సుల బంతులాడు శిక్షలకు డాసి,
 చెఱ్ఱాడి యుప్పు తెచ్చిననాఁదె శాత్రవ
 వ్యూహముల్ పగిలించునొటపు గటచి,
 కోతికొమ్మచ్చిలో కోటగోడల కెగఁ
 బ్రాకి లంఘించు చంక్రమణ మెఱిఁగి,
 తెనుఁగు లంతదై యవి నేర్చుకొనియయుందుఁ,
 రెన్నగాఁ దెల్లుతల్లులు మున్ను శౌర్య
 రస మొడిచి యుగుఁబాలతో రంగరించి
 బొడ్డుకోయనికూనకే పోయుదు రటః

శిలవోలెన్ కదలంగలేక హృదయస్నిగ్ధార్థ
 సద్భావనాఖిలచైతన్యఁడనై పురావిదిత
 వేంగీపూజ్యసామ్రాజ్యగాథల యోజించుచు
 నాంధ్రపల్లవనరేంద్రశ్రీయశస్త్రింభమున్ బలె
 నిచ్చుంటిన యీపవిత్రధరణీభాగంబునం
 దీగతిన్ :

ఏ దివ్యపూరుషు లీ శాద్వలాంకూర
 శేఖరమ్ముల లిఖించిరో యివెల్ల !
 ఈ వాయువీచిలో నే యస్సరస్సమా
 జము నింపిరో గీతినముదయంబు !
 ఏ దివ్యశిల్పు లీ రోదసీకుహరాన
 వ్రాసిరో దివ్యశిల్పంబు లిన్ని !

ఈ పదాంతరమునం దే పురాణమునీంద్ర
 సంతతులో ప్రశంసలు పొనర్తు,
 ఎటఁగనినఁ బూర్వపల్లవనృపచరితరె
 వ్రాయఁబడి, పాడఁబడి, గీయఁబడి, యుపన్య
 సింపఁబడి శ్రోత్రపేయమై చెన్నుదాల్చె.
 నీయతీంద్రియశక్తి నాకెట్లు లబ్ధె !

ఈ పొలా లెంత చే వెక్కించుకొన్నవో
 గుండెవ్రయ్య సముద్రగుప్తు డడరె,
 ఈ నేలపావిత్ర్య మెంత కుంభించెనో
 చిత్రరథస్వామి సేవలు కొనె,
 ఇట పల్లవులరాచయెలనాగ రేవ్రత
 మ్ములు చేసిరో లచ్చి నిలుకడవడె,
 ఈ కాశ్యపీఖండ మే శరణ్యోత్సాహ
 పులకించెనో, కీర్తి తెలుపులారె,
 ఇట నెచట త్రవ్వినను బంగరేనట, యది
 యెంత శ్రీయొ, యదెంత రాజ్యేందిరయొ, ప
 దానతనభాగ్ర పాతనిర్యన్నిదాన
 మైన యీచోట నుపభోగ్యమయ్యె నేడు !

ఈ పొదలం జరించుచు నహీనమహా
 మాహిమానుభావమో నే పురపీఠులందొ
 చరియించుచునుంటి నటంచుఁ, దారతంత్ర్యా
 పతితుండ నయ్యును పురాహుహదాండ్రమునన్
 స్వతంత్రుడౌ నేపురుషుండనో యనుచు నీ భ్రమ
 సత్యముగా తలంచుదున్ !

ఏ పల్లవనృపాలు దెత్తినబావుటా
 చాళుక్యనృపులరాజ్యంబునందు,
 ఏ దేశికవిత పాలించిన కవిరాజు
 నన్నయ్య వ్యాకరణంబునందు,
 ఏ యులిఁజెక్కు నే రేపులు మహాశిల్పి
 గోదావరీనదీ హేషయందు,
 ఏ తొంటితెలుగుల యెక్కువాచారమ్ము
 బలవన్నుపుల ప్రాభవమ్మునందు
 సమసిపోయెనొ ఉన్నత సామజంబు,
 కాలను జొరబడి తమ్మితూడులను పెరికి
 వైచుడె యెఱుంగుగాని, తత్పద్మగర్భ
 కేసరవిమిశ్రమధురసాగ్రియత గలదె?

ఇమ్ముగఁ గాకుళమ్ము మొదలీవరకుంగల
 యాంధ్రపూర్వరాజ్యమ్ముల పేరు చెప్పిన,
 హృదంతర మేలా చలించిపోవు,
 నాత్మమ్ముగు చిత్తవృత్తుల పురాభవనిర్ణయమేని
 ఎన్ని జన్మమ్ములుగాగ నీ తనుపునన్
 బ్రవహించునొ యాంధ్రశక్తముల్ :

ఇది వినిపింతునంచు మది నెంచెద మిత్రులకున్,
 గళస్థగద్గదికము, లోచనాంత
 బహుధాస్రుతబాష్పనదమ్ము, స్పందనాస్పద
 హృదయమ్ము, నా పనికిఁ జాలక చేసెడు, నన్ను
 నింతగా నెద పదలించుకొన్న దిది యెక్కడి
 పూర్వపుజన్మవాసనో :

వి శ్వ నా థ

కాంక్ష

ఈ సుమజన్మ మెట్లా ఘటియిలైగు నా
కొకనాటిపాటిదై, వాసన లీను సోయగము
వాయని తీయనిపోడుముల్ క్షణంచో, సగమో
విచారపడబో, నయినన్ విడివడ్డ నాయెదన్
మోసులువారు నూతన మనోరథ,
మామనివేడిపొంగులన్.

పేదలరక్తమాంసముల పెంపు వహించి
దయారసామృతాస్వాదదరిద్రులైన ధనవంతుల
పెద్దరికమ్ముతై, మతోన్మాదము పెంచు దేవునికి
మారుగ నిల్చిన రాతిబొమ్మలం దూవరవోపు
పాడుబ్రదు, కొక్కనిమేషము సైప
నాయెదన్.

నాకు తలంపు లేదు లలనాజనరాకజరీభరై క
భూషాకలనన్, సతీమృదుభుజాంతరతల్ప
కుచోపగూహబిబ్బోకమునన్, పథూజన
కపోలగళచ్ఛవజావతంస హేవాకమునన్,
విలాసినుల పాపటచందురు
కావిపూతలన్.

కానుకనై ధరాదిపుల కాళ్ళకడం
 బొరలాడి వాడిపోలేను, ధరాపరాగపటలి
 మలినమ్మగు ద్వారతోరణాస్తానమునల
 దురిఁబడగజాలను, దోసిటిపేరి ఘోరకారా
 నరకమ్మునం దుసురు రాల్పగలేను
 నిమేషరక్తికై.

తేనెలకోసమై కొదమ తేటులదాటు లొనర్చు
 నృత్యగీతానునయమ్ముగాని, మలయానిలుకొగిట
 బుల్కరించు సౌఖ్యానుభవమ్ముగాని,
 తరుణారుణరాగకదుష్టచుంబనశ్రీ
 నవకమ్ముగాని, పరితృప్తియొసంగదు
 నాకొకింతయున్.

నీచపుదాస్యవృత్తిమననేరని కూరత
 మాతృదేశసేవాచరణమ్మునం
 దసువు లర్పణసేసినవారిపార్థివశ్రీ
 చెలువారుచోట, తదస్యగ్రుచులన్ వికసించి,
 వాసనల్ వీచుచు రాలిపోవగవలెం
 తదుదార్తసమాధిమృత్తికన్ :

వే దు ల

పృథివీ ప్రశంస

ఓ వికాలావనీ !

శోభాతిపావనీ !

అరంభపుణ్యక్షణముల నీకుఁడు వినరిన నాఁటి
నీ యాదిసౌభాగ్య మెటుల వెల్గెనొ ? భవదీయశాఙ్గి
యాకుపచ్చనియాకులో !

పండువెల్తురు రేకులో !

నిన్ను ప్రశ్నింపఁగాఁజాల, నీనాఁటి ప్రొద్దుటిపూఁట
గంభీరమై ప్రపహించె నీదుసౌందర్యంపుపాట.

ఓ వికాలావనీ !

శోభాతిపావనీ !

కాంతికల్లోలిని !

వైభవశాలిని !

సీతాసతీవేద నడఁగి వాడిపోవనిపూపుఁ బోలి,

దిసదినాపూర్వమై పొడుచు, రావరీనవిభాతరే?

ప్రాభాతగానమ్ములా,

నీ యస్తమానమ్ములా,

ఏవి సుందరతరమ్మురాకొ? యెట్టి గీతాపరీమళము

అనందవీధి నాడించు నీహృదయసరోజదళము?

కాంతికల్లోలిని !

వైభవశాలిని !

ధవళయశోవరీ:

స్నిగ్ధతేజోవరీ:

పాతెడుకాల్వలచెంత వీడెడుగాడ్పుల విసుచు,
నీ యుదా త్తలలాటలేని పులకమహాని తన్నొసుచు,

త్వత్కాయమానమ్ములై

శ్యామాయమానమ్ములై

దబ్బలసున్న దెమిన్మిరినిరింపియురై త్త పాద
తల్లి, నీయొకకోస నుగి యల్లరితేర విన్నాఁడ:

ధవళయశోవరీ:

స్నిగ్ధతేజోవరీ:

హే నవమోహినీ:

హే దయావాహినీ:

చూడ నిందరములై యుటలు నాశ్చింతలమ్ములఁద్రెంచి,
నా మేలివాకిళ్ళదాఁటి, విందు నీ మధురవిపంచి,

బంగారుతోరమ్ములన్,

నా రత్నహారమ్ములన్

గైకొని, నా కిమ్ము జనుని నీ చ్చొత్తి కారేణుకబండు.
శాద్వలశ్యామలవీధి విరసిండు పచ్చప్రొంగబండు:

హే నవమోహినీ:

హే దయావాహినీ:

అ బ్బు రి

భ వి ష్య ద్ద ర్శ న ము

సందె ముతె దువసరిగవలిపంబు
వరివెన్నుపాపలు పట్టి లాగంగ,
వాత్సల్యమునఁ బైకి పంగెనో యనఁగ
చెంగావినిగ్గులు చేలపై నలమె;

ఈ రామణీయక మీక్షించి యింటఁ
గాలు నిలువక యూరికడపట నున్న
పొలమునవిహారింపఁబోరి నొంటరిగ,
దిన్నతిన్నగ వీచు తెమ్మెరలవలన
వెన్నులు బంగారువీచులై రేఁగె;

కాంతియు గానంబుఁ గలసి యనూహ్య
మగు నింద్రియవిషయమై కానిపించె;
అచ్చోట నానంద మనుభవించుచును
నొక్కింత కూర్చుండియుంటి నిశ్చలత;
అంతలోఁ గెంజాయ లంతరింపంగఁ
గప్పెను బ్రకృతి నక్షత్రసంఖచిత
కోమలతిమిరావగుంతనాంబరము;
గాలి వీచుట మానెఁ, గదల వాకులును;
అమ్మ పేరెదనాడి యలసి కనుమోడ్చు
పసికూనలటు సరోవరమధ్యమందు
నిశ్చలశాంతిమై నిదురించు నలలు,
గాంభీర్యమును దాల్చె గగనతలంబు;

సగము జాగ్రదవస్థ, సగము స్వప్నమున
భావించుచును నెట్లుపైనఁ గూర్చుంటి;
సత్యమో, భ్రాంతియో, స్వప్నంబొకాని
యింద్రజాలము వోలె నెదుటఁ గన్పట్టె!

అది సత్యమైయున్న నాశ్చర్యకరము!
అది కలయేయైన నానందమయము!

*

*

*

మావితోఁటను బర్జమండపమందు
జనరంజకందైనసభ యొందు జరిగె
మొగిలిరేకులు, తమ్మిఘాఁదోరణంబు,
లందంబు నెత్తావి నర్పించుచుండె;

రారాజు క్రొంబచ్చతాగద్దె దిగ్గి
యందఱితోటాటె యవనిఁ గూర్చుండెఁ;
బనిపాటు లేనట్టి బంటుసిపాయి
త్రుప్పునట్టినకత్తి తుంటిపై రాయఁ
దసపూర్వజయములఁ దలపోయుచుండె;

ఋరదచిట్టలుపడ్డ పుట్టములఁ గాఁపు
వర్తించె నృపపరివారంబుఁ గలసి:
కూలి నాలి యొనర్చి కుడుచు నిరుపేద
యజమానిసరిబంతి నాసీనుఁ డయ్యె;

సకలమానవజాతినంతతులు కుల
 వర్ణ భేదంబులఁ బాటింపఁబోక
 యొక్కకడుపునఁ బుట్టి, యొకచన్నుఁదాచు
 ద్రావినరీతి, సౌందర్యంబు గలిగి
 యన్యోన్యసాహాయ్య మర్థించువారు!

స్పటికపాత్రంబున శాంత్యాసవంబు
 ధర్మదేవత తెచ్చి తనిపె నందఱిని :
 ఏకకుటుంబమై యీప్రపంచంబు,
 స్వర్గంబు భూమిపై స్థాపింపఁబడియె;
 అభ్యుదయాంశువు లన్నిమూలలను
 నవనవోజ్జ్వల్యజీవనంపుదీపముల
 వెలిగించుచుండె; నీ విశ్వమంతయును
 మానవకల్యాణమందిరం బయ్యె !

అంతలో లౌకికయాదార్థ్యములను
 భావంబు వ్రాలెను బక్షివిధాన,
 బొగ్గు కంబములఁబ్లి పొడకట్టుచుండెఁ
 దత్ప్రాంతములనున్న తాళవృక్షములు,
 చిమ్మచీకటి నొంటిఁ జిక్కుకొనియుంటి!

రా మి రె డ్డి

అ తి థ్య ము

ఆఁగు, మాఁగుము తెరువరీ, ఆ
యాసభేదము నపనయింపుము,
మా గృహాంగణకుసుమసముదయ
మధువు లియ్యవిగో !

నీరజాప్తనిశాతకిరణో
స్మీలితములై పరిమళించెడు
వారిరుహములఁ గుమ్మరిలిన తు
షార మియ్యదియే !

మావిషాగుచ్ఛముల నసకృ
న్మత్తమధుపచయమ్ము లాడగఁ
బ్రోవువడిన పరాగమృదుల వి
భూతి యియ్యదిగో !

తూరుపున సిందూరరాగము
దొలుక, తొయ్యలు లేరి తెచ్చిన
పారిజాతప్రసవమాలా
బహుళ మియ్యదియే !

ఆఁగు, మాఁగుము తెరువరీ, ఆ
యాసభేదము నపనయింపుము,
మా గృహాంగణకుసుమసముదయ
మధువు లియ్యవిగో !

సు బ్ధ య్య

సా ధు గీ తి

లరాంతార్దరాగమ్ములన్ బాధు లేటల్
 పసంతమ్ము కాంతిప్రవాహమ్ములందున్
 నిసర్గాప్తభావినీతిన్ బ్రయమై
 కనుల్గుట్టు చందాన కాన్పించు బూజుల్
 కనుంగొన్నదో. పేడికిన్నెళ్లు రాయన్.
 అలంకారములేని ఆహల ముగ్ధో
 ర్తులన్ లీనమైపోయెదో సాధుగీతి :

కవిప్రేమ పుష్పింపగాజేయు రుష్ట
 ప్రపంచీతరంగాంతరంగంబులందున్
 హతస్వాంతయై, చీనయై, తీరభూమిన్
 వెతల్విప్పి వాపోవ పీక్షించు కన్యా
 మణికోకమూర్తిశ్రమ లన్న రాగా
 రుణమైన చింతారురుల్ వారు నాత్మన్!
 అలంకారములేని ఆకన్నేశిత
 ర్తులన్ లీనమైపోయెదో సాధుగీతి!

అ బూ రి

ఎవరు ?

ఎవ రోహా, ఈనిశీధి
నెగసి, నీడవోలె నిలిచి
పిలుతు రెవరొ, మూగకనులు
మోయలేని చూపులతో,

ఎవ రోహా,

ఎవ రోహా,

ఇప్పుడా నను బలుకరింతురు,
మ్రోయలేని నీరవగళ
మున జలించు కోరికతో
ఇప్పుడా నను బలుకరింతురు!

ఎవరని ఈరేయి నిదుర
హృదయ మదర, వేయి చేయి
చాయలాడ పెనుచీకటి
నైగలతో నాకన్నుల
రక్త మురల లాగికొందురు!

ఎవరో, నాహృదయనాళ
మేలా తునియలుగా నా
నిర్జీవపుటివితమ్ము
నిట వదలుదురా!

ఎవ రోహా,

ఎవ రోహా

ఇప్పుడా నను పలుకరింతురు ?

కృష్ణ శాస్త్రి

పెన్నిధి

ప్రేమ పెన్నిధి, గాని యింటను
నేర్ప రీకళ, ఒడ్డు లెవ్వరు
లేరు, శాస్త్రము చిందుగూరిచి
చాలె మౌనము, నేను నేర్చితి
భాగ్యవశమున కవులకృప గని;
హృదయ మెల్లను నించినాడను
ప్రేమ యను రతనాల,

కొమ్ము :

తొడవులుగ నవి మేన దాల్చుట
యెటుల నంటివో,

తాల్చి త దె, నా

కంట చూడుము : సతులసా రను
కమలవనముకు పతులప్రేమయె
వేదెలుగు?

ప్రేమ కలుగరి బ్రతుకు

చీకటి:

గురజాడ

అ ద్వై తం

అనందం అర్జవమైతే,
అనురాగం అంబరమైతే-
అనురాగపు టంచులు చూస్తాం,
అనందపు లోతులుతీస్తాం !

నీ కంకణ నిర్వాణంలో,
నా జీవన నిర్వాణంలో-
నీ మదిలో దోలలుతూగీ,
నా హృదిలో జ్వాలలురెగి-
నీ తలపున రేకులు పూస్తే,
నా వలపున బాకులు దూస్తే-
మరణానికి ప్రాణంపోస్తాం !
స్వర్గానికి నిచ్చెనవేస్తాం !

హాసనానికి రాణివి నీవై ,
వ్యసనానికి బానిస నేనై -
విషమించిన మదీయభేదం,
కుసుమించిన త్వదీయమోదం -
విషవాయువులై ప్రసరిస్తే,
విరితేనియలై ప్రవహిస్తే-
ప్రపంచమును పరిహాసిస్తాం !
భవిష్యమును పరిపాలిస్తాం !

వాసంతసమీరం నీవై,
 హేమంతతుషారం నేనై -
 నీ ఎగిరిన జీవవిహంగం,
 నా పగిలిన మరణమృదంగం -
 చిగురించిన తోటలలోనో,
 చితు లించిన చోటలలోనో -
 వలయములై చలించినపుడే -
 విలయములై జ్వలించినపుడే
 కాలానికి కళైం వేస్తాం,
 ప్రేమానికి గొళైం తీస్తాం !

నీ మోవికి కావినినేనై,
 నాభావికి దేవివి నీవై -
 నీకంకణ నిక్వాణంలో,
 నా నిజీవన నిర్వాణంలో,
 ఆనందం అర్జవమైతే,
 అనురాగం అంబరమైతే -
 ప్రపంచమును పరిహాసిస్తాం !
 భవిష్యమును పరిపాలిస్తాం !

శ్రీ శ్రీ

[ఎ. సి. స్విన్ బర్క్ రసరచనలలో ముఖ్యంగా
 'ఎమెచ్' అనే గీతంలో చూపిన మార్గానికి కృతజ్ఞతలో]

△
ప్రేమ ప్రత్యక్షము

ఎద మెత్తనొటకై
సొద గుందరా, అంత
మదిగల అహ మ్మెల్ల
వదలి పోవునురా !

వల పెరుంగక బ్రతికి
కులికి మురిసేకంటె,
వలచి విఫలమొంది
విలపింప మేలురా !

చెలివలపులేని నీ
కలిమి కల్పనె : వినుము,
వలపుతీగనె జీవ
ఫలము కాయునురా !

ప్రేమకంటే ఎక్కు
వేముందిరా, ఎల్ల
కామ్య పదపులకన్న
ప్రేమె యెక్కువరా !

ప్రేమించు సుఖముకై :
ప్రేమించు ముక్తికై !
ప్రేమించు ప్రేమకై !
ఏ మింక వలెనురా ?

ఎద మెత్తనొట్టకై
సొద గుందరా, అంత
మదిగల అహ మ్మెల్ల
వదలిపోవునురా!

ఁ న వ రా జు

ప్రేమకొలుకు

చెట్టునకు మొగ్గదొడిగెడుచేష్ట గలదు
కోరకమునకు వికసించుగుణము గలదు
విరికి వలపుల వెదజల్లువిద్య గలదు,
దేనికొలు కిది యంతయు దేనికొలుకు?
ప్రేమకొలుకుఁ ప్రేమకొలుకుఁ ప్రేమకొలుకు!

కోకిలం బూరకయ పాడుకొనుచునుండె
స్వరలహరిలోన సమృతంబు గురియుచుండె
సమృతరస మెంతో మామృత్య మగుచునుండె,
నెందుకొలు కిది యంతయు నెందుకొలుకు?
ప్రేమకొలుకుఁ ప్రేమకొలుకుఁ ప్రేమకొలుకు!

హృదయపదమున నెల యుదయించుచేమి?
కలశవారాళి మిన్నంటి తొలఁకుచేమి?
మెఱపుఁదీగలు మిలమిల మెఱయుచేమి?
దేనికొలు కిది యంతయు దేనికొలుకు?
ప్రేమకొలుకుఁ ప్రేమకొలుకుఁ ప్రేమకొలుకు!

ఇనకరంబులలో వేడి యెందుకొటకు?
 ఇందుకిరణంబులను జల్వి యెందుకొటకు?
 ఋక్షసంతానమున మిన్ను లెందుకొటకు?
 ప్రేమకొటకు, ప్రేమకొటకు, ప్రేమకొటకు!

ఎలుగఁబడకున్న యీహార్పు లెందుకొటకు?
 తెలియఁబడకున్న యీమార్పు లెందుకొటకు?
 విశదపడకున్న యీ నుడు లేనికొటకు?
 ప్రేమకొటకు, ప్రేమకొటకు, ప్రేమకొటకు!

ఈ సుఖంబును గష్టంబు నెందుకొటకు?
 ఈ భవంబును నాశంబు నెందుకొటకు?
 ఈ జగంబున నిన్నియు నెందుకొటకు?
 ప్రేమకొటకు, ప్రేమకొటకు, ప్రేమకొటకు!

వేంకటపార్వతీశ్వరులు .

స న్యా సి

మొగలిరేకుల మృదుల కపోలయుగము
 కరకు టెండలవేడిమి కందువారె,
 తెలిమొగిలుచాటు నెలవంక తెరగుబూని
 బూదిబూసిన నీమోముమురువు కరిగె!

కన్నెపూబోదీగాటంపు గొగిలింత
 నవసి ఘనవాడు నీ మేనిచివురు నేడు
 కఠినహృదయమ్మలేనియు గరగిపోవ,
 కటికి రానేల గదుములు గట్టె నకట!

కావిపుట్టము కటిసీమ గట్టు భాగ్య
 భోగ్యరాహిత్యమైన వైరాగ్యమునకు,
 జాణిపూసారభమ్ములు జల్లువిరియు
 జవ్వనమ్మున, కెంతటిదవ్వు గలదు ?

దివ్యకుసుమాంగి యీనెలుదీసి యిచ్చు
 లేదములపాకుమడుపులు కాడటంచు,
 హరిజకాబమ్ములకు తృణాంకురము లిడగ
 మనసుపుట్టెనె? ఎంత యశూయికుడవు !

మధురదరహాసచంద్రికాసుధ తొరంగు
 కామిసీన్నిగ్ధగండభాగమ్ము లాను
 కప్పురపుకమ్మతావుల కావిమోవి
 వీటువడ, నీకు వైరాగ్యవృత్తి యేల?

అల్లనల్లన దరిజేరి, అలతిసిగు
 జాలిచూపుల క్రేగంట మేళవించి,
 మధురమందస్వనంబుల మాటలాడు
 ప్రణయనీడాంబవం బెట్లు బాసినావు?

సర్వము పరిత్యజింపగ జనును గాక,
 పూపజవరాలిపౌలయల్కు బాపు నాటి
 ప్రణయభావమ్ము స్మరణకు రాక గడవ
 జనునె నీకు, దీర్ఘనిశీధసమయములను?

నవ్వెద వదేల? నామాట నమ్మి, నీదు
 నెలకకడ కేగి, తప్పు మన్నింపు మనుము,
 కరకురుద్రాక్షమాలలకంతసీమ
 కమ్మసంపగి దండలు గొగిలింప :

కా దా లి

ర ర థ

మాట్లాడకుండా వూరుకున్న శిశువు
 శిశువుకొడదా మనుకొని

కోమలమందహాసవినిగూహన
 చారుకపోలకామినీచ్ఛామతి
 లోకమంతటను సర్వుడు కాని, యొకం
 డపేతవాంఛామతి, దన్ దలంచుకొనసాగి
 సదా అనుభూతిలోభియై యేమి గడించు?
 లోక మెలయించిన నేమిఫలం బయా
 ఋషి!

దేహమనంగ కోర్కులు జితించినగూడు,
 నిరాశమన్ ప్రయోక్తాహములో నెఱుంగతయ
 దాగిన లోగముగా వపోబహుప్రహీణునిక్రియనో
 తిరుగబెట్టును, పెట్టునయే స్వహౌషధుల్
 దోహదముల్ వ్యవేతభృతితో, జనిసేయజయా,
 తపస్వికా :

భావము లేల చంపుటకు పాల్పడె
 దీప్రతిచంపుపెంట హత్యావధి చేరుచున్నదికదా, మరి
 మీరలు మౌనులై యహింసావిధియాత్రులుంగద,
 ప్రశస్తులు, పర్జి : త్వదీయమౌతపస్సేవధిలో
 లయాంతశిఖి చిట్టెముకట్టెడు లోకముల్,
 మునీ :

మౌనిశలాక : పెన్క నొకమారు తృతీయుడు
 తాతతాతతో పూనినవైరి గాధిజుని
 మొగ్గలకన్నులు మొగ్గలట్లు మా మేనక సిగ్గులన్
 చిరికి మిగడచూపులు చూరలాడె, మీ మౌనుల
 రెప్పక్రింది కనుమాయలగోప్యము లేదు
 మాయెడన్ :

తను వొకచోటనుండియు సదాగతియుర్తుడ,
 వంతరాన లోచనములు మూసియున్ నిఖిలసాక్షివి,
 పల్కకయున్ సమస్తభావనిలయుబుద్ధి,
 వీ నియమభావనలో సహజస్వయంప్రతారణ
 మొనగూడి యున్నయదిరా
 యతిలోకశిరోమణీ ఘృణీ :

ఒకరు డరుంధతీసతివయోవిభవం బఖిలంబు
 చూరపుచ్చకయ పతివ్రతాగ్రసరచండిమ
 గుర్తగొనెన్, మరొక్క డోడకు తెరచాపనీడలకడన్
 దెదరెన్ చలిగాలివెచ్చ, తాపకపితరుల్
 మునీ : మెలుగువచ్చినరాతివి నీవు
 వారిలో :

మనలకయుందు వేమి ? యొకమారు కదల్చుము
 లోనియాహ, మేల్మనకప్తపాముగా మలకలై
 దుసికింతలు వోవ చూడు, మానసమును దాటి
 యాత్మ యనినారదె ! అస్తమయిమనస్సు సూగిసలన
 కలునా ? తెలివికిన్ తలదాటినవా
 కృతవ్రతా !

లొంగనియట్ల నా పలుకులోపలి చక్కెరపాలు
 గ్రుక్కికుల్ మ్రింగెదుమో చెవంగుకనులెప్పుల
 సంపెగపచ్చిరేకు లొంగినమున్ పొనర్చుకొను
 లేకనుదమ్ముల లేటికూటమున్ పొంగిన తేనెలో
 నొలికిపోయినయీ వల
 పంటునో మునీ ?

తూర్పులో లెల్ల కేకలు తోచునై. ప్రక్కని రావికట్టు
 ఆకుల్లో ప్రాత ర్థ్నందానిలాలు కిలాకిలా నవ్వివై

వి శ్వ నా థ

జొన్న చేసు

“కంకివెడలిన యా లేతకారుజొన్న
 చేనిపైఁ బిట్టలం దోలు చిన్నవాడ,
 దారిఁ బోయెడువారలఁ బారఁజూచి
 వినరుమా సుంత వడిసెఁ”

వెనుక నదిగొ

కంకి తినుచున్నయది గొరువంక,

ఇంత

యాలసించిన నిలుచునా? చాలదూర
మెగిరిపోయిన దప్పుడే!

దిగకు మంచె,

బెడ్డలను నీకు నేఁ దెచ్చిపెట్టుచుంటే;
ఒత్తుగాఁ బట్టె గడ్డి, మీగిత్తల కిది
మేపరాయేమి?

మాయావు తేపుమాపు

మొన్నమొన్నటిదనుక దా నన్నియన్ని
పాల నిచ్చెడి, దైదుదినాలనుండి
దూడకే చాలకున్న, వీయేడు గడ్డి
ఒత్తుగా పట్టలేదు మాపొలముగట్ల . . .
నాల్గుప్పెళ్లు చాలు నాకుఁ,

బిట్ట

వ్రాలినట్లుండె మాతోటపైన, సుంత
తోలుమా?

నాల్గుప్పెళ్లు చాలు నాకు,

అసమై నొక తట్టెడుకోసి మాత్ర
మేమి నేయుదుఁ

బిట్ట పోయినద, లేదా?"

"సెనగపూరై క దొడిగిన చిన్నదాన,
చిలుకయొక్కటి వ్రాలె నా మలుపునందు
నెంత తోలిన పోవ దే నేమిసేతు?
మిరప రీయేడు మీకు సమృద్ధి, వంగ
చెట్టు విప్పుడిప్పుడె పూఁరపట్టుచుండె,

బంతిపూవులు మ్రుగ్గుల పండువునకు
 నక్కరకువచ్చు: నియ్యెడ నొక్కమిరప
 పండుచున్నది . . . గోయకవదల దీనిఁ
 దోలుచుంటిని నేఁ బిట్ట వ్రాలకుండఁ,
 గోసికొను మింతగుప్పెడు . . . దోసతీప
 లున్న వాదరిగాఁ, గాయలున్న వేమొ
 చూడుమీ! . . .

నాలుకట్టల నూడఁబెటికి
 కంకులను గొట్టుచుందు, నాకంచెకేగి
 పచ్చజొన్నలు, తీయనిపాలుగారు
 లేతగింజలు తినుము, కాలిచిన నింత
 తీపి యుండదు;

తట్ట నెత్తెదవదేల,
 నూగుపోవ నూడెడిదన్క నాగలేవే?"
 "అప్పుడే యింటిదారి మాయావు పట్టెఁ
 గుడితివేళయైనది, యిటఁగూరుచున్న
 నెట్టు?

శ్రీకంకె ముదిరిన దేల విఱచి
 తెచ్చితివి?

చాలు నా కివి తినుచుఁబోదు!"

"ఏను వచ్చెదఁ దొందరయేల? నీకు
 దోసపం దొక్కటియుఁగూడ దొరకలేదే?
 యీదరింగల వే గోసియిత్తు రమ్ము!
 కట్ట లిట నొత్తుగానుండెఁగాన నీకు
 దొరకలే, దదెమా మంచెదరిని గలవు
 కోసియుంచి తిరమ్ము నీకొలుకు నేను!

అడు నాలుగుదారిలే నడుగలేదు,
 తీసికొని యేగెదవుగాని దోసపండు
 కోసియుంచితి రమ్మ నీకొఱకు నేను,
 సెనగపూరై క వొడిగిన చిన్నదాన!"

పింగళి - కాటూరి

పూ ల బా స లు

పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ

తోట

పూలమనుసులు తెలుసు యెంకికీ :

పూలమొక్కల నీటి
 జాలు గని నిలుసుండి
 పూలన్ని నీపాటె
 అలిచె నంటాది,

పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ

తోట

పూలమనుసులు తెలుసు యెంకికీ :

పూలంటు కాలంటి
 పున్నె ముం దంటాది
 వగలమారీపడుసు
 నగ దొడిగె నంటాది,

పూలబాసలు తెలుసు యెంకికీ

తోట

పూలమనుసులు తెలుసు యెంకికీ :

తెరలెత్తి పూపడవ
పరిగెత్తుతావుంటె
దారెంట పూ లొంగి
దణ్ణమిడె నంటాది,

పూలబాసలు తెలుసు యెంకిక్కి

తోట

పూలమనుసులు తెలుసు యెంకిక్కి :

పూలతో వియ్యాలు
పూలల్లో కయ్యాలు !
ఊనల్లె న న్నుంచి
తానె పూ వొనేము :

పూలబాసలు తెలుసు యెంకిక్కి

తోట

పూలమనుసులు తెలుసు యెంకిక్కి :

నం దూ రి

పిలుపు

రావోయి సిన్నవాడా!

మావాడ,

రావోయి సిన్నవాడా!

పోటూపాటులవీరు

పొంగి పొర్రేస్తోట

రావోయి సిన్నవాడా!

మావాడ,

రావోయి సిన్నవాడా!

ఎన్నెల ఎలుగుల్లోన
ఏటినురగల్లోన
తెల్లనితెరసాపెత్తి
తీయనిగొంతు కెత్తి:

రావోయి సిన్నవాడా:

మావాడ,

రావోయి సిన్నవాడా:

వాలాచూపుల చూస్తు
కోలేస్తు నే పుంటె
ఎందేతకుకులసేప
ఏటిలో వల వేతుగాని

రావోయి సిన్నవాడా:

మావాడ,

రావోయి సిన్నవాడా:

ఉబికే వాగుల్లోకి
ఉయ్యెల యాగుతు పోయి
సందరాన పుట్టేటి
సెందురూని సేరుకొందం

రావోయి సిన్నవాడా:

మావాడ,

రావోయి సిన్నవాడా:

బా పి రా జా

కా పు పా ట

క్రేయసి : లేచిరమ్మ, చిప్పరించినమావుల క్రింద
శీతలచ్చాయలలోన యావనవసంత
శుభోదయ మయ్యె, సప్వచున్ చేయికిఁ జేయిఁ జేర్చి
పెరిచితంసలన్ మురిపించురాగముల్ దీయును
వాసన ల్పరిమళించెడు చోటులయందు
బోవగన్ :

వ్రాలినసంజల న్మరలివచ్చెడుగోవుల
జాలుతీయగాఁదోరెడువాక, త్రాడులును దుర్తులు
నావలఁ జెట్టి, సిగ్గులన్ సోరెడు చిన్నదానః!
యెటుచూచిన నెవ్వరు లేనిచోట నుయ్యాలల
నెక్కి యూగ మనసయ్యెడు నీవును నేను
వేడుకన్ :

పాడుట కొప్పవేని పడవ ల్నడిపించెడు
నేటిత్రోవలే చూడగవద్దు, లేతమనసుల్
రడిసేనెడు చెట్లచాయనన్ గూడినమేను రానుకొన
కొమ్మల నాకులవోరె నొక్క మాటాడక
కూరుచుంద, మనువై నపొలమ్మల
గట్టునీడలన్ :

అ య్పా రి

సింఘారము

ఒక పుష్ప
నీ సిగరు
నగయై సు
మించినది.

ఒక పులక
నా మెదకు
పగయై ప్ర
మించినది !

ఒక రశకు
నీ చెక్కు
లకు శోభ
హార్చినది.

ఒక ములుకు
నాగుండె
లకు సోకి
వీర్చినది !

ఒక పలుకు
నీ పెదపు
లకు వెసక
దాగినది .

ఒక ఆన
నాబిదుకు
సుక మాహ
రించినది !

విశ్వేశ్వరరావు

ఓ యీ !

నిన్నె కోరుమ నోయి : యితరుల
నెన్న దెరుగనిదాన నోయి :
నాడు నే దేనాటికిని నీ
దాననే నోయి :

మనసు నాకేకాంత మోయి:
బ్రతుకు నాకు ప్రకాంత మోయి:
అంద మాముదదీపమోయి:
వలపె నే నోయి:

సొగసు పువ్వులు, సోలు ముద్దులు,
వలపుపన్నీరులతుషారము
వెలుగుతేటల పసిడినవ్వులు
కాన్క నీ కోయి :

రా మ చ ం ద్ర ల ప్పి రా పు

ప్రి యు డా :

వచ్చి లాలించేటి ప్రియుడా !
నన్ను . మచ్చికల నలరించు ప్రియుడా !
హెచ్చయిన ప్రేమసుధ లిచ్చి
నన్ను వగల మరపించేటి ప్రియుడా !

భవ మెంతో భారమై పరుగురెత్తేవేళ
శీర్ణమై నాగుండె శిథిలమయ్యేవేళ
కన్నుగవలో నొక్క కాంతిపుంజము దాల్చి
చిన్నినవ్వులు మోముపై చిందులాడగా
ప్రేమలో మనసిచ్చి ప్రీతితో నను దేర్చి
రమ్యమధురాలాపరసము నాపై చిల్కి
నడకలో నొకవింత నాట్యమూడుచునుండ,
పలుకులో నొకతీపి పలుకరించుచునుండ
ఇరులు నీనవ్వుతో విరిసిపోవగజేసి
మాటిమాటికి నాలొ మమత పెంపొందించి

వచ్చి లాలించేటి ప్రియుడా!
నన్ను మచ్చికల నలరించు ప్రియుడా!
హెచ్చయిన ప్రేమసుధ లిచ్చి
నన్ను వగల మరపించేటి ప్రియుడా!

వి శ్వ సు ం ద ర మ్మ

ఒ క రి కొ క రు

నువ్వు నేనూ కలిసి
పువ్వులో తావిలా,
తావిలో తలపులా!

నువ్వు నేనూ కలిసి
కోకిలా గొంతులా
గొంతులో కోర్కెలా!

నువ్వు నేనూ కలిసి
వెన్నెలా వెన్నలా,
వెన్నలో వెలుగులా !

నువ్వు నేనూ కలిసి
నింగిలో నీడలా,
నీడలో నిదరలా !

బా పి రా జు

అ డ య ల్ల

నిండుప్రాయమునకు తోడునీడయైన
సిగ్గు సింగార మెరుగని చెలియ, నీదు
ముగుదచూపులు మా పూర్వప్రణయమునను
అడవితొలకరిపూపులయట్లు దొరికె!

ముళ్ళపూదీవగుంపులచాళ్ళనుండి
కన్నెగాడుపు వీచిన కదలు నీదు
వెన్నెలయిగుళ్ళ పయ్యెడ వెలితినుండి
జవ్వనపునీడ లారిన చాలు మాకు !

నడియు చప్పుడు లేని యీ యడవికోన
అలతిసెలయేటిసొనలయీలలకు లయలు
తెలియజెప్పు నీ రాగాలతీయదనము
వలన పూలకారుపవళ్ళు పులకరించు !

ఈ మలయపవనములు ఈ మనోజ్ఞ
యామినులు నీ వనుభవింప నా విరించి
తెరవ, నీ కొక్కతెకు ప్రసాదించెనేమొ
వలపువలవంత లెరుగని పడుచుదనము !

వింటిబద్దల అంబులు విడుచు నీదు
సులపునేర్పులలోని నాజూకుదనము
అలరువిలుకాని కేనియు దెలియరామి
బ్రదికిపోయిరి తదిసిజవ్వనులు నిజము !

కొ దా లి

శ్రీ శ్రీ

ఈ మావిపైనుండి
ఈవు కూ కూ యంచు,
ఆ మావిపైనుండి
ఆపె కూ కూ యంచు
- ఏమిబాసల జేతురే,
కోకిలా! ఏమి బాసల జేతురే!

ప్రకృతిజన్యంబులై,
పరమరమ్యంబులై
భావముల, నొందొరుల
ప్రణయ మొల్కెడునట్లు
పల్కరించుచునుంటిరే,
కోకిలా! పల్కరించుచునుంటిరే?

మనుజుల కగమ్మమై
మహితశక్తిం గల్గి
పరమమృతము వొల్కె
ప్రణయవాక్కుల మీరు
బాస లాడుచు నుంటిరే,
కోకిలా! బాస లాడుచు నుంటిరే?

పరులు విన్నను మీదు
పరువు పోవు నటంచు
పాడులోకము జూచి
భయమే లేకను వలపు

పలుకు లాడగజెల్లునే,
కోకిలా! పలుకు లాడగ జెల్లునే?

పరమప్రేమస్వరూ
పంబులై లోకాల
పావనంబుల జేయు
ప్రణయకవులొ మీకు

పరు లనేవా రుందురే,
కోకిలా! పరు లనేవా రుందురే ?

చెలియయును నీవలెనె
చివురుటాకుల మెక్కి
చెవులపండువుగాగ
చిలుకంగ గానమ్ము

చింత నీ కేమున్నదే,
కోకిలా! చింత నీ కేమున్నదే?

చెంత గూర్చుని మోము
చెలుపు గుల్కగ వలపు
దెలుపుచుం బలుకంగ
చెలి చెంతలేని నా

చింత లెన్నడు తీరునే,
కోకిలా! చింత లెన్నడు తీరునే ?

పాడవే కోకిలా!

పాడవే యింపుగా!

ప్రాణముల్ హాయిచే

పరవశ మొందగా!

పాటపాడవె తీయగా,

కోకిలా! పాటపాడవె తీయగా!

బ స వ రా జు

ప రి చి త్ర త ం త ము

అకసమన నవిగొ చుక్క

లల్లుకొనెడు, చందమామ

వృక్షముల సందునుండి

తొంగి తొంగి చూచు చుండె!

కొండలోయ దిగెడు వాగు

నుండి జీవజలము లవిగొ

నురగ గ్రగ్గు నలలతోడ

గుసగుస లాడచు పోయెడు,

పండువెన్నెలన్ మెయి పర

వశమొందగ, కోకిలంపు

పాటకు చెవియొగ్గి, పూల

వాసనకున్ మదిని పొంగి,

కూరుచుంటి సుఖముగ నీ

కొండరాతిపైన నొర!

'యేమి టిద్ది సభీ' యనుచు

యెవరో నన్ను పిలిచినట్లు ....

అమృతమధురనాదముతో
నాత్మ కట్టుకట్టి లాగు
ఈ కంఠము మున్నెపుడో
విన్నయట్టులున్న దహో!

సా దా మి ని

స్నే హ రు చి

అరమరలేని మన చిరతరస్నేహరుచి
కురిసిన వెన్నెలలా, అరవిరిసిన మల్లియలా!

మనమున నెవ్వగలా మాసెను
మనమగు నెయ్యములో,
మెరపులగుంపేమో, అది
తరగని వెలుగేమో!

దినములు నిముసములై చనియెను
తిన్నని నడకలతో,
కన్నులతళుకేమో, అది
ఎన్నికదినముల
పున్నెపుప్రోవో!

జీవితమున కంతా అది
చెలువపు నిగ్గేమో,
పరమప్రేమకు చిహ్నమైన తెలి
వెన్నెలకాంతుల
సన్నపుతళుకేమో!

వి శ్వ సు ం ద ర మ్మ

ఓ సఖీ!

పదునాల్గుభువనాలు పరిసుప్తి నుండంగ
మనము మేల్కనియుంట మఱచిపోతె?
నీ కడకికొలికి నొక నీటిబిందువు నిల్చి
భేదమో మోదమో
భేదపటుపరాని నిశ్చలభోభ
మాననీయం బయ్యె

తక్కుఁగలవారి కంధంపురాత్రి
మనపట్టమాత్ర ముపు డనుకోని పట్టపగ లనిపించె,
దాని నీ కపుడె తెలుప నాత్మ నెంచితి;
కాని, యశ్రుకణము ముందు దుడిచి
వెనుక ముచ్చటింపఁగఁబోతి
నీవు మందస్మితస్విన్నవైతి,
కనులు మెఱసెను,
కప్పె గాఢాంధకార మెవ;
ఓ సుముఖ! ఓ సఖీ!

క వి కొం డ ల

శుక్ర వారము

ప్రేమమధుపూర్ణమైన నాహృదయపాత్ర
నీ దినము నీ పెదవుల కడింతు నెనెడు
నాసలోఁ గన్నువిచ్చితి నమృతసరసి
బ్రాతరున్మిషితమైన పద్మమట్లు,

ఆ త్రిలోకైకజననిపాదాబ్జసవిధ
భూమి మీలితనేత్రపై మోకరిల్లి
నీవు పూజాసుమమ్మ వై నావు,

హృదయ

కర్ణికామూలమున భక్తి కందళించి
అడరు పారవశ్యమ్మున తొడిమ యూడి
నేను పూవునై పడితిని నీదు చెంత,

జంటపూవులయమృతనిశ్వాససౌర
భముల రోదసి శుక్రవారము ధ్వనించె?

నాయని

*

అపుడు నిల్చితి నోయి, నాప్రియు
రాలికొంతమనోజ్ఞరూపము
తనివిదీరగ జూచు తలపున
స్తంభసవిధమునన్;

అహహ వికసనమొందె నోయి,
అపుడు నా కనుదోయి లక్ష్మి
తిలకపాటలఫాలమండల
దీప్తిజాలమునన్;

నాట్యమాడిన దోయి, మామక
నయనయుగళం బపుడు లక్ష్మి
కర్ణపూరోద్ధీప్తమంజుల
గండభాగములన్;

చిరము నేత్రద్వయి విహారము
చేయసాగిన దోయి లక్ష్మి
కలితకాంచనహారవిలస
త్కంఠదేశమునన్;

గాధరాగోద్రిక్తమతిన్
కన్నుగవతో ముద్దులాడితి
కటకకంకణరుచిరలక్ష్మి
కరసరోజములన్;

ఏమి చెప్పుదు సఖుడ, నా హృద
యేశ్వరీమృదుపాదయుగళికి
సాటివచ్చునొ రావొ యించుక
స్థలజలేజములే;

తన్మయంబై మామకాక్షి
ద్వయము బంగరుబొమ్మ తొడిగిన
పట్టురైకను విడువదాయెను
ప్రాణమిత్రంబా;

తెల్పనేరగదోయి, లక్ష్మి
దేవి లోచనరోచి పల్కుల
కేవలం దానేత్రయుగళికి
క్రీతదాసుండనీ;

శి వ శ ం క ర శా త్రి

గా య నీ ప్రి య

నా ప్రథమదృష్టి నీ సువర్ణాంగజలజ
మరవిరిసి తేలె నీ గానమందు బాల!
ఆ మధురమూర్తి సంస్కృతులందె కోర్కె
పూచి, వాసించి, నేడును వేచియుంటి!

నీ మధురగాన మానాడు నెమ్మివోలె
పురి నెగయబోసి మిలమిల మెరసిపోవ,
విపుల నేత్రాల నీ ముగ్ధ పీక్షణమ్మ
లఱు నిటుల సిగ్గుతో నడయాడినాయి!

నీ యొడిని ముద్దువీణీయ నిలిపి మీట,
నంగుళీచంచలకిసలయమ్ము లరణ
రాగముల వీణగళము జేగురించె,
కోకిలలపాటలే దాన రేకులెత్తె!

చిన్ని చిని సిగ్గుచివురులు పన్నినేడు
తన యొడిని దాచికొనియె యౌవనము నిన్ను
ముసి ముసి యమాయకత్వమ్ము మూగవోయి,
పలుకజాలదొ పెదపులు వెలికివారి!

వి శ్వే శ్వ ర రా వు

స్నేహబంధము

ముసుగు తీయక, లోకంపుగుసగుసలకు
శిరసు వాల్చక, వలిగాలితెరలలోన
మొలకనవ్వుతో, కలలతో, వలపుబరువు
రావిసిలుపుతో నిత్యమ్ము స్వాగతమ్ము
లాలపించెడి లేతగులాబికన్నె!

నా కొరకె వేచి, వరియించి నన్నె, ఆమె
ముద్దులిచ్చును, చుక్కలమోవికాంతి
చారిలో కౌగలించును. తలపుకాంతి
తరలు నిశ్శబ్దరేఖలో తాండవించు
నన్ను కూడి నానీడ వెన్నాడుకొనుచు!

కంట నీర్వేట్టు, మోదాశ్రుకణము లనును
వంతకే చోటులే దను, సృష్టిచూపు,
కౌగిలింతసోలింతలో కన్నుమోడ్చు.

క్రూరహేమంతశర్వరీకుంతలముల,
లోలమధుమాసచంద్రికాలోచనముల
కురియు ముద్దిదే! యను, కన్నులరగ మోడ్చు.
మరచి మరపించి, జాలిలో, మమతలో వి
లాససుస్థాయి నెదపువ్వు వ్రాల్చివేయు,
నా గులాబి! నాపుచ్చకొమ్మ!!

రామచంద్రలక్ష్మీరావు

ప్రణయశాంతి

రాలిపడియున్న దానిమ్మపూలతేకు
లొలయుచోటుల సాంధ్యవాయువులలోన
కనబడనిభావముల సువాసనలకొఱకు
వినయమున బాల్యదృష్టి నిర్మితి నొకింత.
ప్రణయవతి! ప్రేమమునకు పారమ్మలేదు!

నీవు పాడిన కృష్ణవేణీస్తవమ్ము
హృదయపదమున నొక సెలయేలువోలె
చల్లనగు తుంపురులు వెదజల్లువేళ
పలుకరానిగీతిక కలకలమొనర్చు
ప్రణయవతి! ప్రేమశాంతికే భంగ మగునొ!

అబ్బూరి

*

కొండ తిరిగీ, కోన తిరిగీ
చీరచెరగున కూరిచితిరా
గరికెపూల కంఠమాల!

అవు నడిగీ, అడివి నడిచీ
పూలగిన్నెల పొందుపరికితి
గుమ్మపాలు, కొమ్మతేనె!

చాయవెన్నెలా రోయజయలా
పచ్చికమెత్తల పానుపుపైనా
'కో' 'కో' యందు 'కో' యనరా!

నందూరి

ఆ మ ని ని షా

జాగ్రత్త! జాగ్రత్త! షాయజగ త్తని
శాస్త్రము లెల్లను విప్పెదవు;
భాగ్యము భోగము చంచలమంచును
బైరాగిభర్మముఁ జెప్పెదవు;

ఎవ్వరు విందు రీ పిచ్చిబోధనము
రీ మధుమాసనిశీధమున?
ద్రాక్షరసాయనపాత్రిక పెదవులఁ
దవుల దలంతురె చే దనుచు?
ఓయి, యతీశ్వర, చాలిఁక బోధన
మూరక తెల్పుకు నీ మతము!
ఆనందభాండమునందు హలాహల
మయ్యయ్యో! విరసుఁడ, కలుపకుము!

ఉన్మత్తకోకిల గానము సల్పెడి
నువ్వానవాటికి మధురముగ!
పొడవాటిలొద్దుగకొమ్మల నూఁగెడిఁ
బున్నమచందురుఁ డుయ్యెలలు!
ఆమనిమత్తున చైతన్యశోకము
ఆనందపరవశమై సొగియు;
సరిచేయు మోసఖి! భగ్నవిపంచిక
సంధ్యలు పాటలఁ బుచ్చెదము!
సౌఖ్యనదీరసహారమునం దంచ
జంటవిధంబున నీదుదము!

రా మి రెడ్డి

ముం దు గ తి

ఎక్కవే: కొండ నెక్కవే:
నా సక్కనెంకి: యెక్కవే:
కొండ నెక్కవే:

పక్కసూపులు మాని
పయి తెల్లి పోదాము,
ఎక్కవే: కొండ నెక్కవే
నా సక్కనెంకి: యెక్కవే:
కొండ నెక్కవే:

ముందు నువ్వుంటే నే
కిందా నిలబడగలను,
నీ నీడనే తొక్కు
కోని సులువుగ రాగల
నెక్కవే: కొండ నెక్కవే:
నా సక్కనెంకి: యెక్కవే:
కొండ నెక్కవే:

తెల్లన్ని నీ పైట
సల్లంగ యిసురోలె,
ఆగాలి నా కాలి కట్టే
బగబగ మందు

నెక్కవే: కొండ నెక్కవే:
నా సక్కనెంకి: యెక్కవే:
కొండ నెక్కవే:

పదిమెట్లు పయికెల్లి
పల్లకుండా సూడు,
పగబట్టు పామలై
పయికి సరైన వత్తు.

నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్కనెంకీ! యెక్కవే
కొండ నెక్కవే!

నంధూరి

రాధ

పవనపులికితచంద్రాతపప్రపుల్ల
చారుళారదయామినీసమయమందు
వీధివీధుల మధురలో వెదకి వెదకి
చేరుకొంటి బృందావనసీమ నేడు.

దూరముననుండి నీ మురళీరవమ్ము
హృదయమున స్తోకినంత మే నెల్ల ముఱచి,
తిరుగుచుంటిని యమునానదీవిళాల
పులినసీమల వెట్టినై పోయి నేను!

రవికరోద్ధీప్తహిమశీకరమ్మువోలె
రమ్యపింఛము చిత్రవర్ణముల దొలుక
శిరము నూపుచు మోవిపై మురళి నూని
వీది, మఱియొకమాటు వాయుంపవోయి!

పవనవీచికలందలి పరిమళమ్ము
 మధురచంద్రాతపములోని మార్దవమ్ము
 మంజుకుసుమామృతములోని మధురిమమ్ము
 కలదా గోపాల, నీ వేణుగానమందు :

ప్రకృతి పులికింప, యమునాస్రవంతి పొంగ,
 రాగవల్లిక చిగురింప, ప్రణయగీతి
 పాడి నను గొగిలించి గోపాలకృష్ణ,
 ప్రేమదీరగ నొకముద్దు పెట్టుకొనుము!

వే దు ల

వా ల్ల డ

కలకలలాడు వాలుజడత్తై జగ మెంత
 తప స్సొనర్చెనో చెలియ, భుజాన వ్రాలి
 కుచసీమ నటించుచు, ఏటిదాటుతో
 తొడనునువంపులోన బడి తూలుచు,
 మల్లెల పాలనవ్వుకాంతుల శ్రుతిగా
 సువాసనల దొడ్లును, కోటి వసంతశ్రీలతోన్!

జారినవాలుతో విరులజాలుల తావులతో,
 నెడందలో నూరు విముగ్ధమోహనవయోరుచి
 వెల్లువ సేసి సొక్కుచున్,
 నీరధిపై స్ఫురించు రజనీకరదింబమువోరె
 జాలి నన్నోరమణీ, ధరింపు మిక
 నొక్కులపాయలలో గులాబిగాన్!

జీవిత మాటగా సొగసుచిన్నెలపాటగ నవ్వె.
ఒక్కటన్ దేవి, భవచ్చిరోజముల నించుక
ముద్దిడనిమ్ము! చూపులన్ సేవలజేయనిమ్ము!
హృది జేరిచి సోలగనిమ్ము, దివ్యకాం
త్యావిలనుందరోజ్జ్వలరహోనిశలన్
జపియించుకొందు నే!

ఎరుగనికోక్కెల నెన్నో
స్ఫురియించుచు సొగసుదప్పి పూరించెడి నీ
తరగలవాలడముసుగున
నొరుగుదు లోకంపుదృష్టినుండి ప్రళాంతిన్!

రామచంద్రఅప్పారావు

ఆ మె పా ట

నునుమబ్బు లేదునక్కొనలపై సోనలొ
నెలవంక చిరునవ్వు చలువపాట,
తొలిప్రొద్దుపొడుపురేకులపైడిదారుల
వీరులొ మంచుకన్నీరుపాట,
పావురాయుయ్యాలపక్షిలయంచుల
జాలులొ గాలినీలాలపాట,
విరజాజికన్నె నిద్దురకన్నురెప్పల
కాల్యలొ నెత్తావికలలపాట,
కలిసి, నీగొంతుత్రోవల సెలయగట్టి
లలల నుప్పొంగి, నాహృదయాంచలముల
బారి, దాహాన బీటలువారి యెందు
ఈబ్రతుకునిండ నిండిపోయినవి చెలియ!

ఒకపరి తీయనా బరువులొత్తగ
జీవిత మంత క్రుంగి, వేరొకపరి లేలి యేలొ
యెటకో యెటకో జలదాల దాటి, తారకల
విశాలనీలపథరాజులనెల్ల నతిక్రమించి
పోయి కలియు సోలిసోలి చవలేటి
తుషారపు స్వప్నరాసులన్:

ఈవు తేనియగొం తెత్తితేని, నీ క
పోలములు చిరునవ్వు నేత్రాలుకూడ
మరచి సర్వమ్ము, సొగసుగా శిరసు ద్రిప్పు
చెందులకొ పాడినట్లుండు నేదొ యేదొ:

మరియు నేవేవొ కలలు ముంగురుల జారి,
వారి కనుబొమ్మనును గొమ్మవంపులందు,
దూరి చూపుల, చెక్కిళ్ళజేరి, మంద
మందహాసంపుమనకలో మాయ మౌను:

కృష్ణ శాస్త్రి

నిత్య క్రీడ

ఉదయసంధ్యానవాంశువు లదుమ దద్ద
రిల్లి ఆశాంతములనుండి మెల్లమెల్ల
కుంచుకొనిపోవు నీ నీడకొనలవెంట
చేరుకొందును నీ పదాంభోరుహములు!

ప్రబలమధ్యాహ్నతీక్షణతపమున కలగి
అలసిపోయిన నీ నీడ కలసిపోయి
ప్రణయభావాతిమధురవిశ్రాంతికొరకు
నీ శరీరాంచలము లంటి నిలిచియుందు!

అపరసంధ్యాత్వరోచుల నమృతరాగ
మంజురంజితమై సాగి మరల దెసలు
త్రమ్ముకొనిపోవు నీ నీడ కలసివెడలి
ఆ యనంతదిగంతమ్ము లావరింతు!

నా య ని

△

దీ ప ౦

అరిపేయవె దీపమూ !
యెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు!
అరిపేయవె దీపమూ!

జిమ్ముమంటా తోట సీకడైపోవారి,
సీకట్లో సూడాలి నీకళ్ళ తళతళలు!
అరిపేయవె దీపమూ!
యెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు!
అరిపేయవె దీపమూ!

తరుకుతో నీరూపు తలుసుకొని తలుసుకొని,
సీకట్లో నా కళ్లు సిల్లలడ సూడాలి!
అరిపేయవె దీపమూ!
యెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు!
అరిపేయవె దీపమూ!

సూపులే ఆపేసి, రూపువూసే మరిసి.
వాక రెరుగకింకొకరు వారిగి నిదరోదాము!
అరిపేయవె దీపమూ!
యెలుగులో నీమీద నిలపలేనే మనసు!
అరిపేయవె దీపమూ!

నం డూ రి

యాత్ర

పైరగాలితరంగాలపై నపూర్వ
పరిమళవిలాసములు వెల్లివిరియసాగె.
ఓ సఖీ! చూడు మిరుగట్ల నొరసికొనుచు
పొంగుచున్న దానందప్రపూర మిపుడు!

ముగగురులపైన పూవులు ముడువవలదు,
వలదు తిలకమ్ము, కైసేత వలదు మేన,
విడిన కబరీభరము ముడివేయసలదు
కాల మిదిగాదు మన యలంకారములకు!

తరతరమ్ముల ప్రేమస్వతంత్రు లరుగు
దారి బోయెడు నూతనాధ్వగుల మనల
పరిహసించెడు పాడు ప్రపంచమునకె
పారవేయుము నీ యలంకారభరము!

మూఢవిశ్వాసశృంఖలమ్ముల విదల్చి
వలపు కౌగిటిముడి బట్టువడితిమేని
మన శరీరసుఖస్పర్శమునకు నేటి
యటు వలుపుగూడ నవజీవ మనుభవించు!

కోరికలనెల్ల మరచి నా కొరకు నీవు,
నీ కొరకు నేను, తొలివేగుబోక రాలు
పూలజతవోలె ఈ సుధాపూరమందు
తేలిపోదము జన్మజన్మలయాత్ర!

వే దు ల

ర క్త వి హా ర ము

నే భయంకరకాముకుడ,
నా కరాలచితిని
కన్యకలు వెన్నవలె కరిగిపోదురు;

ఇంతవిడివిడని పూలు
నను కని, సమాధి గులు పాట విని,
వత్తలె నలిగిపోవు;
అట్టి నను నీవు
మోహశాపాలవలన,
పొర్లుకెరటాల నురుగు కేశాలవలన,
సొగసువలన ఆకర్షించి శాసించువు!

అదిగా నిర్దయాశోకకారిన్యమూర్ఖ
భిక్షవిచ్చిన్న త్రీకంఠనాళగళితరక్తలహరి!
నా మురళి!

రెండు గులాబిపూలవోలె
కాల్య కెదురీది
ఈ చంద్రికారహోనిశీధిలో, రహః కేశిలో
కలసిపోదము!
తప్తశోణితస్నాతమ్ములైనగాని పూలు
యుగయుగాలను తావి ముంచబోవు!

రామచంద్ర అప్పారావు

ప్ర శ య ము

భాద్రపదమట! విమలాభవతము గ్రమ్ము
నీ వినీలాంబుదోద్గత మీ యబంధ
వర్షధారాప్రవాహమ్ము వచ్చి వచ్చి
నా హృదయగోళమునయందు నదులు గట్టు !

జీర్ణవసనుండ నీ చలి చించుకొనెడు
నా కృశీభూతదేహమ్ముపైకి పొర్లు,
నీ ప్రవాహవేగము నిల్వనీదు నన్ను.
ప్రళయనూచనయేమొ నా ప్రణయమునకు !

అంతకంతకు దుర్వారమై ధరిత్రి
యింతయును ముంచుకొనునచే యీ యకాండ
విలయజలరాశి, నా నిరుపేదజీవ
కళిక తనలోన నొక యశ్రుకణముజేసి !

ఆ మహాకూరజలరాశియం దనంత
భంగము బుద్ధగగతుల సుప్సొంగుననుము,
అచట నా ప్రేమయను మట్టియాకు పఱచి
నేను పవళించెదను సుఖనిభృతమూర్తి:

నా య ని

*

సంచలనశీలమైన నా స్వాంత మెట్లు
నిల్చుకొన్నావు నీపయి నిశ్చలముగ ?
ఎట్లు హృదయేశ్వరీ, నీ కహీనగరిమ
గలిగె నింత మహావశీకరణశక్తి?

అన్యవశవర్తిగాక యిచ్చానుసార
గతిని జరియించు నీ మతంగజము నౌర
కట్టినావు భవద్గుణగణముతోడ,
ఇట్టియాధోరణత నీకు నెట్లు కలిగె !

విస్మయోద్దీపకము భవద్విజయమహిమ
దేవి, నా కించు కేనియు తెలియదాయె,
ఇంత సుఖపుగ నీ మతిమంతు డధిక
గర్వి యెట్టులు నీ పదాక్రాంతు డయ్యె !

ఎంతటిప్రభావమేలేని దీ విధాన
భవ్యదివ్యమహాస్వరూపంబు దాల్చి
దేవి, ఆత్మాభిమాని నతిస్వతంత్రు
జేసికొన్నావు దాను విచిత్ర మొనప !

శివశంకరశాస్త్రి

ప రా జ య ము

బింబఫలములబోలు నీ పెదవు లెపుడు
ఈ యధరమంటి వేడిముద్దిచ్చె, నపుడె
అంకితఁబయ్యె నా హృదయంబు నీకు
న్యపతిముద్రాఁకితంబైన లేఖయట్లు :

సిగుపొరదాటి పటుభుజాశ్లేషమందు
ఎప్పు డీసఖితనువు బంధించినావొ,
ఆర్పితంబయ్యె నపుడె నా యాత్మ నీకు
రణపరాజితుడైన శాత్రువుడువోలె:

నోరి

ఆ రా ధ న

ఆమె నవనీతహృదయ, నా చుంతరంగ
శాంతిదేవత, ఆశాపథాంతరాళ
పారిజాతమ్ము, ప్రేమజీవనవిధాత
తైశికిగీతి, నా తపఃకల్పవల్లి!

ఆమె జగదీశమకుటాగ్రసీమనుండి
యర్విపై జారిన సుధామయూఖరేఖ
ఆమె మూడులోకాలకల్యాణమునకు
అవతరించిన యొక పవిత్రానుభావ,

మామె నా జన్మజన్మపుణ్యములు పండి
ప్రాప్తమైన కేశీశరిత్యాగలీల,
అమెపదసన్నిధానదివ్యస్థలాన
భక్తి నమ్రుడనై నిలంబడినయపుడు
తలపునకువచ్చు నా పేరతనము నాకు:

*

*

*

‘చెలియ: ఏదేవిమంగళాశీస్సుమములు
పరిమళించినవో మనశిరములందు
ఒక తపస్సిద్ధివోలె నేటికి లభించె
నిరుపురిమనోరథమ్ముల కేకథలము:’

అనిన, తారళ్యవిస్తారితాక్షియగుచు
‘స్వామి, మనతోటలో నీవసంతవేళ
పూచినసుమమ్ము లాదేవిపూజకొరకె!’

అనుచు, నాచేయి తనచేత నదుముకొన్న
యామెపదసన్నిధాన దివ్యస్థలాన
నాకకల్లోలినీ పదన్యాసమునకు
దిరవినతమైన హారజటాభరముదోలె
నతుడనయ్యు చుహామహోన్నతి వహింతు:

వే దు ల

ప ల శ్రు తి

అంతశ్రమపడి పావన మభ్రగంగ
ధారుణీకిఁ దెచ్చినాఁడు భగీరథుండు,
అంతమథియించి కలశరత్నాకరమ్ము
అమృతభాండమ్ము పడసినా రమరవరులు!

మత్పురానేకపుణ్యజన్మములు పండి
జాహ్నువీస్వచ్ఛపును సుధాస్వాదుమూర్తి
వైన నీ దివ్యసాన్నిధ్య మందుకొంటేఁ
బుడమికిన్ స్వర్గమున కొక్క ముడి రచించి!

ఇంతకాలమ్ముగా నా కదృష్టములయి
ఎన్ని యానందదామము లీయనంత
భువనసంధుల బాసిల్లినవియు నేఁడు
మర్షదాక్రాంతములు భవన్మహిమఁజేసి?

నా య ని

*

నా విడలదోటఁ బెంచికొన్నాడ నొక్క
పవడపుగులాబి మొక్క నా ప్రణయజీవ
నమ్మ వర్షమ్ముగా ననయమ్ముఁ గురిసి;
కొన్నినాల్గొయె, సుకుమారకుసుమ మొకటి
నవ్వె కలకలమని నా వనమ్ములోన;

అంత దానినె, నా జీవితాశయమ్ము
పూవుగా వింతగా మారిపోయినటులు
వలచికొన్నాఁడ;

నా ప్రసవమ్ము నేను,
నన్ను మనసార నా ప్రసూనమ్ము, కనులు
విచ్చి కాంచుచుఁ గాలము పుచ్చినాము
విదల నిశ్శబ్దముగఁ బల్కరించుకొనుచు,
ఎట్టు లది దాపురించెనో యేమొ యంత
నాకుసండులత్రోవల నల్ల దిగియె
నొక్క క్రూరార్కకిరణమ్ము, ఉర్వి వారి
నా గులాబి సోలి తూలి నన్ను వీడె;

అప్పుడు నావైపు చూచి, నా యలరులేని
శూన్యమౌ మోడు ప్రాకును జూచి, యొక్క
కోకిలమ్ము 'కో' యనియేదెచ్చి గొంతునెత్తి;
మాకొఱకు దారిఁ దోయెడు మందపవనుఁ
దొకఁడు జాలిగ నొక్క నిట్టూర్పు విసరె !

కృష్ణ శాస్త్రి

అ ప్రాప్త మ నో హ రి తి

ఓ నవనీతకోమలవయోరుచిరాంగి,
యనుగ్రహింపు. ప్రేమానుమితాస్మదీయ
వచనావళులన్, భవదార్ద్రరాగ
సన్మానితుడైన యీ కవికుమారునిపక్కలు
నీ మనోజ్ఞ నేత్రానుగతాచ్ఛశోభనము.
చందుకొనం దల లెత్తవేనియున్ :

చీరటిదారులందు వికసించిన పెన్నెలవోలె,
తీవ్రజాధాకులైనవారలు సుధాసరసిన్
గొను స్నానమట్లు శ్యామాకృతిఁ దాల్చి
నానుహృదయముననిల్చిన దివ్యరాజ్ఞి.
నాతె కరుణించి నీ తనువికాసము నింపుము
నా మనమునన్ :

మోమున మోముఁ జేర్చి నిను ముద్దిడుకొరిక
లేదు. నీదు వక్షోచ్ఛృడుకయ్యపైని శరసున్
గెడవారిచి వ్రేలు మల్లికాదామసువాసనా
మధురత ల్పరికింపఁగఁ గాంక్ష లేదు,
నా ప్రేమకు దారిఁ జూపఁగ
వరించితి నా యరించునెచ్చెనీ!

△

△

ప్లానమతిన్ దృగంచలములన్ దొలకాడెడు
 నీ మనోజ్ఞతల్ లోన నడంగు నశ్రువులలో,
 దడుపన్ దలపెట్టఁదోక వైజ్ఞానిక
 సాధుభాషణములం దనియింపుము నన్ను,
 నా మదిన లీనపు కమ్ము, న న్గపఁగిలింపుము
 నీ కమనీయశోభచే :

అ బ్బూ రి

పూ ర్ణ మ

ఆ యుదయాద్రినుండి యరుణారుణమౌ
 ముఖ మెత్తి, గాఢఽజ్ఞాయుతయౌ నవోధవలె
 సందడిచేయక తొంగి తొంగి లోలాయతదృష్టులన్
 దశదిశాంతరముల్ పరికించి, శూన్యమైపోయిన
 నా కుటీరపదమున్ గుర్తుతింతువు
 చాటుచాటుసన్ :

ఈ వలిగాట్టు లెంత వడకించుచునున్నను
 నీ ప్రవాళరేఖావిలసన్ముఖంబు తడిగట్టెడుసిగ్గున
 సంచలించినన్, మోపగరానిప్రేమను
 విముక్తగవాక్షపథమ్ము దిగ్గి
 నా క్రేవకు వత్తు వెట్లొ పులికింపగ
 నా తృక్తిర్ణశయ్యయున్ :

V

V

పొంగులుదేరు తీయవలపుల్
 హృదయంబును ముట్టడింపగా వంగి,
 సుషుప్తి చే ముడుపువారిన నా కనుబొమ్మలన్
 సుధాలింగితచుంబనమ్మల చలింపగజేసి,
 సుఖోదయవ్యధాభంగములన్ కలంతువు,
 భవస్మృదులోచ్చస్వసితానిలాహతిన్ !

ఆ నునుమబ్బుకౌగిలుల కందని
 నీ లవలీమనోజ్జమా మేని సుధాద్యుతుల్
 నిదుర మేల్కొలుపన్ నవసూపుసూససంఘానిలమట్లు
 నా తనులతన్ పులికింపులతో స్పృశించి,
 బాచానిశితమ్ము నా పుపుటెదన్ గదియింతుపు
 నీ యెడందతోన్ !

ఈ తృణశయ్యయందె నిదురించెన మిర్వరమున్
 పరస్పరాద్వైతగతాత్మవృత్తిని,
 భవద్బుజవల్లుల నన్ను బండెగన్ జేతుపు నీవు,
 నే నపుడు నీ యమ్మరాసవమెల్ల ద్రాపుచున్
 రాతిరి నొక్కస్వప్నమధురక్షణమట్లుగ
 వెళ్లబుచ్చుదున్ !

వే దు ల

వి ర హ వీ థి

హేమపాత్రలఁ జందన మెండిపోయె,
ద్వారములు మోయుచున్నవి హారములను,
సానలం దింతె స్నానకషాయగంధ,
మబల, యెవనికోసము సగమయి కృశింతు !

చెక్కుచెదరనిపాపట చిక్కువడియె,
వేణుబంధము శిథిలమై పిరుదులందె,
కరఁగి చెరగిన తిలకరేఖలను దుడువ,
వతిప, యెవఁ దాహించె నీ యార్ద్రహృదిని !

పాలు పొంగినగతి పొంగు ప్రణయరక్తి
నాపుకొనలేని పడుచుప్రాయంబుతోడ
నమ్మి, యెవనికి నీ మన మమ్మికొంటి,
పువిద, యీ మేఘమాసననోదయముల !

రా య ప్రో లు

అ భి సా రి క

గాలియడుగుల నెవరికోసరము
ఓ మోహశీలా,
కదలి వచ్చితి వీ నిశీధమున?
కాలియందెలు ఘల్లుమను ననియొ
ఓ వలపురాణీ,

△

△

కేలఁ గైకొని మెల్ల నడచెదవు
 పురుగుతుటుము తటాన కీ చనుచు
 అరగూర్కి గూకులఁ
 బలుక వెఱపున దెసలు గాంచెదవు
 నిలిచి యేమని యాలకించెదవు
 నీ యడుగుసడికే
 యులికిపడి 'యెవ' రనుచు మఱలెదవు !

తెల్లదెన్నెల నీ దుకూలంబు,
 మైపూఁతనిగ్గులు
 తెలియరావని యూహ సల్పెదవు!
 నీవు నడచెడిదాట యెల్లెడల వ్యాపించు గండపుఁ
 దాపు రెట్టుల గప్పిపుచ్చెదవు? ఓ ముద్దరాలా,
 నీ విహారము బయలుపఱచెదవు !

రా మి రె డ్డి

ఓబ్బణే
భణ

మరచిపోవటోకె బాల,
 మరచిపోవకే!

అరచి అరచి పిలువలేను,
 తరిచి తరిచి వెదకలేను,
 పరచి యెగురుకొంక్షలలో
 పడి చెదురును నా గుండెలు

మరచిపోవటోకె బాల,
 మరచిపోవకే!

▽

▽

హోరుమనే వారిరాసి
 మారుమోగె నా పాటలు;
 విరిగిపడే తరగలలో
 నురుగులలో పరుగులలో,
 మరచిపోవటోకె బాల
 మరచిపోవకే!

ఒబ్బణ్ణే యిసుకబయలు,
 ఒబ్బణ్ణే కడలి, చదలు,
 దివుడవ్వల జరిగిపోవు
 దళదిళాంతరాళమ=దు
 మరచి పోవటోకె బాల,
 మరచిపోవకే!

అదుముకొన్న నీ తలపుల
 చిదికి రాయ హృదయసుమము,
 ఏరలేను రేకలనూ
 ఏరలేను పుప్పొడినీ!
 మరచిపోవటోకె బాల,
 మరచిపోవకే!

బా పి రా జు

ఏ నా డు?

ఏనాడు నీ మోవి
 లేనప్పు పొల్చునో,
 ఏరేయి చీకట్ల
 నీ చేయి తుడుచునో.
 ఏ ప్రొద్దుపొడుపులో
 నీప్రేమ మొలుచునో.
 ఆనాడు, ఆరేయి,
 ఆప్రొద్దు రేకెత్తు
 నా వాడినట్టి గుం
 దెలలోని పూగుత్తి.

మరిగి కష్టపటలర్
 విరిగి తుంపురలెను.
 వేగి నిశ్వాసముల్
 వీగు తుత్తునియలై.
 మొయిలచాటున దాగు
 మయికన్నీ రపుడు,
 అప్పు దో చిరునవ్వు!
 అప్పు దో చిగురాక!
 రెప్పపాటున ముద్దు
 లప్పగింతును నీకు!

గాలిలో రెపరెపల్
 తేలివచ్చున దెవుడు,
 ఏ తమస్సులకొసల?
 ఏ యుషస్సులదెసల?
 నింగిలో చుక్కలో
 తొంగిచూచు సువార్త
 చెంగు చెంగున వచ్చి
 మ్రొంగు నాడు నిరాశ
 నెప్పుడో చిరుకన్నె?
 చెప్పవా చిరుకన్నె?
 చెప్పవా, చెప్పవా,
 చెప్పవా చిరుకన్నె?

వి శ్వే శ్వ ర రా వు

సు క్క

సుక్కెక్క డున్నదో సూడవే చెల్లీ!
 బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమో!
 సుక్కెక్క డున్నదో సూడవే చెల్లీ!

తాను నిలిపిన గడువు
 దాటిపోనేలేదు.
 కాటసేతులు పక్క
 కంటుకొనిపోనాయి

సుక్కెక్క డున్నదో సూడవే చెల్లీ!
 బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమో!
 సుక్కెక్క డున్నదో సూడవే చెల్లీ!

సుక్కతోనే కొండ
 లెక్కొత్తు నన్నాడు-
 మబ్బో, మనిసో, కొండ
 మబుపు పరకాయించి
 సుక్కెక్కడున్నదో సూడవే చెల్లి!
 బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
 సుక్కెక్కడున్నదో సూడవే చెల్లి!

వొకటొకటిగా మెట్లు
 వొదిలి దిగి రావాలి-
 తోటయెలపల గలగ
 లేటొ యిననీవమ్మ!
 సుక్కెక్కడున్నదో సూడవే చెల్లి!
 బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
 సుక్కెక్కడున్నదో సూడవే చెల్లి!

నా సొగసు నన్నైన
 సూసుకోనీ దమ్మ-
 అవుమెళ్లొమువ్వ
 లట్టై మోగినవేటొ!
 సుక్కెక్కడున్నదో సూడవే చెల్లి!
 బారెడైనా కొండపైకి సాగిందేమొ!
 సుక్కెక్కడున్నదో సూడవే చెల్లి!

నం దూ రి

పిలుపు

నిశలు పులికించెఁ గనులకు నిదురరాదు
పైదలీ యేమిటికి నన్ను బాధపెట్టె?
ఏపొదల దాగి పాడె దీ హృదయదళన
దారుణములైన నగ్నగీతమ్ము లెత్తి;

నా విరహగంధగీతి కన్వయముఁ జెప్ప
శిరసు లెత్తుచునున్నవి చిగురుఁదొవలు,
నవ్వుచున్నది కడల నంశంపునందె
కావిరంగులరంగైనమోవి విరిచి;

కొసరి యాకుంబసపుచెఱఁగులను లాగు
గంధవహుని కౌఁగిటనుండి కరుణపదము
లల్లుచున్నది శ్రుతులఁ బ్రాయంపువంశి,
నా హృదయవేదనాలాపనములఁ గరఁగి;

వలపు పచ్చనిదని రక్తిమొలవఁ బాడి,
విరహ మరుణమని యెడ తపింప విసివి;
చెలిమి నల్లనిదని నిరసింతు విపుడు,
ప్రేమ ధవళిమయని యింక వినుతు వెపుడు?

రాయప్రోలు

ఆ సు ర కృ త్య ము

ఎవ్వడే నీ గళమ్మునం దిరవుకొనగ
నేను విసరిన ప్రేమప్రసూనమాల
నడుమ నీవు చూడగ బట్టి నలిపివైచి
నీ కనులయందు నెత్తురుల్ నింపినాడు?

భావిభాగ్యోదయప్రభాభాసమాన
సుందరమైన స్వాప్నికానందమందు
మైమఱచియుండ, నెవ్వడే మచ్చరించి
నా యెడదలోన చుక్కతి నాటినాడు?

ఈ నిరంతరతీవ్రభావానిష్పత్త
మైన నా ముగ్ధహృదయమ్మ నంతరాళ
ఊన్యతలి నెవ్వడే నిలుచుండదెట్టి
ఎడతెగనిసంశయముల బంధించినాడు?

ఈ యగమ్యవాయుపథమ్ము లేగనేర్చి
మన నడుమ దూతలైన యీ వినయశీల
పరమపరమాణువులకు వాగ్బంధనమ్ము
నెవ్వడే కఠోరముగ శాసించినాడు?

ఎవ్వడే రాక్షసుడు మనమీచసున్న
యవధియంతయు తానయై యాక్రమించి
వికటదంష్ట్రాక్షయంకరవికృతవదన
విషమహాసుందు నన్నిట్లు దెక్కిరించు?

నా య ని

*

నా హృదయ వనమందు ననారతమ్ము
దారుణమ్ముగ చెలరేగు దావవహ్ని
శాంతిగనదాయె వై రాగ్యసలిహదార
నెంత వర్షింప. ఇంక నే నేమిచేతు:

మరచిపోవుదునన్నను మరపురాదు
అయ్యయో జీవితేశ్వరీ! అనవరతము
నీ మహామోహినీమూర్తి నేత్రయుగళి
యెదుట నర్పించుచుండు. నే నేమిచేతు:

అనిశ భవదీయ భావనాయాసభార
వివశ మయ్యెను లక్ష్మి, యీ విరహ బుద్ధి:
దుర్లభజనానురాగదోదూయమాన
హృదయమున కేమిగతి. ఇంక నేమిచేతు:

వీడ నెటులైన నొకసారి విడిచి ముగ్ధ.
తెలిపి నీ ప్రేమ కాపు మీ దీక్షనుని.
ప్రాణములు పోవుచున్నవి. పంకవేమి
యిప్పటికినైన? అకట, నే నేమిచేతు:

శి వ శం క ర శా స్త్రీ

తా జ్ఞ మ హా ల్

మామిడిచెట్టును అల్లుకొన్నదీ
మాధవీల తొకటి
యేమారెండిటి ప్రేమసంపదా
ఇంతిం తనలేమూ!

చూడలేని పాపిష్టితుపానూ
ఊడబీకె లతనూ,
మోడైపోయీ మామిడిచెట్టూ
మొగము వేలవేసె!

ముచ్చటైన ఆకులు కాయలనే
వెచ్చని కన్నీళ్ళోడ్చి,
పచ్చనాకులా బొమ్మరింటిలో
పం దొక్కటి రాల్చి.

మామిడిచెట్టూ మాధవిలతతో
మాయలొ గలిసింది,
కామితమిచ్చేమామిడిపండ్లూ
కవులకు మిగిలింది!

బ స వ రా జు

ప్రియ ని రీ త్త ణ ము

చింతమానుకొమ్మపై న
వింతగాను గువ్వజంట
సంతోషముతోడ సరస
నల్లాపము లాడుచుండె,
వాడుటాకులన్నియు బడి
వాడల నాడుచు బోవున్.

చల్లని చిరుగాలిపాట
మెల్లగ వీనుల సోకగ;
వాకిట నిలిబడి, అడుగుల
చప్పుడై నయప్పుడెల్ల
ఆత్రముతో నీవె వచ్చి
తని భ్రమపడి చూతు నాధ!

సౌ దా మి ని

స థీ!

ఎదలోపలియెదలో, నె
మ్మదిలో, జీవితరహస్యమార్గములలో,
వదలని కోరికవై నా
బ్రదుకు బయలుతెల్ల పాటపాడింతు సథీ!

కృష్ణశాస్త్రి

నా టి రే యి

దారులన్నియు మాపె, దశదిశలు ముంచెత్తె.
నీరంద్రభయదాంధకారజీమూతాళి;
ప్రేయసీ, ప్రేయసీ! వెడలిపోయితివేల
ఆ యగమ్యతమస్వినీగర్భకుహరాల?

ఆ యభాతంపు టేకాంతమ్మలో మ్రోసి,
మాయమై, మెల్లగా నీ యడుగుసందడులు
నా యెడదత్రోవనే పడి నడచినట్లయ్యె;
నా యెడదలోననే మామమైనట్లయ్యె!

అంత నా గొంతులో 'హా ప్రియా,' యను కేక
అంతంత దివి కేగె, అంతంత దిగిపోయె,
తారలే కనువిచ్చి తమములే శ్రుతివిచ్చి
ఆ వరము విని నన్ను గని జాలి నొందాయి!

నాటినుండియు నేను ప్రతినిశీధతమంపు
గాటుకలచాటు నొరు లే రరయలేనితరి
చూచుకొనిచూచుకొని శూన్యహృదయములోని
'కో చెలీ!'యని క్రుంగి క్రుంగి యేడ్చునుసుమా!

సడిలేని నడిరేయి బడిపోయినట్టి నీ
కడియాలరవళులే, చిరు గాజుమ్రోతలే,
వ్రేలెత్తిచూపు జీవితపథమ్ములు నాకు;
కేలెత్తి నడిపించు, నెల్లెత్తి న న్నిలుచు!

కృష్ణ శాస్త్రి

ఈ శ్వ రీ

ఎటనో, దవ్వదువ్వలనుండి యెగసివచ్చి
 శ్రవణముల సొలయించును చావుమేళ,
 మిది నిశీథి: ఆ కల్లాడ దీశ్వరీ, ప్ర
 చండయామినీకింకిణీస్వనము దక్క;
 నా మన స్సేనె చీల్చికొన్నాను, ధగధ
 గాగ్ని కాంతితో దాన వెల్గారు నీ వి
 నీలమోహనమూర్తి గంటికి నద్ది
 నాను. తలపోసి మూర్ఖులో నణగినాను;
 కనులు విచ్చి మ్రోయగలేక గాలిపరుపు
 వినరునకు దూలి దౌర్బల్యవివళదనయి
 లోకమూర్ఖసంతోషవిలోచనాల
 కాహతిగ రేక రేకగ నట్టె తీసి
 సల్లెసల జిమ్ముకొన్నాను-

నామనస్సు:

రామచంద్రఅప్పారావు

నిన్ను దలిపోయియుచునె నేఁ జిమ్ముకొనిపోతి,
 పచ్చికాయలు వట్టిపూవులు రేకులు,
 ఫల మెంచనైతి,
 లోపలితేనెఁ గొననైతి,

అల సముద్రపుదోర తెలినురుగుకెరటాలు
 ఇసుకలోఁ జిరుబుడగలెత్తించుటలు గంటి,
 మునిఁగి ముల్లెఱుముటముల్లె మోయగనైతి!
 నిన్ను దలపోయుచునె నేఁ జిదుముకొనిపోతి,
 పచ్చికాయలు వట్టిపూవులు రేకులు,

కొండనెత్తపుఁజెట్టు కొమ్మపైఁ దినఁ దిన్ను
 గనవచ్చు నొక చుక్కకాంతికళ నాసిస్తి
 తెట్టతెన్నే పట్టుదివ్వె తెలియఁగనైతి!
 నిన్ను దలపోయుచునె నేఁ జిదుముకొనిపోతి,
 పచ్చికాయలు వట్టిపూవులు రేకులు, క వి కొం డ ల

న మి లి మిం గి న నా యెం కి

యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
 యెంకి నా వొంకింక రాదోయ్ రాదోయ్!

మెళ్ళో పూసలపేరు
 తల్లో పూవులసేరు,
 కళ్లెత్తితే సాలు
 కనకాబిసేకాలు!

యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
 యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

సెక్కిట సిన్నమచ్చ
 సెపితే సాలదు లచ్చ!
 వొక్క నవ్వే యేలు
 వొజ్జిరవొయిడూరాలు!
 యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
 యెంకి నా వొం కింక రాదోయ్ రాదోయ్!

• పదమూ పాడిందంటె
 పాపాలు పోవాల!
 కతలూ సెప్పిందంటె
 కలకాల ముండాల!
 యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
 యెంకి నా వొం కింక రాదోయ్ రాదోయ్!

తోటంతా సీకడై
 దొడ్డి సీకటిమయమె,
 కూటీ కెళితే గుండె
 గుబగుబమంటా బయిమె!
 యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
 యెంకి నా వొం కింక రాదోయ్ రాదోయ్!

రాసోరింటికై న
 రంగుతెచ్చే పిల్ల!
 నా సొమ్ము నా గుండె
 నమిలి మింగిన పిల్ల:
 యెంకివొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
 యెంకి నా వొం కింక రాదోయ్ రాదోయ్!

నం డూ రి

గ డ్డి పు వ్వు

తెప్పవోలిక చంద్రబింబం
తేలిపోతోవుంది నింగిని.
అందులో నా ముద్దుప్రేయసి
వుందికాబోలు;

లేత చిరురున వ్వెందుకో, సిగ
లోన వెన్నెలమల్లె లెందుకొ?
చేతిసైగలు చేసి నన్నటు
చేర రమ్మను పెందుకో?

గడ్డిపువ్వుని, నన్ను, ప్రేయసి
గాలి తరగల తేలిపోతో
కళ్ళలో అద్దాలమెరుగులు
చల్లి కలచెదవెందుకే?

నీకు నేనే కావలిస్తే,
నింగి వొదులుకు నీవె సీతా
కోకచిలుకవా దేనివో అయి
రాగలవు!

△

△

—నే నొద్దుకనకే

ముత్తై ములొ రత్నాలొ యేరుతొ

చిత్రమపు నా మబ్బుకడలినె

అర్థచంద్రుడి దోనెలోనే

ఆడుకుంటావు!

గడ్డిపువ్వుని — రేకురెప్పల

కలలు కంటో కలవరిస్తో,

కలతనిద్దురలోనే యెప్పుడొ

కళ్ళుమూస్తాను!

వి శ్వే శ్వ ర రా పు

అ ర్త గీ తి

చలి గడగడ పడకించెను

జగతిఁ గ్రమ్మె నంధకార

మచ్చటచట మినుకు మినుకు

మను దీపిక లోనాదా!

ఈ నిసిరాతిరి నొంటిగ

ఏ కాననిదేశాలను

కుందెదో! నిశ్శబ్దములో

విందువో, నా యా ర్తగీతి!

సా చా మి ని

▽

-94-

▽

క ల త ని ద ర

ఈరేయి నన్నొల్లనేరవా రాజా,
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

ఆకాశ మేమూలొ
అణిగిపోయినరేయి,
యేటిసెందురుడల్లె
సాటుసూపుల కులికి!

ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా,
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

ఆకాశ మావొరస
అడిలిపోయినరేయి,
మాట లెరగనిపాప
యేటి గిలగిల సూపి!

ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా,
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

ఆకాశ మోతీరు
ఆవులించిన రేయి,
మిసమిసలతో యేటి
పసలతో నను సుట్టి!

ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా,
యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

△

△

యెలుతురంతా మేసి
 యేరు నెమరేసింది,
 కలవరపు నా బతుకు
 కలతనిద రయ్యింది!
 ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా!
 యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర?

ఒక్కతెను నా కేల
 వోపజాలసిసుకము
 ఈరేయి న న్నొల్లనేరవా రాజా,
 యెన్నెలలసొగసంత యేటిపాలేనటర ?

నం దూ రి

*

ఊరకే చలియించు నీరేయివెన్నెలలు
 విరహవీణాతరళతరళతంత్రీగతుల,
 ఏ దిగంతాహ్వనవేదనారవమేని
 కలచుకొందరలతో పలుకరించునొకాని!

వలినెట్లపై మల్లియలరెప్పలే వాల,
 పలయు నా బ్రతుకు శయ్యాకాంతిరో తేల,
 దలసశరదానిలమ్ములు శర్వరీవిరహ
 సురభినిశ్వాసములు సొగయించు దశదిశల్!

కృష్ణశాస్త్రి

▽

▽

ప్రేమావధి

చెలియా! పూయగరానిపూవుపొదఁ
బూచెంగ్రొత్తపూవు, మాపుల నీరైతైముగ్గుఁ
దొక్కఁడు తలఁపుల్ నిల్పె నామొగ్గపై,
జెలువమ్మున్ పలపున్ తదాదిగ పృథా జీర్ణించి
జీర్ణించి, శోషిలి, శాంతింపఁగనున్న
వేమిఁ గలదో చెప్పంగఁ ప్రేమావధిన్:

మొగ్గఁగట్టిన తొలికారుమోటు నయిచి,
రేకుసాగిన మోహనముతువుఁ గడపి,
కుసుమదళకయి యుత్కంఠగొనిన యోర్పు
తుదిఁ గృశించెడి నిట్టూర్పుతోనె యిటుల:

రాయప్రోలు

నిరీక్షణ

ఆకసమున మబ్బు దట్ట
మై క్రమ్మెను, చిటపటమను
చినుకుల తీయని పాటలు
చెవుల కింపు గూర్చుచుండె,
గున్నమావికొమ్మలందు
కోకిలపాడెడు పాటలు
వినవచ్చుచునుండె: నిల్లె
వేచియుంటి నెప్పుడు ప్రేయి

డరుదెంచెడునా, నే నెపు
డాముద్దు మొగమ్ము గాంతు
నా యంచున్, నా హృదయ
మ్మాతురతన్ జెందుచుండె!

సౌ దా మి ని

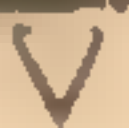
ప్రణయలేఖలు

శ్రుతులు సరిచేసి యుష్మదంకితములైన
కృతులు పాడగ వీణ పట్టితినిగాని
కటకటా, ఏమి చెప్పుదు, కంఠమునకె
కాక హస్తమునకును గాద్యద్య మొదవె !

ఎగిరి నీ పాదములచెంత కెట్లా వచ్చి
వ్రాలుచునొ యన్న యుత్సుకత్వమ్ము గలమి;
సాధ్యసాధనమైన పక్షములజంట
హృదయమునకుండి లేదు శరీరమునకు !

2.

చిన్ని పొన్నారీవయసున జెట్టునీడ
పొగడపూదండ గ్రుచ్చి నా సిగను దురుము
నపుడు, చెవివండ నీ వూదినట్టి ప్రణయ
మంత్రరాజము ఫలసిద్ధిమహితమగునె !

హృదయమను పుట్టలోన నిద్రించుచున్న
వలపనెడి నాగకన్యను వెలికిఁదార్చి
ఇచ్చవచ్చినయట్టు లాడించుచుండె
నాటి యుపదేశమనియెడి నాగసరము :

అమృతమయమైన నీ కటాక్షముల నెట్లు
సంతరించెనో, యీ నిండుచందమామ
నవ్యలావణ్య రాశియైనాడు నేడు,
సహజముగలేదు వాని కీ చక్కదనము :

నిన్ను నెదనిర్పి నేను ధ్యానించునట్లు
నీవు నన్నెద నిర్పి ధ్యానింతువేని,
అవ్యయామృతబిందునిష్యందమధుర
భావసంయోగరససిద్ధి బడయనగును :

పింగళి - కాటూరి

సంకెళ్లు

ఎవరులేని గవాక్షసంవృతతలాన
ననుఁ బిలిచి బందమేసె సుందరి యొకర్లు
తెల్లసురపొన్నపువ్వుల సంకెళ్లతోడ,
ఇందులకు దైవ మొకఁడె యదృష్టసాక్షి;
చేతిలోఁ జేయివైచి నన్ జెప్పుమనియె
తీయనియెలుంగుతో, నివి త్రెంప ననుచు,
త్రెంచలే నెటులో సహియించువాఁడ
సన్నగిల్లుహస్తమునుండి జాలువాఁక?

రాయప్రోలు

మూ గ బా ధ

ఈ సడికిరేయి వెన్నెలమెద చలించు
పిలు పెదో 'నా సఖా' యని వేగిరించు ;
అనలమైకొల్చు నిశ్శబ్దమునె; కలంచి
పరువులెత్తించు కడల నా బ్రతుకు నిపుడు ;

ఎన్నిమారులు సవరించుకొన్న చూపు,
తొలగవేమో యలమునేమొ నెలమొగాన
చెదరునే బెదరి బెదరి చెలియకురులు
జాలిగా నీలమేఘనిశ్వాసములటు !

నా కొరకె చాచు సఖికంఠనాశమందు
మ్రోగక చలించి చెరవద్ద మూగబాధ
ఎటు పిలుచు నన్ను ఆ చూపుటిరుల, కనులె
పలుకనేరక విడి విడి పగులు నేమొ !

అయ్యయో ! ఊర్వశీవిషాదాత్తమూర్తి
ఈ నిశీథాన నా హృదయాన నిండె!
పూర్ణిమాశుభ్రయామిని దొగ్గువోరె
ఈ యెడదవోరె కారిపోయినది నేడు,

ప్రాణసఖి, నీ సుమారలల్పమున సుప్తి
కట కలలు రావు, కలుగదు కలవరింత,
వేగిపో దిట నీకయి వేలు రేలు
బ్రతుకు బ్రతుకెల్ల ఒక్కనేత్రముగ గాచి !

కృష్ణ శాస్త్రి

△
కో యి ల

కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే,
గుండెలూ బద్దలూ
చేయబోకే ?
కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే!

తీయనీరాగాలు
తీయబోకే,
తీపితో నా మనసు
కోయబోకే!
కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే!

చిట్టినీ జ్ఞాపకం
చేయబోకే,
చింతతో ప్రాణాలు
తీయబోకే!
కోయిలా కోయిలా
కూయబోకే!

బ స వ రా జా

కార్తిక పూర్ణిమ

శారదదినాంతరమణీయసాంధ్యరాగ
విమలపథముల నీనాడు వెల్లివిరిసి
నీ ప్రణయరాగ మెల్లెడ నిండుకొనియె!

అ యెగిరివచ్చు పూర్వదిశాభిముఖము
లై నపులుఁ గులఁజెక్కలల్లార్పులందు,
మధురకంతధ్వనులయందు, మాటలందు,
నీ బయలుదేరు సంగతియే భరించె!

ప్రావృడంభోధరముల వర్షములు మోచి
శీతలమనోహరాంగసున్నిగ్ధమూర్తి
యుత్తరానిలుగర్భ ముట్టూత లూఁచె,
నీ ప్రయాణభేరీకమనీయరవము!

ఈ మనోజ్ఞకార్తికపూర్ణిమామహోద
యావసరమునఁ దొంగి బ్రహ్మాండమంత
యైన నా యాత్మలో భవదమృతమూర్తి
నిరుపమవిలాసవేశముల్ పొరలిపోయి,

నీ పెడలుదారి కాచుకో నిశ్చయించు
కొంటి, గానుకగాఁ గన్నుఁగొలఁకులందు
దాచుకొంటి నిరంతరదహనశీల
చిరవిరహవహ్ని ప్రాణముల్ మఱుఁగుచోట
సేకరించిన యుష్ణాశ్రుశీకరములు!

నా య ని

*

అయ్యయో, యేల చూచితి వట్లు నన్ను
 ఆ దినమ్మున మధురసాయాహ్లామందు
 దేహాశిని నిల్చి మోహిసీచృష్టితోడ
 పథమువెంబడి జనెడి విభ్రాంతహృదయు!

విపుల భవదీయలోచనవిగళదసిత
 బహుతరకటాక్ష దృఢశరపంజరమున
 మన్మనోభీష్మమూర్తి యేమాట లేక
 వేగముగ వ్రాలి పడిపోయె వివశగతిని!

జర్జరితమయ్యె నకట, నా సరళచిత్త,
 మిప్పటికినైన బాధ శమింపలేదు;
 చిలుకకుంటివయేని నీ స్నేహపూర
 మతితరాల్పము సుమి జీవితాశ నాకు!

ఏమి హృదయాపహారిచే! యింకనైన
 కరుణ వహియించి వీనిని కావగదవె!
 బహుశతాపముచే మతి భ్రంశమొంది
 వివశమైపోయె; అయ్యయో, పెర్రినైతి!

శివశంకరశాస్త్రి

^ ^

ను వ్వ చే

నువ్వచే, నువ్వచే!
పువ్వవంటి వయసు,
నవ్వలంటిన సొగసు,
రువ్వి నా యెదపైన
పర్బులెత్తావచే!

నువ్వచే, నువ్వచే!

నువ్వచే, నువ్వచే!
కవ్వించి నా కాంక్ష
తవ్వించి నా కలలు,
దవ్వ దవ్వల కెటకొ
పర్బులెత్తావచే!

నువ్వచే, నువ్వచే!

నువ్వచే, నువ్వచే!
జవ్వనీ, ప్రణయినీ!
మవ్వంపు పగలాడి!
నవ్వతూ నను వదలి
రివ్వరివ్వన పోతి,

నువ్వచే, నువ్వచే!

డా పి రా జా

ప డ వ ప గి లి న:

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవఱకు
ఈ తలంపున, నానంద మిపుడు పొంగు :
పగిలిపోయిన చెక్కలపట్టు విడువ
కీవు పాధోనిధాన మీదిఁచెద వని:

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవఱకు
ఈ తలంపున, నిపు డుల్ల మిగురులెత్తు:
తునిగిపోయినచెక్కలతో పయోధి
గర్భమున రత్నరథ మీవు కట్టెద వని:

ఇది పగిలిపోవు ననుభయ మ్మింతవఱకు
ఈ తలంపున, నిపు డాత్మ కింత శాంతి:
విరిగిపోయిన చెక్కల దరికిఁ జేర్చి
నీ చితికి కాష్టములుగ మన్నించెద వని:

నా య ని

*

శ్రవణములు సోకినంత, దుస్సహవిషాద
కర్దమజ్జకనము చేయగలిగినట్టి
త్వన్మధురనామధేయామృతమృగాని
ఇతర మేమియు చెవి జేరనీయనొల్ల,

దివ్యగంగాతరంగిణీతీర్థమట్లు
భాషితావిలమార్జనపటిమ గల్గి
మధురమధురమైన తావకకథలెగాని
ఇతరమును జిహ్వావెంట రానీయనొల్ల,

చిత్తసద్మాంతరాళసంస్థితవిషాద
గాఢతమసంఘ హరియింపగల్గినట్టి
భవ్యభవదీయరూపదీపంబుకన్న
ఇతరమును దృష్టిసరణి రానీయనొల్ల!

చారునిర్మలచంద్రికాపూరమట్లు
హృదయతాపము చల్లార్చి ముదముగూర్చు
త్వన్నిరంతరమధురభావనలె గాని
ఇతర మేమియు మదికి రానీయనొల్ల!

శివశంకరశాస్త్రి

ప్రణయినీగీతము

సందె జారె, చుట్టుపక్క
మినుకుమినుకు దీపమ్ములు
వెలుగుచుండె, దూరమ్మున
కోవెలలో హాయిగాను
మేళము వినవచ్చుచుండె,

చల్లగ వెన్నెలలు కన్న
తల్లివోలె కాయు, గాని,
మనసేమో మాటుచుణిగె!

సాదామిని

అ కాలపు నా యెంకి

దూరాన నా రాజు కే రాయడొనో,
ఈ రోజు నా రాత లే రాలపాలో?

సీమ సిటుకనగానె
సెదిరిపోతది మనసు
చాకమ్మ సేరైన
కబురంప డారాజు!

దూరాన నా రాజు కే రాయడొనో,
ఈ రోజు నా రాత లే రాలపాలో?

కళ్ళ కేదో ముప్పు
తమ్మిన ట్టంటాది
నిదరిల్లె నా వొల్లు
నీరసిస్తున్నాది,
దూరాన నా రాజు కే రాయడొనో,
ఈ రోజు నా రాత లే రాలపాలో?

ఆపు 'లంబా' యంట
అడిలిపోతుందాయి
గుండెల్లో వుండుండి
గుబులు బిగు తొతాది!
దూరాన నా రాజు కే రాయడొనో,
ఈ రోజు నా రాత లే రాలపాలో?

తులినెమ్మ వారిగింది,
తొలిపూస పెరిగింది
మనసులో నా బొమ్మ
మసకమస కేసింది!

దూరాన నా రాజు కే రాయిడొనో,
ఈరోజు నా రాత లేరాలపాలో?

నం డూ రి

*

ప్రేయసీ, యేల వింటి నీ పేరు నేను
అలకించినదాది నామాక్షరముల
నేమి వింతయో కాని మదీయహృదయ
దుగ్ధవార్ధిని మథన ముచ్చాత మయ్యె,

లభితమైనకొలందిని మథన మరట
ఉద్గమించెను కాలకూడోగ్రవిషము,
ప్రేయసీ, నిల్పితిని దాని బిగియబట్టి
కంతకుహరమ్మునందు శంకరునిభాతి:

ఉత్సుకతతో నిరీక్షించుచున్నవాడ
భవ్యలక్ష్మీనమాగమప్రాప్తికొరకు
పూర్ణనిరతావ్యయసుధానుభూతికొరకు,
ఎన్నటికి నాకు లభియించు నివి యెరుంగ!

శివశంకరశాస్త్రి

వి ర హ తో ర ణ ము

వినరా నీ విభావరీ
 వేలాకాలల నీ మృదు
 వసనాంచలముల గుసగుసలో,
     మసలు చరణమంజీరము
     కొసరు జాలి పలుకరింతలో!

ఈ కుటీర ముఖద్వార
 మిందే వ్రేలాడి సగము
 వాడి, విరహతోరణమ్మునై
     వలవంత సడలి నేల జీ
     రాడి యెన్నినాళ్లు మనుదునో!

ఇప్పుడు వత్తువా నీ కొర
 కెదురుచూచు నీ వియోగి
 యెడద మంచుజడులు కురియును,
     మా పేమో, రే పెటకో
     వెడలి చనునా, నిదుర మునుగునో!

ఆరలేని నా కోరిక
 కారుచూపు చొరగ చీలి
 కాలి కుములు ఈ చీకటితో
     క్రాగి క్రాగి నీ కొరకై
     కరవులోననే నశింతునో!

నీ మనోజ్ఞ కాంచన కాం
 చీమణి ఘంటాగళములు
 ఏకాంతము కరగ మ్రోయగా
 విన నరచే బ్రతుకు దాల్చి
 యెడదమోత కెంత యేడ్చునో!

ఈ వియోగనిరాళాక్ష
 ణక్షణప్రతీక్ష చెదరి
 ఎగసి ఎగసి పగిలిపోదునో!
 సగ లెరుగని ప్రవాసమున
 కిక వేకువరేకు విరియదో!

ఆకస జూలోకనముగ
 లోకమెల్ల వీనుగ కా
 లాంతమునకు కాచియుందునా!
 ఆసలేని ఆసకు ప్రా
 ణాంతమేని వేచియుందునా!

చివురింపదొ చైత్రశుభో
 త్వవవిఖాతకల్యాణము
 ఈ డరివ్రహేమంతమున ...

కృష్ణ శాస్త్రి

అ నా టీ నా వో డు

అనాటి నావోడు సెందురూడా,
అలిగి రాలేదోయి సెందురూడా!

యెంకి, మన మిద్దరమె
యెవ్వ రొ ధ్దన్నాడు!
యీ సేలు యీ తోట
లింక నీ వన్నాడు!

మాటాడుతుండంగ సెందురూడా?
మంచిదా పోయేవు సెందురూడా!

కలకాల మీ దినమె
నిలుసు మన కన్నాడు!
గాలికై నా తాను
కవుగి లీ నన్నాడు,

నను సూసి నవ్వేవు సెందురూడా!
నాయమా నా ముద్దుసెందురూడా!

నాకాసి సూకాడు
నీకాసి సూకాడు,
మద్దె సెంద్రుడె మనకు
పెద్దమని సన్నాడు,
కన్నీరు నీ కేల సెందురూడా!
కనికారమే కాన సెందురూడా!

నం డూ రి

దే వి !

నేను చూ యప్పుయొడిలోన నింతవాడ
నైనయపుడు నాలోన నీ యఖిల మిమిడి
యుండెఁ గావలె నేటి కిట్లుబికివచ్చి
చిత్రచిత్రభావాకృతుల్ చెలువుమిగిలె!

పాడుటకుమున్ను కంతగర్భమున నెలుగ
రాక యవ్యక్తమైయున్న రాగమట్లు
నిభృతచిక్కణమూర్తులు నీపు నిసుచు
లిన్ని సుఖములు దాగినా రెటుల దేవి !

అస్మదీయహృదబ్జనాళాంతరమున
బీజరూపముగా నుండి విశ్వమింత
ఇది బహిర్గతమగుదాక యెలుగలేన
లంత నవ్యక్తశిఖుమూర్తినై తి నెట్లు?

వి శ్వ నా థ

బా ప్ప దౌ త్య ము

జీవనగంగా హరితతటంబునఁ
జింతావటతరుమూలమునన్,
ఏల యథోముఖివై గడతెంచెద
వివిధి యౌవననిశలన్?

అవలిగట్టున స్వప్నపురంబున
నవ్యయనిర్వృతి వనులన్
దోలాఫేలనరతుఁడౌ ప్రియునిఁ గ
డుంగడు భావనసల్పెదవో;

నీ వయసెల్ల హృదీకునిచింతన
నిర్మలధూపముపగిదిన్
గాలెడి నబలా రేయింబవళులు
గంధముఁ జిమ్ముచు నల్గడలన్;

ధావమానశరదంబుదశకలపు
దౌత్యము న మ్మిటు వేచెదవే?
చాలు నిరీక్షణ, చాలిఁకఁ జింతన,
చాలు రహస్యవియోగహతుత్;

జీవనసంధ్యాపరిణత బాష్పన
చేతననీరవ దూతికలన్
గాలపయోనిధిఁ బర్ణపుటంబులఁ
గదలింపుము ప్రియుకడకున్.

హా, విధివశ్యతఁ జేరుదు రవ్వలి
యంబరచుంబితటంబున్;
బాలతపస్విని! యెపు దేవేశనా
వల్లభుఁ డొసఁగును దర్శనమున్,

క్రావణనీరదమాలిక లిరువురి
శయ్యాదోలికలై యూఁగన్.

రా మి రె డ్డి

ప్రణయయాత్ర

వినుచునుందును విన్నది విననియట్లు
కనుచునుందును కన్నది కననియట్లు
స్వప్నగాథలవలె ప్రపంచములవోలె
చిత్రములు దేవి, నా బహిఃశ్చేష్టితములు!

సంతతమ్మును విమలతేజఃప్రశాంత
మోహనమ్మైన నీ ప్రేమమూర్తిలోన
అవ్యయానందమధురరేఖాంచలములు
దిద్దుకొనుచుందు!

నా య ని

కలలోన నా యెంకి

లేపకే నా యెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

కలలోన నా యెంకి
కతలు సెపుతున్నాది!
వులికులికి పడుకుంట
వూకొట్టుతున్నాను!

లేపకే నా యెంకి, లేపకే నిదర!
ఈపాటిసుకము నే నింతవర కెరగనే!

కతలోని మనిసలై
కాసింతలో మారి,
కనికట్టుపనులతో
కత నడుపుతున్నాది:

లేపకే నా యెంకి, లేపకే వివర:
ఈపాటిసుకము నే నింతవర తెరగనే:

రెక్కలతో పైకెగిరి
సుక్కలై దిగుతాది,
కొత్తనవ్వుల కులుకు
కొత్తమెరుపులతళుకు,

లేపకే నా యెంకి, లేపకే వివర:
ఈపాటిసుకము నే నింతవర తెరగనే:

తెలివి రానీయకే,
కల కరిగిపోతాది:
ఒక్కనేనే నీకు
పెక్కునీవులు నాకు:

లేపకే నా యెంకి, లేపకే వివర:
ఈపాటిసుకము నే నింతవర తెరగనే:

నంధూరి

ఓ ప త వి ధి

పూలమాలిక లల్లినందుకు
కరకుకత్తులె కానుకాయెను,
తేనెసుధలను చల్లినందుకు
తేటిపోటుల కాటు లాయెను,

విరహావ్యధలు! విరహావ్యధలు!
ఓర్వలేని విరహావ్యధలు!
అగ్నిమండి గుండెలోన
ఆర దేమి చేతునే!

మలయపవనుడు పారిపోయె
మాధవీ, మృదుసౌరభము గొని
విలువలేని చలువకానుక
లిచ్చినాడుగదమ్మ నీకు:

గరళమగునో కట్టకడకు
మురళిసన్నిభగాన మగునో!
వేచియుందుము వేగపడకా,
కాచియుందుము మాలతీ!

ఈసులేనీలోక మేదో
ఎరిగి తెలియుము మాలతీ!
వెరపెరుంగనిలోక మేదో
వెదకి తెలియుము మాలతీ!

పి శ్వ సు ం ద ర మ్మ

పల్లకీ

ప్రాణసఖుడె నా కోసమై పంపినాడు
పల్లకీ అన హృదయమ్ము జల్లుచునియె;
వీడనివియోగమున వేగు మ్రోడుమేను
తలిరుతోరణమై సుమచాచు చూయె!

చెదరుచేతుల నెటొ కయిసేనుకొంటి
మొయిలువసనమ్ముతో ప్రొద్దుపొడుపునగరొ,
ఏదొ లాలుచుహాయిమో, ఏదొతేల్పు
భారమో యేమొ సైరింపనేరనైతి!

కొనరునడల తూగాడుచు కూరుమంటి
పూలపల్లకిలో పూలమాల నేను!
'ఓ' యనగ, 'నోహోహో' యన దోయవాండ్రు,
దారి బడి నిల్చి చూచె నూరూరు నాడు!

'ఓ' యనగ, 'నోహోహో' యన దోయవాండ్రు,
వీటివెలుపల మేల్కొనె తోటతెరువు!
'ఓ' యనగ, 'నోహోహో' యన దోయవాండ్రు,
తోటపొలిమేరకాలువ తొనకె నిదుర!

ప్రణయవల్లకి పల్లకీ! ప్రసవభర ప
సంతవల్లక పల్లకీ! శక్రచాప
వక్రరేఖ పల్లకీ! మధుస్వప్నశాఖ
పల్లకీ!

కృష్ణ శాస్త్రి

*

పత్సలాఫాలమున నెలవంకగుటు
కందళించి వికాసించి కళలుదేటి
తరుణకారదరాకాసుధాకరాచ్చ
దింబము లనంతములు లెక్కపెట్టుకొనెడు,

ఈ యమర్తా యిచ్చచంద్రిక లెన్నినాళ్లు
నా తనువు ముంచుకొను, నన్నినాళ్లు ఒక్క
యీ శత్రుత్వమి, నాది సదాశివత్య
పదవి:

నా య ని

కో యి ల

కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!
రాగతనమో యేమో బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!

యెంకి దూరానుండె
యేటిదరి నే నుంటి,
సావాస మింతెవరు
సంద దెవరో నంటి.

కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!
రాగతనమో యేమో బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!

పూలెరుగు నా కోత
నీలెరుగు నా మోత,
మనుగడల కెవరితో
మనసు కలిపే దంటి,

కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే,
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!

యేటి కడుపున దాగి
తోట నిదరోయింది,
అలనా నా సొదకు
పాలనా యనుకొంటి,

కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!

తరిమి తరిమేశాను,
తిరిగి 'కోకో' యంది
అడిందె అటగా
పాడిందె పాటగా!

కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!
రాగతనమో యేమొ బాగు వో గెరుగదే!
కొమ్మలోకోయిలా 'కో' యంటదే!

న ం డూ రి

కత్తి పద్య

కాగితమున పసినాడు కట్టి కత్తి
పడవ పాలుదునీటిలో విడిచినాడు,
పాలబుగ్గలపై నవ్వు తేలిపోవ
చిన్నికేగంటిచూపుల నన్ను జూచి:

ఏను పసిబాలకుడను ని నేమరించి
తోడిచెలికాండ్రు నవ్వులు తూపిపెత్త
తడిసి ముడతలుపడిన యా పడవ నెటులా
తెచ్చి, నా పూవుతెద ప్రతిష్ఠించుకొంటి:

అంత కొన్నాళ్ళ కీవు నే, నచట నిచట,
గాలితరగల నీ నవ్వు తేలిరాదు,
నీ సుధాపాంగరేఖలు నిలిచిపోవ
క్రుంగిపోయిన నా పేదగుండె నిపుడు ...

కాగిత మ్మది యినుమునకన్న నినుము,
ఆ చిరుతకత్తిపదనున కంతులేదు,
అచట ప్రేమప్రసంతి యవ్యాహతముగ
కదలుచుండుటజేసి, నా బ్రదుకు నిలుచు:

కడకు నెత్తురుచెమ్మైన క్రమ్మకుండ
పచ్చిగాయమ్ము లవి యమబాధ, పడవ
కదిపితినిపొమ్ము లక్షలు కత్తు లచట
దిగబడునయన్నభీతిలో దిగులు నాకు.

నా య ని

నే టి రే యి

మ్రోయింపకోయ్ మురళి,
మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!
తీయతేనియబరువు
మోయలే దీ బ్రతుకు,
మ్రోయింపకోయ్ మురళి,
మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!

మురళిపాటకు రగిలి
మరుగు నీవెన్నెలలు,
సొగయు నాయెద కేల
తగనిసౌఖ్యజ్ఞాన?

మ్రోయింపకోయ్ మురళి,
మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!
తీయతేనియబరువు
మోయలే దీ బ్రతుకు,
మ్రోయింపకోయ్ మురళి,
మ్రోయింపకోయ్ కృష్ణ!

కొలు చల్లదనాలో
కనలు తీయదనాలో,
వలపుపిల్లనగ్రోవి
పిలుపులో సొలపులో?

మోయింపకోయ్ మురళి,
 మోయింపకోయ్ కృష్ణ!
 తీయతేనియబరువు
 మోయలే దీ బ్రతుకు,
 మోయింపకోయ్ మురళి,
 మోయింపకోయ్ కృష్ణ!

వలదోయి, అలము నీ
 కలలకో నిదురింతు
 భరమోయి నీప్రేమ
 వరమే నేటిరేయి!

మోయింపకోయ్ మురళి,
 మోయింపకోయ్ కృష్ణ!
 తీయతేనియబరువు
 మోయలే దీ బ్రతుకు,
 మోయింపకోయ్ మురళి,
 మోయింపకోయ్ కృష్ణ!

కృష్ణ శాస్త్రి

మురళీ ధ్వని

మురళి ముద్దిడు నీ మోవిమురువు చూచి
 తమముతెర జీల్చి ప్రకృతి చైతన్యమూనె;
 స్వరము వెలువడినంత గోపాలకృష్ణ,
 పులకరించె బృందావనపుణ్యభూమి!

గోవులను వీడి యరుదెంచె గోపజనము,
కుడుచులేగల విడి వచ్చె గోగణంబు,
పరుగు పరుగున నీ పాదపదము జేర
ప్రియుని విడనాడి వస్త్రీ గోపీమనోజ్ఞ!

యమునలో జేరు వారిలేశమువిధాన
రాగమున నేకమైన స్వరమ్మూరీతి
తన్మయత చెంది కల సమస్తమ్ము విడిచి
లీనమైపోతి నీ దివ్యగానసుధను:

నో రి

దొంగ

నల్లవాడే,

గొల్ల

పిల్లవాడే,

చెలియ,

కల్లగాడే వాని

పల్లొ జిక్కితినే:

పచ్చినాడే,

తోట

చొచ్చినాడే,

సకియ,

చొచ్చి నాదొ మనసు

ముచ్చిలించాడే:

అగినాడే,

పొదల

దాగినాడే,

మనసు

రాగబంధము వేసి

లాగుకొన్నాడే!

చూచినాడే,

మోము

దాచినాడే,

నాడు

దాచుకొన్నావలపు

దోచుకున్నాడే!

చేరినాడే

చెంత,

చీరినాడే

చేర,

కోరి చేరాడోవ

పారిపోయాడే

పాడినాడే,

చనుచు

అడినాడే,

మదిని

చేడె, అతనిపాట

వీడకున్నాడే!

△
ఉదినాదే

మురళి,

చేదినాదే

వలపు,

నాడుమది తనరూపు

పాదుకొలిపాడే!

చూడలేనే,

మమత

వీడలేనే,

వాని

జోడు కూడనిఉసురు

వీడిపోసేవే!

నల్లవాడే,

గొల్ల

పిల్లవాడే,

చెలియ,

కల్లగాడే వాని

వల్లొ డిక్కి-తినే!

బ స వ రా జు

రా ధ

మాసినచీరతో పొగడమ్రాకులరెమ్మలనీడ
దీర్ఘ నిశ్వాసములన్నిగిద్దెదవు,
జంకక నీ చెలి కోసితేర నీ దోసెడు
మొల్లమొగ్గలను దూసి, దళమ్ములు
కుప్పబెట్టెదేలే, సుకుమారి! యింత విసు గేటికి
నీ యెలజవ్వనంబునన్!

ఈ సుకుమారపున్నిశల కృష్ణ దౌసంగిన
పుష్యరాగపుంజూసలదండరాపుడులపూను
కుచాగ్రము లుష్ణబాష్పపున్ రాసుల
కందువారెడు, విరాగ మ దేటికి? నిందు
ప్రాయపున్ మోసులవేళ నిట్టియిడుముల్పడ
నిన్ను విరించి చేసెనే!

మోసముచేసి యెచ్చటికొపోయిన
మాధవుగూర్చి యింతగా వేసటచెంది
పుష్పవనపీఠికలన్ వెదుకంగనేల
నీ చేసగిఘాలబెన్నెలలు ప్రేమ కనర్హములో,
పికాంగనాధ్యాసితరాగముం బ్రణయ
పాత్రముకాదో వచింపు మిత్తరిన్!

చెల్లరె, యీమధూపవనసీమల
నావులగాచువానితై పల్లెలనుండి
నాగరకపద్ధతులేమొ యెఱుంగనట్టి

యా గొల్లపడంతులెల్లరును కోరిన కోరిరిగాక,
నీవు నా నల్లనివానినే వలచినావట!
యెంతటి సిగ్గుచేటాకో!

కొ దా లి

అ న్నే ష ద ము

“తలిరాకు జొంపముల నం
దులత్రొవల నేలవాలు తుహినకిరణకో
మలరేఖవా! పువుదీవవా!
వెలఁదీ, యెవ్వతెవు నీపవిటపీవనిరోన్!

కారుమొయిళ్ల కాటుకపొగర్ వెలిగ్రక్కు
తమాలవాటి నేదారియుఁ గానరాదు,
నెలఁతా! యెటువోయెద వర్ధరాత్రి?
విస్ఫారవిరోచనాంధతమనమ్ములఁ జిమ్ముచు,
వేడివేడి నిట్టూరుపులన్ నిశీభవ
నోర్మివితానము మేలుకొల్పుచున్”

“అది శరద్రాత్రి: శీతచంద్రాతపాంత
రాశ రమణీయరజతల్పంబునందుఁ
జల్లఁగా నిద్రవోవు వ్రేపల్లెవాడ
సకలగోపాలగోపికాజనముతోడ.

సాముసడలిన పతి పరిష్కంగమందు
 సుఖము దుఃఖము లేని సుషుప్తిలోన
 స్వప్నవీధీయభేష్టసంచారకలన
 మేనుమఱచిన నన్నంత మేలుకొలిపె
 శర్వరీశీతపవనపక్షముల మలసి
 స్వాదుయమునోర్మిసంగీతదురులఁ గలిసి
 కౌముదీదౌతకుభ్రది క్తటుల సొలసి
 మురళికామందమందమూధురుల రుచులు.

ఎలఁదేటిచిలుపాట నెలయేటికెరటాలఁ
 బడిపోవు విరికన్నె వలపువోలె,
 తీయని మల్లెపూదేనెసోనలపైని
 తూగాడు తలికురాదోనేవోలె,
 తొలిస్తొద్దు తెమ్మెరత్రోవలోఁబయనమై
 పరువెత్తు కోయిలపాటవోలె,
 వెల్లువలై పారు వెలఁదివెన్నెలలోన
 మునిఁగిపోయిన మబ్బుతునుకవోలె,
 చిలుతతొలకరివానగాఁ, జిన్నినొనగాఁ
 బొంగి పొరలెడు కాల్యగా, నింగి కెగయు
 కడలిగాఁ బిల్లగ్రోవిని వెడలు వింత
 తీయఁదనముల లీనమైపోయె నెడద!

పరువు పరువునఁ బోవు నెడతో
 పరువులెత్తితి, మఱచి మేనే,
 మఱచి సర్వము, నన్ను నేనే
 మఱచి నడిరేయిన్!

“ప్రాణనాయకు కౌగిలిపట్టు వదలి
యిట్లు వదలి యెన్నండు నీ పల్లె వదలి
యడుగిడనిదాన వానాటియర్ధరాత్రి
విజనపథములఁబడి యెట్లు వెడలినావు?”

“తావులతోడఁ దేనియలదారలఁజిప్పిలు
వేణుగీతికారావముతోడ మందగతులన్
జను మారుతముల్ విశాలబృందావనవీధులందు
యమునానవభంగమృదంగపాద్యముల్
త్రోవ స్ఫురింపఁగా వలపు తొందరపెట్టఁగఁ
దోతి నొంటిమై!

సన్ననియెల్లెత్తి జాలిగా నెవరినో
యరయుమా, పిలుచుచున్నదియె యమున!
ప్రక్క నిశ్చీవధావళ్యముతోనున్న
సికతాతలమ్ముఁ గాంచితివె, దాని!
తుదిమొదల్ లే దిదే త్రోవరుల్త్రొక్కని
యీదారినే పరువెత్తినాను,
ఈ మొండిచేతుల నెత్తి యీ వనతరుల్
ఘాన్యదృక్కుల దిశల్ చూచు నయ్యె!

ఇచటనే....యిచట ...అతఁ .. డిచట, నేను....
ఇచట, నీ జాణిపూబొదరింట నేను....
ఈ కడిమిచెట్టుక్రిందసుమ్మి యతండు....
సరిగఁ గన్నులఁగట్టినసరణిఁ దోచు!

శారదశర్వరీమధురచంద్రిక
సూర్యసుతాన్రవంతికాచారువిసీలపీచిత
ప్రశాంత నిశాపవనోర్మిమాలికాచారిత
నీపశాఖిక కృశాంగిని గోపిక నేను, నాడు
బృందారమణీయసీమ వినినారము
మోహనవేణుగానమున్;

మలయపవనుకౌగిలిలోనె పులకరించి
హాయిగాఁ గంతమెత్తు ప్రాయంపువంశి
విశ్వమోహను జిలిబిలిపెదవు లంటి
యవశయైపోయి యేమి చేయంగలేదు!
జాలగోపాలుఁబోలెడు పాటగానిఁ
గని విని యెఱుంగ మెన్నందు; కరములోని
మురళినేకాదు, నాలోని మోడుపెడఁద,
నీ శిథిలజీవనమ్ము మ్రోయింపఁగలఁడు.

నందగోపకుమారు నానందమురళి
కా మనోహర సుషిరాపగాతరంగ
జాలములఁ దారకా రవి చంద్రతతులు
కరఁగి చిని చిన్నిగీతులై కలిసిపోవు;

చూచితివా లేదా చిన్నికృష్ణునిసౌబంగు!
పెదవిచివురునంజల నరవిచ్చు నప్పు
పెన్నెల, చలింను తుమ్మెదబెరుకుచూపు,
లోలపవనచారిత కుటిలాలకమ్ము.

తరళచూడాకలాపమ్ము, మురళిఁ గూడి
 యల్లనల్లన గొంతెత్తి యమృతగాన
 శీతలతుషారముల విరజిమ్మువేళఁ
 జిన్నికృష్ణునిసౌబఁగుఁ జూచితివా లేదా!

లేవు శరత్తమస్వినులు, లేవు మనోజ్ఞసుధాంశు
 మాలికల్, లేవు విసీల నిర్మలకళిందసురా
 నవనాట్యసంపదల్, లేవు మదీయగాత్రలవలిం
 బులకాంకురకోరకావళుల్, లేవు
 కుమారగోపమురళీమృదుగీతరురీ
 విలాసముల్!

జిలిబిలిపట్టుతేకుల వెన్కఁ దొట్రిలు
 మల్లియయెద దాగు మధుపరవము,
 కనుచూపు దాటు నామనిఁ బాయు కోయిల
 గొంతులోఁ జిక్కు వసంతగీతి,
 విభువీడి శుష్కించువిరహిణి సేలయేటి
 కడుపులో నడఁగిన కడలిమ్రోత,
 తేనికై వెదకెడు తిక్క చూపులలోనఁ
 జెరవడ్డ నిండుచందురుని పాట

యిట్లు నీదీనగోపికాహృదయమంది
 రాంతరాళములోనఁ ద్రుళ్ళింతలాడు
 వేణునాదంబు వినిపించు విశ్వమోహ
 నాకృతిఁ గిళోరగాయకు నరయుచుంటి!

ఇది నా చరితము, విని, నీ
 వదలెడు, తొట్రిలెడు. వడఁకు, దటునిటు కనులన్
 జెదరెడుచూపుల నేదో
 వెదకెడు, ఎవ్వతెపు నీపవితపీవనిలోన్?

కృష్ణ శాస్త్రి

గో పి క

హృదయములు రెండు ప్రేమచే నేకమైన
 లీల, శ్రుతిలోన వేయిపు లీనమయ్యెః
 విశ్వమెల్లను నిండిన ప్రేమరాగ
 మట్లు, నీ రాగ మెల్లర నావహించె!

ఒక్కపరి కోకిలమ్మటు, లొక్కసారి
 గరుడ గంధర్వ కిన్నరీ గానఫణితి,
 బాలపవనుడు పూల నుయ్యాల లూపు
 నట్లు, నీ పాట మము నూపె నొర, కృష్ణ!

పవనుకొగిలి జొచ్చిన పల్లవమ్ము
 లట్టులను, నాలిచింతలనన్ని మరచి
 భవదమృతవేణుగానాతి పారవశ్య
 మున నచేతనులటు లైతిమోయి, కృష్ణ!

బ స చ రా జు

మ ని షి

మనిషి చేసిన రాయిరప్పకి
మహిమ కల దని సాగి మొక్కుతు
మనుషులంటే రాయి రప్ప
కన్న కనిష్టం
గాను చూస్తా వేల? బేలా,
దేవు డెకడో దాగె నంటూ
కొండ కోనలు వెతుకులాడే
వేలా?

కన్ను తెరిచిన కానబడడో,
మనిషిమాత్రుడియందు లేదో?
యెరిగి కోరిన కరిగి యీదో
ముక్తి!

గు ర జా డ

మై నా రి టీ వె శ్లి న రో జు న

తల్లికడుపును వెడలుటాదిగ
చల్లనొతలపులు తలంచుచు
వెళ్ళబుచ్చితి నిన్నిదినములు
పిల్లవాడనుగా !

మేలిబంగరు శృంఖలంబులు,
హలతోటయె బందిభానా,
పాలకులు నా మిత్రవర్యులు
మేలుకూర్చితిని :

నిండుటామని గంతులిడితిని,
మండు పెండలు తేజమొసగెను,
పండువెన్నెల మేను మఱచితి
నిండుహర్షమున :

సలిలధారల దృష్టిచెందితి.
అలసపవనుడు సుఖము నింపెను,
ప్రలయసూచన బోయె మదిలో
మలిన మది యెల్లన్ :

లోకసంస్కృతి కలదొ లేదొ
యే క్రమంబున మెలగుచుంటినొ
లోకు లే మని తలచుచుండిరొ
నాకు లే దెఱుక :

భేద మొందదు నా స్వభావము
ఈ దినారంభంబునుండియు,
ఈ ధరిద్రపుజగముదృష్టిని
భేదమైపోతిన్ :

నోరి

కూలియన్నలకుతుకము

మొగములను ముచ్చెమట లూడ్చుచు
మూపులను పెనుమోకు లీడ్చుచు
మడమలెత్తున మన్ను రేచుచు,
గుండ్ర పేరూ కులుకుపాటేమో!

ఏమో!

పాలిండ్లబగడపుగుండ్ర పేరేమో!
ఇనుపబరువుల 'నిస్సి' యనుచును
వెచ్చ నన్నపువేళ గనుచును
మెట్టనడ కుట్టుసులు గొనుచును,
కాళ్ళ కడియార్ కలికి నుడి యేమో!

ఏమో!

కడియములనడి బిడియపడుతేమో!
నడలునడిక త్తోడియ నెట్టుచు
వీడుసిగముడి వ్రేళ్ళ బెనచుచు
అలసటులువో నడుగు నాపుచు,
వలపు జిమ్మెడు పదముగలుపేమో!

ఏమో!

పదముకడ పొదరింటినిలుపేమో!
ఎదుట కుర్రది యేది లేదు
మోహపడుటకుప్రొద్దు కాదు,
మలుగువెట్టగ ముటపురాదు
కూలియన్నల కుతుక మది యేమో!

ఏమో!

దాని తలపనిపెరిచు యది యేమో!

క వి కౌం డ ల

చిన్ని మ బ్బులు

కన్నె కాటుకకళ్లు
చిన్ని నాథుని చూచి
కదలాడిన వేళ
కందళించిన వేళ

అకాశమధ్యాన అట నొక్క తెలిమబ్బు
మెరపులా మెరిసిందిలే !
వెలుగులో వారిసిందిలే !

తొలి చిన్ని చూలాలు
కొలసిగ్గు ప్రేమతో
విభుని చూచినవేళ
విన్నబోయిన వేళ

బటపు మిన్నులలోన ఒక నీలితెరమబ్బు
సంజలో తారిందిలే !
జాలుగా మారిందిలే !

తొలికాన్పుపసిపాప
సాకనేరని బాల
తెలవోయి పతిజూచి
కళవళించిన వేళ

తూరుపుకోనలో తొంగిలిచినమబ్బు
తెగ పరుగులెత్తిందిలే !
సొగసుల్లుపోయిందిలే !

వి శ్వ నా థ

ని జ ం గా నే ?

నిజంగానే నిఖిలలోకం
నిండుహర్షం వహిస్తుందా?
మానవాళికి నిజంగానే
మంచికాలం రహిస్తుందా ?

నిజంగానే నిజంగానే
నిఖిలలోకం హసిస్తుందా?
దారుణద్వేషాగ్నిపెంచే
దానవత్వం నశిస్తుందా?

బానిసల సంకెళ్లుబిగిసే
పాదుకాలం లయిస్తుందా?
సాధుసత్వపు సోదరత్వపు
స్వాధుతత్వం జయిస్తుందా?

జడలు విచ్చిన, సుడులురేగిన
కడలి వృత్యం శమిస్తుందా?
నడుమ తడబడి నడలి ముడుగక
పడవ తీరం క్రమిస్తుందా?

నిజంగానే? నిజంగానే?

శ్రీ శ్రీ

భ వ తి భి జ్ఞం దే హి !

నోటినిండ భుజింపఁగ నోఁచికొనము
ఉదయగీతుల పాడ నోపెదముకాని,
కన్నతల్లులప్రేమమార్గమ్ముఁ గనము
లలితగతి వీణ వాయంపఁగలముగాని,
తొడిమ లెడనేయఁగా రాలిపడినపూల
వలపు లేవి? భిజ్ఞందేహి భవతి! భవతి!

స్వాదుక్మష్టానదీజలస్నానములను
పులక లొలయఁగ వినయాంజలులు ఘటించి
నవ్యగీతాశుభాధ్యయనమ్ముఁజేయు
సోదరకుమారకు రెదురుసూచుచుండ్రు,
తడవుసేయక మాతృవాత్సల్య మింత
తిరుగుబిడ్డల కి మ్మింక, మరలి యరుగ
చలయుఁ దల్లి! భిజ్ఞందేహి భవతి! భవతి!

అ బ్బా రి

స్వా గ త ము

వెన్నెలతీవచాలనకు వెన్కగ నేలకు డిగ్గివచ్చి
యీ చిన్నరిమిట్టు క్రొమ్మెలుగుచేడియతో
విహరించుచుండె, మా పొన్నలు పూతవట్టు,
నిక పొంతపొలాలకు నీర మెక్కెడిన్,
మొన్నటిదాక వానలకు మోములు వాచిరి
మాదు కర్నకుల్!

నెటియలువడ్డ మా పొలమునిండను రుంగలు
 తుమ్మదుబ్బులున్ పెరిగెను, దుక్కిరె
 ద్దడుగుపెట్టగజాలని మా పొలాలలో నురుషుడ
 శైవపాదకటకోజ్జ్వలనాదమునోహరంబుగా
 నుడిమిన, నీ కొసంగెద సుపాయనముల్
 నవణాప్పు బిందువుల్ :

కూరలపాదులెల్ల పురుగుల్ మొదలంటగ
 నాకిపోయె, మా కోరడివెంబడిన్ తలలు
 కొంచెముగా పయిరెత్తు మొక్కలున్ తీరెను,
 నీ నినాదమున తేరుకొనెన్ పసరాకుచేసి
 సింగారము లొక్కెడున్ నిగనిగల్
 వెలయించుచునున్న వో ప్రభూ !

అందపువానచిన్కు పడెనన్నది చాలని
 ప్రాతవిత్తనాలుం దగ చెచ్చి మా పెరటిలోపల
 నాటిన కూరపాదులన్ పందిరి కెక్క నిమ్ము,
 తొలివర్షపుచిన్కులు చిన్ని దొడ్డిలో
 నందన మూడి పచ్చిపడెనా, యనిపింపుము
 సత్కృపానిధీ !

పొడి పొడియై తలల్ ముదిరిపోయిన
 యెట్లుని కారుజొన్నలో పడి తిని కొత్తలో
 పసరుటుంగిడి తాకిన యావుదూడలున్
 తడబడిపోయె, మా యెడద తల్లడిలెన్,
 తొలివానచిన్కు పైబడి సుఖమయ్యె, నేటి
 కనపాయత నొందెను మాదు సస్యముల్ :

గోంటరి వీపు, మా మదురుగోడను వ్రాలిన
 రావితొట్టలో పెంటియు తాను నొంటి
 విలపించుచునున్నది పాపురాయి, నీ పెంటనె
 చూచుచున్ గడపె వేసవి యంతయు, నీవు పచ్చి
 మా పంటలతోడిపాటుగ కృపామతి, చానికి
 దప్పితీర్పవే !

ఒప్పులకుప్ప మా చిటుత
 యూచినగొంతున వాన వానవల్లప్పలు
 తిరుచున్ చదికిలంబు, కన్నులు వ్యాప్తమై
 కనున్ కప్పునువలై కుచ్చెలుల కాళ్ళకు
 సృత్యము సేయ పెద్దనవ్యాప్తగ పచ్చి నా పవము
 లూరక కౌగిట పూను గట్టిగా !

పొలములవట్టి నీరములు దోదెల నిండవు,
 నాకుమళ్ళలో చెలమల నీరుతోడి యరచేతులు
 బొబ్బలు పొక్కె, దోదెలోపలి జలమందు
 పిచ్చుకలు పాపము ముక్కులు ముంచుచుండె,
 నీ విలయము దాటిపోయె ననిపించెను
 నీ యురుముల్, కృపానిధీ !

నీ కృపచేత రేపటికి నీరము లెక్కును
 మా పొలాలకున్, తేకువ నాటులై
 కలుపురీయనిమళ్ళను నమ్మపూయ, కాజాకులు,
 కాజపూలు, తలుచై కలుపేరెడు మాలపిల్లలున్
 శ్రీకలకంఠగీతికలచే పులకింపగచేరు
 రోషభూ !

ఓదిగినబోదెకాలువలు నుచ్చెను, మోటయు
తోడ, కంఝసంపదగల వంగచాలులకుమధ్యగ
వేసిన గోగుమొక్క లల్లదె కొన సాగి
యే నెలకొ యందును కోతకు, కందపిల్కలున్
ప్రిదిలిననేలపై బయలుపెట్టును పొమ్ము
త లాకుపొట్లముల్ :

పిలపిల తేనెలై పికిలిపిట్టలయీలలు
నీకు స్వాగతమ్ము లొసగు, పైడిగంటగళమున్
శ్రుతిచేసి నుతించు వానకోయిల, కడుదీనమా
కనుల నెప్పుడు నీ వరుదెంతువంచు నీ వలనుకె
చూచుబెగురులు బంతులుతీరిచి
నిన్ను గొల్చెడున్ :

నీ వరుదెంతు వలచును ధ్వనించెను
చల్లనిగాలి సోకుచున్, నీ వలిచిన్కుపడ్డయవనీస్థలి
కమ్మనితావి చిమ్మెడున్, నీవప్రశీతలాకృతివి,
నీ వొకరుండవె సేద్యగాండ్రకున్
కావలికాచుదై వమవు కష్టములన్
గడతేర్చువాడవున్ :

దొంతులు తెచ్చి కానికలతో నెదురొదుము
బంతిపూలు, చేమంతులు, చంద్రకాంతములు,
మంకెనపూవులు, పోకబంతులున్, వింతల
గన్నెరుల్, హృదయవీధుల మా యెడ విశ్రమింపు,
మా చింతలతోపులో విడిదిచేయుము
శ్రావణమాసవేశలన్:

నీలాంభోదరకాంతిపుంజములు నిండెన్,
 ప్రాక్రప్తీచీదికాలోలాభ్యంతరవీధికావళుల
 నాలో గోపికాశ్రేణి లీలాసృంజను సేయు,
 నాదము శ్రవోబంకారమయ్యెన్, మయూరీ
 లోలచ్చవిపింఛసంచితకళారింఛోళి
 సంఛన్నమై!

వి శ్వ నా ధ

*

వలపునిండార విరిసిన పారిజాత
 కుసుమములు నేల రాలు వేకువలయందు
 ప్రసవశయ్యాపథముల నీ పాదయుగళి
 కదలెనో, నాదుహృదయమే కలతవడెనో!

కాని, పలుమారు నా కందరానివస్తు
 చేదియో దూరముననుండి యెలుగులెత్తు,
 పరిమళపరీతమైననీప్రణయవార్త
 భూనభోంతరాళములు పులకరింప !

బహుళమందారగంధవోభమున దిరుగు
 మధుకరమువోలె హృదయ మున్మత్తమయ్యె,
 పరవశమైన భావప్రపంచమందు
 బందినై యెన్నినా శ్లంఘనపడెనో యేమో!

దీపికలులేనివాకిళ్లు తెరిచి నాదు
 తలఁపు లొక్కొక్కటే నిన్ను దరియఁబోయి
 తిరిగివచ్చుచునుండు, పందికుల క్రింద
 కేళిఁ దిరుగాడు పెండ్లిచుట్టాలరీతి !

అ బ్బూ రి

మంగళాచరణము

ప్రొద్దుపొడఁపునోములు నోపఁ బూనినావొ
చిట్టిబొట్టు కుంకుమఁ చెట్టు చిన్నదాన,
ధవళకీర్తిదుకూలసుందరములైన
యాసలు పిఱుందులంటు సోయగ మదేమొ!

శ్రవణపాళికాజ్వరబంధురమ్ము లయిన
రణరణన్మంజుమంజీరరభస మేల?
కడల నెల్ల నాకర్షించి కనులు గుట్టు
తెనుఁగుమీరిన గరువంపుఁదీరు లేల?

క్రాలుగనులఁ గాటుకనిగారంపుఁబసల
మోహపెట్టుచునున్నాపు ముగ్ధజనుల,
చిన్నతనపు సింగారంపుఁజెయిదిసిరుల
వలచి పలపించుచున్నాపు పదుచువాండ్రఁ;

పరమవాత్సల్యదృష్టులు మరులు గొలుపఁ
చ్రేమకవితాంధ్యలై రెల్ల పెద్దవారు,
ఏమిటికి నీ యుదయతేలి యగురుబోడి!

గిలుకుబొడ్డాణ మింత విగించితేల,
కంఠమాలలు జీరాడఁ గట్టితేల,
ఆరి యారని యార్ద్రనీలాలకములు
మెడలఁ బొరలాడఁ జాయలు ముడువవేల?
నగపుపూదండ లెట్టికాన్కలు కుమారి?

ఎచట కేగెదు, నోము పేరేమి చెపుమ?
 ఎవ రధిష్ఠానదైవము, వృత్తమెద్ది?
 సాంగపూజావిధాన మేధంగి జరుగు?
 తగు నుపాయన మేది, తత్ఫలము లెవ్వి?

సువ్రతోద్వాహపరిపూర్ణశుభము లేదా?
 తీయని తెనుంగుమాటలఁ దెలుపఁగలదా?
 కన్నెవాదో తెనుఁగునాటిచిన్నదాన!

అభము శుభము నెఱుంగని యబలవయ్యు
 నదరు బెదరు లే కీవ్రత మందికొంటి
 నేర్పరివిఁబోలె, కన్నెవు తీర్పఁగలవె?
 సందియముమాన్ప రావమ్మ, చక్క-నమ్మ!

రా య ప్రో ట

నా గు ల చ వి తి

నీ పుట్టదరికి నా పాప లొచ్చేరు,
 పాపపుణ్యమ్ములవాసనే లేని
 బ్రహ్మస్వరూపులౌ పసిచూనలోయి!
 కోపించి బుస్సలు కొట్టబోకోయి!

నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
 పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రీ!

చీకటిలోన నీ శిరసు తొక్కిము,
 కసిదీర మమ్మల్ని కాచెయ్యబోకు,
 కోవపుట్టాలోని కోడెనాగన్న
 పగలు సాధించి మా ప్రాణాలు దీకు:
 నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
 పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!

అర్ధరాత్రివేళ అపరాత్రివేళ
 పాప మే మెరిగని పసులు తిరిగేని,
 ధరణికి జీవనాధారాలు సుమ్మ :
 వాటిని రోషాన కాచేయబోకు :
 నాగుల్లచవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
 పొట్టనిండా పాలు పోసేము, తండ్రి !

అటుకొండ యిటుకొండ ఆ రెంటినడుమ
 నాగుల్లకొండలో నాట్య మాడేటి
 దివ్యసుందరనాగ : దేహి యన్నాము,
 కనిపెట్టి మమ్మెప్పుడు కాపాడవోయి :
 నాగుల్ల చవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
 పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి !

పగ లనక రే యనక పనిపాటులందు
 మునిగి తేలేటి నా మోహాలబరిణె
 కంచెలూ కంపలూ గడిచేటి వేళ
 కంపచాటుననుండి కొంప దీకోయి:
 నాగుల్ల చవితికీ, నాగేంద్ర, నీకు
 పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!

బ స వ రా జు

సంక్రాంతి

దినకరుడు శాంతుడై తోచె, దినము లింత
కుటుచలయ్యెను, జలిగాలిమఱుకు హెచ్చె,
బొలములన్ రేల గ్రుడ్డివెన్నెలల లోన,
గుప్పలన్ నూర్చు కాపులు గొంతులెత్తి
పదములన్ బాడఁదొడఁగిరి, పచ్చపూల
జనుపచేలకు ముత్యాలసరులు గూర్చి
మిరపపండ్లకుఁ గుంతుమమెరుపుఁ దార్చి
బంతిపూవులమొగము లల్లంత విచ్చి
మనగృహముల ధన్యసంపదలు నిల్చి
సరసురాలైన పుష్యమాసము వచ్చె!

కోడితో మేలుకొని, తానమాడి, నుదుటఁ
దిరుమణియుఁ దిరుచూర్ణముఁ దీర్చిదిద్ది,
యొక్కకేలను దంబుట నొక్కకేలఁ
జిటుతలం బూని, నున్ననిశిరముపై ని
తొలగకుండ నక్షయపాత్ర నిలిపి, మేలు
కొలుపులం బాడి, వీధివీధులను దిరిగి
యనుపదమును 'రంగరంగా'యటంచుఁ
గడపగడపకు నేగి, భిక్షముఁ గొనుచు
జేరవచ్చెను సాశానిజియ్య రడుగొ!
మేలుకొనుమమ్మ నా తల్లి, మేలుకొనుము!

తల్లి వేసిన ముగ్గు చెదరకమున్నె
 గొబ్బిళులు చెల్లితోఁ బెట్టుకొందుగాని,
 బంతిపూపులు, ముద్దచేమంతిపూలు,
 గోసి యొడి నింపికొని తెచ్చుకొందుగాని!
 తల్లిరో, వొడ్డిలోని సీతాఫలమ్ము
 పోసి యిచ్చెద రమ్ము! కుంకుమము దనపు
 గొబ్బెమ కలంకరించి మ్రొక్కుదువుగాని,
 నిన్ను దీవించు గొబ్బెమ్మ, కన్నతల్లి!

* * *

అన్నిపండువులందు ముఖ్య మిదిగాన
 నత్తవారింటి కేగు మో క్రొత్తపెండ్లి
 కొమరుఁడా! యందు నీకు నెక్కుదుఁబుభమ్ము,
 ముద్దుమరదలు సీతోడ ముచ్చటాడు
 వదిన సీతోడ మాటికి వరుసలాడు,
 గజపుదీరఁగ నినుఁ గాంచుతెరువులేక
 తలుపుచాటున నిలిచి నీ తరుణి నిన్ను
 నోరచూపులఁ జూచి, యుట్టుతలూచుఁ
 నిత్తమును, నిన్నుఁ జూచి యా చిగురుబోఁడి
 పట్టజాలని సంతోషభరముచేత
 నింట మాటికి నటునిటు నేగుచుండి
 ముగ్ధమోహనకళ్యాణమూర్తితోడ
 సమయమగునెడ నీకు సాక్షాత్కరించు;
 అత్తవారింటి విందులటన్న భార్య
 వాలుఁజూపుకోపులెకాని, వారు పెట్టు
 పంచభక్ష్యమ్ము లనుకొని భ్రాంతిపడకు,

ఊరివారలు నీ యెడ గారవమున
 మన్ననలు సల్పుదురు; నీదు మామకూడ
 నదుగులకు నీకు భృత్యుడై మదుగు లొత్తు
 నత్తవారింటి కేగిరావయ్య నీవు!

* * *

రండు మాయింటి కీరు పేరంబమునకు
 దొమ్మలెత్తును మా పిల్ల యమ్మలార!
 ముద్దచేమంతిపూవులు ముడిచినట్టి
 జడలతో, గ్రొత్తవల్లెతో, నడుగులబడి
 చిందులంద్రొక్కు పరికిణీ చెయ్యతోడ,
 గాళ్ళ, బారాణీ, కాటుక, గన్నుగవను
 దిద్దికొని, మురిపేమ్మును ముద్దుదొలక
 నగుమొగమ్ములతోడ, గన్యకలు నీకు
 నర్చ లొసగగ నిలిచి, రీ వరుగునవుడు
 వచ్చిపోవమ్మ, మాయింటిపజ్జ కీవు,
 పరమకళ్యాణి, మా తల్లి, పౌష్యలక్ష్మి!

పింగళి - కాటూరి

పెండ్లి కూతురు

కనుగవ దల్లిగారిడిన కాటుకరేకల
 బ్రేమవల్లికల్ బెనచి, త్రపాప్రసూన
 మధులేశములన్ మురితంబులైన వీక్షణముల
 ని న్నొరుల్ గననిచందమునన్ పరుగాంచు నీకు,
 యౌవనమధుమాసయామినులు ప్రాప్తము
 లయ్యెడుగాక, శీఘ్రమే!

త్వాదృశబాలికల్, తలుపుదగ్గర
 దాటలువాడు పెద్దము తెడులు, భర్తపే
 రడిగినప్పుడు తీగయెలుంగుముగ్ధతన్
 బేదవడంగ, 'వంతు మనపెండ్లికుమారుని' దన్న
 నీదు లజ్జాదరహాసచంద్రికలు శాశ్వతమై
 వెదజల్లుగావుతన్!

పగడపుమోవికెంపులకు బై పయి
 దాగుదుమూతలాడు లేనగవు గులాబిపూ
 సరమునన్ విరిమల్లెలు దాపినట్లు దోపగ,
 బలియు త్తరీయమధుపర్కము గేల గ్రహించి
 వెంట జంటగ జను నప్రమాదము లనారతమున్
 నిను బాయకుండుతన్!

'పునుగు జవాది తావులు గుబుల్కొను
 నీ పసుపుంబయంటకొంగున ముడివైచికొంటిగద
 కోమలి, నీ మగ డింత నెట్లు చెప్పిన నటులే
 వినంగలడు, పెండ్లము గీచినగీటు దాట'
 దంచును పదినల్ నగన్. జురుకుచూపుల
 జూచెడు నీకు సౌఖ్యమౌ!

వేసంగిసందెల విరిమల్లెపూలు
 పరచిన ముత్యాలపాలకీలోన
 నూరేగునాటి నీ యుత్సాహాదివ్య
 మధురదృశ్యంబులు మరతుమే మేము,
 చుక్కలరథములో నెక్కి వేంచేయు
 ఒక చందమామ మా కున్నంతవరకు!

కొ డా లి

గంగిరెద్దు

ప్రభువుగారికి దణ్ణంపెట్టా
పాదం వచ్చి భక్తిని పెట్టా,
పట్టుకాలువలు కప్పెదరంటా
కాసులు మువ్వలు కట్టెదరంటా
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

మోసముచేసును మునసబుగారు
కక్షల కట్టును కరణంగారు
కలిమి కలిగినా కాపులు వీరు
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

కుంచెడుమాయ కోమటిమ్మాట
పత్తికాయరా భేమ్మణధాటి
సలాము తెచ్చే సాయెబుభేటి
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

చెన్నపట్టణం చేరువరాదు
కాశీపట్టం కానగపోదూ
కాపవరమే కదలాలేదూ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

చెట్టు కదిలిన పుట్ట పొదలదూ
నీరు పోయినా నాచు కదలదూ
గుడి పాడయినా గూబ వదలదూ
గుడిపొలాల పూజారి వదలదూ
డూ డూ డూ డూ యెంకన్నా!

యేడుకొండలా యీశ్వరుడండీ
యెండికొండలా యెంకన్నండీ
భమిడికొమ్ములా బసవయ్యండీ

ఊ ఊ ఊ ఊ యెంకన్నా!

డా పి రా జు

వార్త

ఉత్తరాలాసంచి నెత్తి పెట్టుకవచ్చు
కూలివానీచేతి సూదిబల్లెపు టులివు
మాటుమోయానేల నాదునెడలో ?
దారిగలసిన వాని పలుగులో నా నడక
తాటుమాటై త్వరన్ దలఁవనేల ?

ఉత్తరాలాబరువు నొప్పఁజెప్పుట లేందె
తత్తటింపఁగనేటి కూర్పుతిత్తి ?
చిర్ర మీ జీవనము, చిన్నియుత్తర మేనా
ఎవనికేన్ గొనిపోవునేమొ, ఏమొ?

క వి కొండల

మూగనోము

వియ్యపగింజలన్ చిగురుపేడిన గంధపు
పచ్చిదొట్టుతో తియ్యని చిన్ని నీ నొసలిరీరులు
కుంకుమ తీర్చి ముంగిలన్ తొయ్యలి,
నోముచారికలతో పసపాడినముద్దరాలు
నీ పయ్యద వ్రాల నీచు నలి పట్టిన దీవన
లీయఁ జూచెడున్!

నీ తెలిపట్టుచీర మెయినీడలు పారి
ముసుంగునఁజక్రొంబూరల తెల్లలేముగిలుపోలిక
వారికగారిఁజూలిపో నేతబెడంగుకుచ్చెలలు
నీ చిలుకాకుల ముద్దు తోచెనో,
లేతపొరాదుపయ్యెద చలించిన
పచ్చనితాళి తోచెనో;

దూసిననాగమల్లికల దోసికులన్
లొలిజాముప్రోద్దు రా మూసినకంటిమూత
తెరువుక్కయినట్టివి మందహాసికన్యాసిత
పుల్లగల్లపరిణామము లచ్చపచ్చు శారదశ్రీ
సముపేతమూల్ పులకరించెను
నీ మెడగందపూతలన్ :

కమ్మనిపాలబుగ్గవవుగా : పతికోసమ
యిన్నినోములన్ కిమ్మనకుండ నోచెదపు. కేవల
మాతని నీ యెడంద క్రొందమ్మిపుపుం
దుమారములు దమ్మిన చిక్కని తేనెపాలలో
చెమ్మలయాటలన్ మెదపి చేతువా
నెయ్యపుతియ్యముద్దగా :

ఓసి, మనోజ్ఞనీరదనవోదయకాల
వియద్విలంబమానాసితవారివాహనివ
హానతకైశిక : మూగనోములో కోసలు తేరు
కన్తుదల చూడిన బాగ్యపుపెట్టజీరలో
మాసరమయ్యె నీ మొనదమాగిన నెయ్యపు
తియ్యదొంతరల్ :

పై దలిచాలులో వ్రతముపట్టిన
 నీకును తా వాసంగుముత్తైదులకాళ్ళ
 పంగఁబడి తాకక కన్నుల సద్దువేళ నీమీద
 సరాగమాడ, పసిమీగడచూపులు, సప్తపూలు,
 ఛావోదయమున్ పొనర్చియు, తలోదరి,
 నీ వ్రతరక్ష చేసెడున్ :

కొసలకు నూనె రాచి కొనగోళుల
 దుద్దిన, కొందె చుట్టిన, పదురైన క్రొంజడ
 ముడించిన మొర్రనిపోకటంతిలో నిను నెదురైన
 కుంకుమపునీటులు గుక్కెడు మోముకన్నె
 నేమని నుతియింతు ప్రాతరమృతాకృతిఁ
 గార్యఫలోన్ముఖత్వమున్ :

వినయమునేర్చుకోఁ జదువ బెట్టిరి,
 మైదువలైనవారివర్ధనసుకృతంబు నిత్యపరిసంగతి
 తెచ్చిరి, యింతనుండి మాటనియమ
 మధ్యసింపఁ గవటాకును నిన్నియమించి,
 రీపు తెచ్చిన పతికీలరాధితరచేఁ దెలుగుల్
 పరిపూతు లొటకున్ :

నీ నడయాడుత్రోవలు పునీతములైనవి,
 నీ దృగంతరేఖానతవాయువీచిక
 లనంతసుధాపరిషేచనక్రియాస్థానములైన
 వోసి పసిదాన, భవన్నియమప్రభావ
 సందానముచేత నీ పతి సుధామయమూర్తి
 సముజ్జ్వలించెడున్ :

వి శ్వ నా థ

మా తల్లి

తల్లి పాల్గొనకుండ బందాలఁ బడిన
వత్సములు లాగులాడెడుఁ బాలకొడుకు,
ఆలకొట్టాలపెండెము లవల నెట్టి
మెడలవేసిన పలుపులు విడువరమ్మ.

తల్లి పాలుద్రావిన మహోత్సాహపూర్తిఁ
దెనఁగి చెల్లాటలాడెడు పెంపుమిగుల
నిరుగుపొరుగులేఁగల క్రీడ లరయరమ్మ!

ఋష్యదుర్త నెత్తిని దెట్టి నవ్వుకనుల
అవికఁదొడుగని గొల్లకుట్టది యొకర్లు
పోవుచున్నది పొందైన ముద్దునడల,

కలికి యొడిసెల వలెవాటుగాఁగఁ దాల్చి
పిఱుఁదు లసియాడఁ డీరరాపిళ్ళతోడఁ
గాఁపుఁగూఁతురు పొలములు గాయ నేఁగు.

చిన్ని బంగారుపూసలచెండ్లవంటి
జొన్నకంకులుపండిన సొగసుచేల
ఎక్కడెక్కడనుండియొ చక్కవచ్చి
వ్రాలుచున్నవి పిట్టలు రక్తి బెరయ.

లేచిరావమ్మ మా తల్లి లేచిరమ్మ!

రాయప్రోలు

వాల్మీకి

వాల్మీకికవిచక్రవర్తి నీ వెవరు,
 సరసకవితాలతాళాఖలం దుండి
 యామనికోయిలయట్లు గూసెదవుఁ
 ఎచ్చోటఁ బుట్టితి, వేడ పెరిగితివి?
 యే తల్లిచనుఁబాల నింతమహిమంబుఁ
 గాంచితో చెప్పుమ కవిసార్వభౌమః
 నింగిని భేదించు నీ మహాస్పష్టి
 యెదుట నీ చరిత్ర మెందడఁగిపోయె?
 గంగానదీశీతగర్భంబునందు
 నిదురించుచున్నదా నీ చరిత్రంబు?
 అభ్రంకషహిమాచలాంతరకటక
 గంభీరగహ్వరాగాధశూన్యమున
 మాటుమోసెడునె నీ మహనీయవాణి?
 ఓ యాదికవిరాజః ఓ దివ్యవాగ్మిః
 యెన్నియేండ్లును బూండ్లు నేఁగెనో కాని
 మున్ను హిమాలయమోహనాటవుల
 నీవుమీటిన కావ్యనిర్ణీద్రవీణ
 నేటికి వినఁబడు నిఖిలదేశములః
 భావకిరణంబులు పడుగు పేకలుగ
 నీ వల్లినట్టి రమణీయదృశ్యంబు,
 బంగారుస్వప్నంబు, ప్రజల నెల్లపుడు

నానందరసవార్ధియందుఁ దేలించు :
 నీ చేయి సోకిన నిముసంబునందె
 బంకమన్నైన రూపముఁదాల్చి నిలుచు :
 ఈయింద్రజాలఁబు నేడ నేర్చితివి,
 యీ శిల్పనైపుణ్య మెటులలవడియె ?
 ప్రకృతిధాండాంధారంపుద్వారంబు దెలుచి
 గుప్తరత్నంబులఁ గొల్లగొట్టితివి :
 యాకాశమునఁ గల యన్ని తారకలు
 కడలిగర్భమునందు గల జీవమణులు
 సరితూఁగలేవు నీ సౌభాగ్యమునకు :
 ధావవారిదిఁ బూరిపడవ నడిపించి
 ముత్యాలరేవులో మునిఁగి యడుగంటి
 పలురంగుమణులను వల లీడ్చి తెచ్చి,
 నవ్యమౌ కావ్యమండన మొం దొనర్చి
 విశ్వసాహిత్యంబు వెలిగించినావు :

రా మి రె డ్ది

మ హా క వి

గుత్తునా యని జాతిముత్యాల్
 గుచ్చినాఁడే మేలిసరముల,
 ఇత్తునా యని తెలుఁగుఁదల్లికి
 ఇచ్చినాఁడే భక్తితో :
 నవవసంతము, నవ్యవసరమ,
 మావికౌముల గమ్మచివురులు,
 పాటపాడెడి పరభృతంబును
 ఎవ్వ రాపుదురో ?

△
పొడుపుమలపై రంగవల్లిక
మింటినడుమఁ బ్రచండ తేజము
సంజమబ్బులపైని కెంపులు
చూడకుంటిరిగా :

రంగవల్లిక మాయమయ్యెను
చండతేజము మాసిపోయెను
సందెకెంపులు సాగిపోయెను
వెదకుచున్నారా :

కారుచీకటి గ్రమ్మినప్పుడె
చదలమబ్బులు కప్పినప్పుడె
మిణుఁగురై నను మెఱయనప్పుడె
వెదకుచున్నారా :

చుక్కలన్నియు సొక్కి సోలెను.
గిరులు కదలెను, దిరుగఁ బాడెను
లోకమోహనమధురగానా
స్వాదమోదమున :

యుగ యుగంబులనుండి మ్రోఁగెడు
విశ్వగానవియత్తరంగిణి
భంగముల నుప్పొంగు నాతని
గీతశీకరముల్ :

పాటపాడిన పరభృతంబును
మూఁగవోయిన ముద్దుకోయిలఁ,
జిన్నిపికములు చిఱుతపాటలఁ
బిలుచు చున్నవియా :

కృష్ణ కావ్య

రామలింగారెడ్డి

పిండీపిండని పాడియాఁబొదుఁగులన్
బింబింపఁ గాదంబినీకాండం, బుర్వర
పచ్చకోకలను సింగరింప నీవేళఁ బూదండల్
దక్కనుద్వారబంధములసంధానించి,
ప్రేమోదయాఖండస్వాగత మిత్తు రాంధ్రు
లనురాగస్ఫూర్తి రెడ్డ్యగ్రణీ :

అజిన్ మార్మొగమీక , దిగ్విజయకన్యా
కంచుకంబౌ కుసుంబాజెండా నెగఁగట్టి,
వాజ్మయసరోమాధ్వీపిపాసారతిన్
మోజుల్మీరఁగ మా యనుంగుఁ
దెనుఁగుంబూదోట బోషించి రే రాజుల్,
తత్ప్రతిభాంకరెడ్డికులధీరప్రాచురీచ్ఛాయ
నీ తేజోయాపమునంచు చూచెదము ప్రీతిన్
రామలింగాగ్రణీ :

తొడిమయుఁ బూవు నదుకుఁ దొందిరలు సూపు
పదభావముల కొక్క పా న్నమర్చి,
విడెపువన్నియపెదవిమెఱుం గలఁచిన ట్ల
లంకారముల నర్థలక్ష్మి నేలి,
లతిక నికుంజవలయము నల్లినరీతిఁ
గథకుఁ దెంపులులేనిగమక మిచ్చి.

కలహంసకొలనియలలఁ బ్రోదిఁగొనుభంగి
 నుడుల కొయారంపునడలు నేర్పి,
 రసికు రుచిరోపగూహనప్రమద మొకట,
 వీరు నిజభుజాస్ఫులనోద్వేగ మొకట,
 ప్రకృతి తనవశమైనట్లు ప్రతిభతోడ
 భారత మ్మేలె నే కవిబ్రహ్మమాళి.

అతని తెనుంగుతీర్పులరహస్యములం
 గ్రహించి తత్ప్రభావతజయలేఖినీముఖ
 నిరంకుశపాలిత భారతీకణాన్నితరసరేఖ
 రాగిలిన నేర్పరి వంచు త్వదీయభావలాలిత
 విలసద్విపంచిఁ గదిలింతుము నేఁడు
 గుతూహలంబునన్.

చవిఁజూచితి స్వతంత్రచైతన్యభావనా
 మాంసలాంగలకవిహంససూక్తి,
 పాటించితివి స్వైరభావభోగరిరంస
 నెసఁగు పరాసుల రసికలిప్ప,
 క్రీడించితివి ప్రాధి పేదెత్తు సూరన
 సుకవివాగ్దోహదశోభనమున,
 వెలయించితివి కండగల తెనుంగునఁ గావ్య
 తత్త్వమానందసూత్రములసరణి
 నేడు నీకన్న నీ యాధునికమహాంధ్ర
 వాఙ్మయము నడిపింప నెవ్వఁడు సమర్థుఁ,
 దెలిమి నీ కంకణము ధరియించి ముందుఁ
 ద్రోవఁ దీయుము రామలింగావతంస!

రా య ప్రో ట

బ్రహ్మర్షి

ఈ దివ్యర్షిపదమ్ము భారతమునందే పుట్టి,
యాచ్యార్మిలేచ్చాదారిద్ర్యమునన్ నశించు
ప్రియశిష్యశ్రేయమాసించి, యా దేవానంత
పథమ్ములన్ గదలిరావే: రాల్చికోనిమ్ము
నీ పాదాంభోజరజోలపమ్ము, గురుదేవా,
మా శిరోఽక్షిథులన్:

ఈ జడజీవితమ్ముఁ బలికించిరి, నీ యఘ
పంకమందు నంభోజము మొల్పఁజేసెతి,
వపూర్వము నీ దయ, యీ నిశీథి నీరాజన
మెత్తినావు, విపులమ్ముగు నీ యెద నిండె నే
శరద్రాజితచంద్రకాంతు, లమ్మరమ్ములు,
స్వర్గలతాంతవాసనల్:

నా యెదలోఁ ద్వదీయచరణమ్ములచిహ్నము
లెన్నదేనియున్ మాయవ యే నిశీథపుఁ
దమస్సులు చూసినఁగాని, జీవయాత్రాయతక్షిణి
నొక్కఁడఁ బ్రయాణముసేయుదు నక్షయంపుఁ
బాధేయముగా గ్రహించి గురుదేవముఖస్మృత
గీతికాసుధల్:

మా చిననాఁటిచిత్తము లమాయికకోమలముల్,
 పదేపదే పూచిన వానిస్వప్నము లపూర్వము,
 లిప్పటికేని నాఁటిసూఫీచరితామృతమ్ముఁ
 గురిపించెడు మా గురుదేవుఁ దేరాకో లోఁచు
 షరాయితో ఫగిడితో నెవరో యొక
 ఫాదుకాహిగా!

‘ఏ దురితాంధవహ్నుల దహించుకపోవు
 జడులడ’ నంచుఁ బ్రహ్లాదుఁడ వీవె, శ్రీశక్త
 మహర్షివి నీవె, వచింపఁదోవ నేమాదురా
 మమ్ముబోంట్లు వెఱపొను; ముఖాముఖి
 నో వినమ్రమూర్తీ, దరిశించినాఁడప్పగదే
 జగదీశుని, నెంతవాఁడవో!

అల నాఁటిఋషివాటికలనుండి పరతెంచు
 నామ్నాయపూతగంగామృతమ్ము,
 అల నాఁటిబోధివృక్షాయతచ్ఛాయల
 సెలలైన దాష్పశీతలజలమ్ము,
 అల నాఁటికటిమ్రోడు సిలువగద్దయమీఁద
 నురలిని రక్తకవోష్ణధార,
 అల నాఁటియారదీయులయెడఁచులలోనఁ
 గాతిన విశ్వాసఘర్మవారి.

కలిసి నీలోన లోలోనఁ గదలిపాటఁ
 బదనువాతినదయ్య నీ హృదయసేమ,
 తావకపవిత్రజీవితదామమైన
 దయ్య విశ్వవికాలదేవాలయమ్ము!

ప్రతిఫల మ్మిసుమంత వలవక కర్మముల్
 సేయు నీ మెయి కురుక్షేత్రమగును,
 ఆశాంతములకుఁ జరాచరములకును
 దరలు నీ యెడఁద బృందావనమగు,
 వివిధధర్మజ్ఞానవేణీసమాశ్లేష
 మైన నీ మనసు ప్రయాగ యగును,
 పాతాళమును స్వర్గపద మొక్కముడిలోన
 నతుకు నీవే వారణాశివౌదు,
 నీవు కన్నడ నెదురుగా నిలిచినట్లే
 మ్రోలను పురాణభారతపుష్కళామి :
 మారు దినదినదివ్యయాత్రాకృతోత్స
 వానుభూతి నొసంగు బ్రహ్మార్షి వీవు : :

కృష్ణ శాస్త్రి

తి క్క న సో మ యా డి

పూజాతిసాంద్రకర్పూరములందు
 ప్రాజ్ఞదీపాథోలవములయందు
     మడగు సన్నని పాట
     పొడుచు వెన్నెల తేట
 కలపు తిక్కనపల్క తెలుఁగుపల్కలకు :

లోలమృద్వీకాగుళుచ్చమాధురియు
 నవపుష్కరాగసుందరపటిష్ఠతయు
     అలరు మల్లియపువ్వు
     నందు పిన్ననినవ్వు
 కలపు తిక్కనపల్క తెలుఁగుపల్కలకు :

కృష్ణవేదీతరంగిణినున్న యురియు
తుంగభద్రాసరిత్తున నూగు హేల
ధవళగోవ్రాతము
నవ నవనీతము

కలపు తిక్కనపల్కు తెలుగు పల్కులకు :

లజ్జామనోహరలావణ్యమూర్తి
తేజోరుకాక్షిసందీప్త పాంచాలి
కనుల క్రొమ్మెలుపులు
కనుదొమ విలుపులు

కలపు తిక్కనపల్కు తెలుగుపల్కులకు :

అ మ్మి రి

రా ధా కృష్ణ

దిగ్విదూగండప్రదేశమ్ము లందగిం
చిన త్వజ్జయాంకవిశేషకమ్ము,
నిఖిల దిగ్దేశపండితసదస్సులు శిర
సా వహించిన ధర్మశాసనమ్ము,
అఖిలభూపాలకుద్ధాంతప్రసాధన
గురువగు నీదు నాగక క ముద్ర,
సప్తాంతరీపప్రళస్తాపణముల నిం
డారు నీ రత్నభాండారములును

కథలు కల్లులు నితిహాసకాండ లగుచు,
బెండ్లు ముగ్గి గుండులు దేలుదేశ, నో ప
రాణపుణ్యావనీ, కుటీరమున నీకు
నిలిచెగా జ్ఞానదీపికాకళిక యొకటి.

చినుగుల్ గట్టిన శీర్షదేహము
 జరాజీర్ణముగా, బ్రాణముల్ కనులన్ నిల్చి
 పరాభవాన నతలై కార్నే వడంకన్
 గృహంబున గాలక్షయమాచరించు తటి
 తల్పం దట్టి, యీ యర్ధరాత్రిని నష్టాత్మకులేలా
 పిల్చురు నినున్, దీపము జూపింపుమా :

కపనపీయూష మొలికి యొక్కందు, సర్వ
 జీవకారుణ్యములు బ్రతిష్ఠించి యొకడు!
 అజనంజవరోగార్తమైన ప్రాణి
 సంతతికి చెట్టుచున్నాడు శాంతిభిక్ష :

అమలోదాత్తమనీషసర్వనిగమాంశాంభోనిఘ్నల్
 గ్రోలి, దోధమయాచంచల చంచలాద్యుతుల
 రాధార్పష్టచిన్నేళు ముఖమునన్ వేరె,
 నదోధమర్మపరితప్తస్వాంతకేదారఖండములం
 దద్వయతత్త్వసస్యములు పండన్
 సర్వ దిక్సీమలన్ :

అలాపింపుము సర్వపండిత సవిస్మయ్లాది
 తత్త్వార్థదాహరీతోర్తుల నీ మహాంధ్రజన
 విద్యాపీఠికాశీర్షలోత్రాలఘోష
 మహానుభావమున రాధార్పష్టతత్త్వజ్ఞ,
 దిక్కాలాతీతము, శాంతలేజము చెయంగన్
 ద్వస్మనః పీఠికన్ :

పింగళి - కాటూరి

జ గ న్నా థు ని ర థ చ క్రా ణ

పతితులారా!

ధ్రువులారా!

వాధాసర్పద్రువులారా!

బ్రదుకు కాలి,

పనికిమాలి,

శనిదేవత రథచక్రపు

టిరుసులలో పడి నలిగిన

దీనులారా!

హీనులారా!

కూడులేని,

గూడులేని,

పక్షులారా, భిక్షులారా!

సఖులవలన పరిద్యుతులు,

జనులవలన తిరస్కృతులు,

సంఘానికి బహిష్కృతులు-

జితాసువులు,

చ్యుతాశయులు,

హృతాశ్రయులు,

హరాశులై

ఏడవకం డేడవకండి!

మీ ర క్తం కలగి కలగి,
 మీ నాడులు కదలి కదలి,
 మీ ప్రేవులు కనలి కనలి
 ఏడవకం దేడవకండి!

ఓ వ్యధానిష్టులార!
 ఓ కథావశిష్టులార!
 పతితులార!

భ్రష్టులార!
 బాధాసర్పదష్టులార!
 ఏడవకం దేడవకండి!
 వస్తున్నా యొస్తున్నాయి....

జగన్నాథ
 జగన్నాథ
 జగన్నాథ రథచక్రాల్
 జగన్నాథుని రథచక్రాల్,
 రథచక్రాల్
 రథచక్రాల్
 రథచక్రాల్ రథచక్రా
 లొస్తున్నా యొస్తున్నాయి!
 పతితులార!

భ్రష్టులార!
 మొయిల్దారిని
 బయల్దేరిన
 రథచక్రాల్ రథచక్రా
 లొస్తున్నా యొస్తున్నాయి!

సింహాచలం కదిలింది,
 హిమాచలం కరిగింది,
 వింధ్యానగం పగిలింది-
 సింహాచలం,
 హిమాచలం,
 వింధ్యాచలం, సంధ్యాచలం....
 మహానగాలెగురుతున్నాయి!
 మహారథం కదులుతున్నది!
 చూర్ణమాన
 ఘూర్ణమాన
 దీర్ఘమాన గిరిశిఖరాల్
 గిరగిరగిర తిరుగుతున్నాయి!
 పతితులార!
 భ్రష్టులార!
 బాధాసర్పదష్టులార!
 రా రందో! రందో !! రండి!!!

ఊరవతల నీరింకిన
 చెరువు పక్క! చెట్టునీడ-
 గోనెలతో కుండలతో,
 ఎటుచూస్తే అటు చీకటి,
 అటు దుఃఖం, పటునిరాశ-
 చెరసాలలు, ఉరికొయ్యలు
 కాలువలో ఆత్మహత్య!
 దగాపడిన తమ్ములార!
 మీ బాధలు నేనెరుగుదును....

వడలో, కడు
 జడిలో, పెను
 చలిలో తెగనవసి కుములు
 మీ బాధలు మీ గాధలు
 అవగాహన నా కవుతాయి!

పతితులారా!
 భ్రష్టులారా!
 దగాపడిన తమ్ములారా!
 మీకోసం కలం పట్టి,
 ఆరాశపుదారులంట
 అదాపుడిగ వెళిపోయే,
 అరచుకుంటు వెళిపోయే
 జగన్నాథుని రథచక్రాల్,
 రథచక్రప్రళయమోష
 భూమార్గం పట్టిస్తాను!
 భూకంపం పుట్టిస్తాను!

నటధూర్జటి
 నిటలాక్షి పగిలిందట!
 నిటలాగ్ని రగిలిందట!
 నిటలాగ్ని!
 నిటలార్చి!
 నిటలాక్షి పటాలుమని
 ప్రపంచాన్ని ధయపెట్టింది!

అరె రూః రూః

రుటక్, ఫటక్ ....

హింసనచణ

ధ్వంసరచనః

ధ్వంసనచణ

హింసరచనః

విషవాయువు, మరఫిరంగి;

టార్పిడో, టోర్నాడో;

అది విలయం,

అది సమరం,

అటో యిటో తెగిపోతుంది:

సంరంభం,

సంక్షోభం,

సమ్మర్దన, సంఘర్షణ;

హాలాహలం పొగచూరింది:

కోలాహలం చెలరేగింది:

పతితులారః

భ్రష్టులారః

ఇది సవనం,

ఇది సమరం:

ఈ యెగిరిన ఇనుపదేగ,

ఈ పండిన మూటపంట,

ద్రోహాలను తూలగొట్టి,

దోషాలను తుడిచిపెట్టి,

స్వారంత్ర్యం—

సమభావం-

సాధాత్రం-

సాహర్దం

పునాదులై ఇశ్లు లేచి,

జనావళికి కుభం పూచి-

కాంతి, కాంతి, కాంతి, కాంతి

జగమంతా జయిస్తుంది.

ఈ స్వప్నం నిజమవుతుంది!

ఈ స్వర్గం ఋజువవుతుంది!

పతితులారా!

భ్రష్టులారా!

వాదాసర్పదష్టులారా!

దగాపడిన తమ్ములారా!

ఏడవకం దేడవకండి!

వచ్చేకాయ్, విచ్చేకాయ్,

జగన్నాథ

జగన్నాథ

జగన్నాథుని రథచక్రార్

రథచక్రార్

రథచక్రార్

రథచక్రార్ రథచక్రార్

రా రందో, రందో, రండి!

ఈ లోకం మీదేనండి!!

మీ రాజ్యం మీ రేలండి!!!

శ్రీ శ్రీ

అ డ వి పూ వు

పొదుపుకెంజాయ రాత్రయించెడు నవీన
సృష్టచైతన్యమున వికసించియున్న
ఓ యడవిపూవ, నీయెచ నూగులాడు
నీరవరహస్యములను వర్ణింపఁగలవె?

ఏయొకరుఁడేని లేని దవీయమైన
విపులకాననవాటివివిత్తవీధి
మఱచిపోయినకోర్కులు మఱచి మఱచి
స్మృతికి రా హైమవాష్పనిస్సృతుల జాల్ము!

“నేను నీవలె బూర్వజన్మానురాగ
కిన్నరీకంఠముల మృదుగీతిఁ బాడి
మోసులెత్తినయానందముల లయించి
మఱచిపోతిని లోకులమాట లెల్ల!

నా గడచిపోయియున్న జన్మములయందు
నేను నీవలె కవిని, విమాస మెక్కి
సప్తభువనమ్ములందున సంచరించి
మత్తిరితి నోయి మధురసోన్నాదవశత!

ఈ ప్రపంచములోన న న్నిసడించి
తరిమికొట్టనివా దొక్కనరుఁడు లేడు,
లేజిగురుటాకుపెద విదళించు పల్కు
బల్లెముల పోటుపొడవనివాడె లేడు!

హృదయమునయందు వార్చిచ్చు లెదిగి యెదిగి
అకసమునంట మంటల లోక మెల్ల
విలయమున గాల్చు జ్వాలల వేగివేగి
మనుజుజన్మమునందు నే మాడిపోతి!

దాచుకొన్న దాగని తీవ్రదాహ మెల్ల
నా గళమునుండి ధర బడి రాగమైన,
అది గరళ మయ్యె లోతుల కపుడునుండి:
నా గళములోనే శుష్క-గానమ్ములాగె

నేను కవినయిబ్రతికియుండినదినాల
స్వప్నములు గంటి: నొక వనద్వాయలోన
నొక్కపువ్వునైన బాగుండునో యటంచు,
దానిఫలబద్ధి నేటిజన్మాన గంటి!

నా హృదయసౌరభముల గంధవహరాజు
తాను గొనిపోవు దళదిశాంతములదాక
నా యెడదలోని శాంతశృంగారగీతి
స్వరములను దాటి మ్రోగు నిశ్శబ్దరీతి.

నా కీలక ప్రపంచమందున్న యీ కిరాత .
హృదయముల నేమిపని, యుదయించి సంత
కెంపులబడి నవ్వుల కిలకిలమని
శాంతిగొందును సాంధ్యనిశాంతవీధి

మా కుసుమలోకమందున మరణమన్న
బెదరువాటున గుడియ లదరబోవు!
మధురవాయూర్మిలో-నిశామధ్యమందు
నాదమటతు మనంతరాహస్యశయ్య

ఓ కవీ : యీ వచించిన యూహలెల్ల
అల్లదోకు ప్రపంచాని కరిగి, దాని
పే రనిన మానసంపుటెడారిమధ్య
ప్రళయకాలాగ్నిపర్వతమ్ములు జ్వలించు.

నీవుగూడ నావలెనె యెదో విషాద
విషలనిశ్వాసచాయువుల్ వెలికిఁజాత్తు,
నీకుఁగాబట్టి చెప్పితి, లోకమందు
దీని వెలిబెట్టదోకు ప్రార్థించునోయి!"

ప సు చు ర్తి

న వా లో క ము

లోకమ్ములో నవా
లోక మ్ముదయమయ్యె;
లోక మ్ముడిగి పాడు
మో కవీ, ఓ కవీ!

రాకాసుధాకరా
లోకోదయమ్ముయ్యె;
చీకుచింతల మాను
మో కవీ, ఓ కవీ!

కరిమొగిలు చాయ లే
దరిని తేలిని రేయి,
భరమైన బ్రదుకైన
కరిగి పారెడు రేయి,

తెరుచుకో నీ తలుపు,
అరసి రానీ పిలుపు,
విరియనీ నీ వలపు,
ఓ కవీ, ఓ కవీ!

చుక్కలన్నీ గోట
నొక్కమారే మీట,
దిక్కుదిక్కుల వీణె
చొక్కి మ్రోసిన రేయి,

వెక్కియేడ్తు వదేల?
దిక్కురింపుము శోక
కర్కశావేదనల
నో కవీ, ఓ కవీ!

‘పాలత్రోవ’ తరంగ
దోల రిక్కులమీలు
తేలియాడుచు, నింగి
మేలమాడెడి రేయి,

కేళికాభావనా
జాలమ్ము పర్వీ, నీ
వేల యానందింప
వో కవీ, ఓ కవీ!

నిండు పున్నమరేయి
పండువెన్నెల పూచె!
కొండకోనల శాంతి
మెండయ్యె, మెండయ్యె!

ఉండనీ నిట్టూర్పు-
బెండువారిన బ్రదుకు
నిండిపోనీ వెలుగు,
ఓ కవీ, ఓ కవీ!

విశ్వగానాలాప
నిస్వన మూలింపు!
విశ్వదీపాలోక
రశ్మి సందర్శింపు!

నిశ్వాసనిర్ఘోష
విశ్వసింపకు నేడు-
శశ్వదానందమూర్తి,
కవీ! ఓ కవీ!

వి శ్వే శ్వ ర రా వు

జ య భే రి

నేనుసైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధ నొక్కటి అహుతిచ్చాను.

నేనుసైతం
విశ్వవృష్టికి
అశ్రు వొక్కటి ధారపోశాను.

నేనుసైతం
భువనఘోషకు
వెర్రిగొంతుక విచ్చిమోశాను!

* * *

ఎండకాలం మండినప్పుడు
గబ్బిలంవలె
క్రాగిపోలేదా?

వానకాలం ముసిరిరాగా
నిలువునిలువున
నీరు కాలేదా?

శీతకాలం కోతపెట్టగ
కొరడుకట్టి
ఆకలేసీ కేకలేచానే!

* * *

నే నొకణ్ణే సల్పిపోతే,
చంద్రగాచ్చం, వానమయ్యలు, మంచుపోనలు
భూమిమీద
భుగ్నమౌతాయి.

నింగినుండి తొంగిచూసే
రంగురంగులచుక్కలన్నీ
రాలి నెత్తురు కక్కుకుంటూ
పేలిపోతాయి,

పగళ్ళన్నీ పగిలిపోయీ
నిశీదాలూ విశీర్ణ_{ణ్ణ}లీ
మహాప్రళయం జగంనిండా
ప్రగల్భిస్తుంది!

* * *

నే నొకణ్ణీ ధాత్రి నంత
నిండిపోయీ,
నా కుహూరుతశీకరాలే

లోకమంతా జల్లులాదే
ఆ ముహూర్తా
లాగమిస్తాయి

* * *

నేనుసైతం
ప్రపంచాబ్జపు
తెల్లరేకై పల్లవిస్తాను!

నేనుసైతం
విశ్వవీణకు
తంత్రినై మూర్చనలుపోరాను!

నేనుసైతం
భువనభవనపు
బావుటానై పైకి లేస్తాను!

శ్రీ శ్రీ

నే ను

నా నివాసమ్ము తొలుత గంధర్వలోక
మధురసుషమాసుధాగానమంజువాటి,
ఏ నొక వియోగగీతిక,

నేను నిదుర

వెన్నెలలదారి నొక రేయి వెడలిపోతి
నొక విపంచీవిరహకంత మొరసి యెగసి.

ఏ నొక వియోగశాలినీహృదయరాగ
వేదనారేఖ, నాకలివేగు నామె
యంగుళీకిసలయచంచలాంచలముల
విడివడి యనంతవిశ్వాస బడితి నాడు.

అదియె మొద లేను సకలదిశాంతరాశ
మెల్లెడల నెందుకో పర్వరెత్తిపోవ !

అ సమయ మాదిగా నప్పరోంగనాను
రాగవీధుల, కిన్నరీరమ్యకంత
సీమలో, శ్రావణాంబుదాశ్లేషపాళి,
తారకారోకపంక్తుల, మారుతోరు
పక్షముల, తిరుగాడుదు పవలు రేలు,
కన్నుమోడుపు మెయివాల్పుగాని లేక!

ఇది ముగియదోని ఏ యర్థ మెరుగరాని
వేసదే లేని పెరియన్వేషణమ్ము!

ఈ ప్రవాసయాత్రారతి నిటులె నేను
కదలిపోవుదు నాశావకాశములను
ఒక్కనిట్టూర్పువోలిక, ఒక్క మౌన
బాష్పకణమటు, ఒక గాఢవాంఛపగిది!

కృష్ణ శాస్త్రి

నీ డ

అందాలు తానె చూసింది,
నీటిరోచందాలు తానె చెప్పింది
నాతోటి,
వాళ్లున్న మందార వొంగి బొడ్డెట్టుకుని,
అందాలు తానె చూసింది!

నాగనెల్ల చూసేను సొమ్మసిలిపోయేను,
చెట్లంటిపాములే చెరువెల్ల పాకేయి,
అందాలు తానె చూసింది!

ఆ వింతల్ని చూసింది,
అప్పుడే ఆకాశ మడలిపోయింది
గజగజా వాణికి తా గట్లపైకొరిగింది,
సూర్యుడే చెట్టెక్కి చూడ భయపడ్డాడు:
అందాలు తానె చూసింది!

జూ డెల్ల విరియవోసింది
మందార దొ ట్టిపై చెదిరి రాలింది
గట్లగుండెలు కలగ, మెట్ల కన్నులు చెవర-
వొంగున్నమందార వొంగియేపుండి ఆ
అందాలు తానె చూసింది,
నాతోటి
మందార మాటలాడింది!

బం గా ర మ్మ

నీ లా జీ వి త ము

ఇసుక నేమొ వెరిగ నీపు వ్రాయుచుండ
 స్పటికమార్గాల నీయేరు జారి యెట్లు
 నీ రహోమోహజపము ధ్వనించునో!
 నీ పెదవి కీప్రసవ మెట్లు వ్రాయినో! శ
 శాంకరేఖ నీ సోయగ మ్మరసి తనను
 లహరిలో చూచుకొని యెట్లు లజ్జపడునా!
 కామినీ! ఈమనోజ్ఞశృంగారభృంగి
 కెంత సులభమో ఈ జీవితై కపథము,
 గాలికెరటాల దూరదూరాల పూల
 కెటకొ లీలగా హాయిగా నెగసిపోవు!
 ప్రకృతి కింతగా బ్రతుకు సులభమే, అయిన
 కవికి, సార్థకప్రేమసంకాశి కెంత
 లీలయో నాకు ...

రామచంద్రలక్ష్మీరావు

ప్ర తి ది న ము

ప్రతిదినంబును బాట నేఁ జన,
 ఎందఱేఁబ్రజ నన్నుఁ గనుగొని
 రాకపోకల బయకరింతురు,
 వారికిని నా కెట్టి యెటుకయో!
 ప్రణయమార్గ మదే!
 అదే!

నీరములపై నావ నెక్కిన,
 గట్టుపైగల చెట్టు భ్రమఁగొని
 సగముదారినె కలిసికొనియెడు,
 ప్రణయలహరి యదే!
 అదే!

నిండుటాకసమరసి పరుగిడ
 సూర్యఁ డాది వెలుంగు లెల్లను
 తలకుమీలుచు ననుగమించెడు,
 వానికిని నా కెట్టి కట్టదొ?
 ప్రణయభవన మదే!
 అదే!

ఎంత చక్కనివారలై నను
 నుంత వారలచూడ్కి నంటను,
 ఎంతమోహనవృక్షమైనను
 దానియెడఁ జుక్కానిఁ ద్రిప్పను,
 ఎంతచోద్యపుఁగాంతి యొదవిన
 నంత కెక్కువయైన దెంతును;
 ప్రణయలోభిని నేనె
 నేనే!

క వి కౌం ద ల

పాత మాట

ద్వేషమేనా బ్రతుకుమార్గం,
 వేషమేనా సత్యరూపం,
 మోసమేనా నిత్యకర్మం
 మూర్తిమంతులకున్ ?

ఇరుగువారల కేదికూడూ,
 పొరుగువారల కేదిగుడ్డ!
 ఇరుగుపొరుగులు లేనిమననం
 దొరలు దొంగలకున్!

అకటార్పులు జోలలా, మా
 కాకయూర్పులు జోలలా, మన
 బానిసల చెడుబ్రతుకులే. ఈ,
 ప్రభుల పానువులా?

కూలినాశీబ్రతుకు, మనవులు,
 కొలువులూ, కోపాలు, కొర్రులు,
 చాలు మీ దానాలు ధర్మార్
 చాలు మీ భిక్షల్!

కంఠమెత్తీ గానమెప్పుడు?
 కలం హాయిగ భదంయెప్పుడు?
 కంటిచూపులలో సముజ్వల
 కళలు తోచేనా!

పాత కతలూ, పాత వెతలూ,
 పారి చనె. స్వేచ్ఛాపతాకము
 నెత్తరా, ఎత్తవేం. యెత్తూ
 ఏడుదీప్తిపాలన్!

బా పి రా జు

ప డ వ

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

పడవ సల్లగ నడిపి
పదము సదు వంటావు!
కస్సుమంటా యేరు
గాలి నెగబోసింది!

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

వోరుగాలే పాట
దారి కడతావుంది!
చేటి కురికే పాట
నోట గొడతావుంది!

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

తల మలుపుకొని పాట
తరిలింది కామోసు!
దేముడల్లే లోనె
తిరుగుతున్నా దేవో?

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

యెన్నెలంచే పాట
 కెంత మను సవుతాదొ!
 పాట సాగేతలికి
 పయన మే మవుతాదొ!

/అపలేనే యెంకి యీ పడవయిసురు!
 పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొదలో!

నం డూ రి

వ్య ర్థ య త్న ము లు

ప్రేమతో నా తులసిమొక్కను
 పెంచితిని గంగోదకంబుల,
 పసుపుకుంకుమతోడ భక్తిని
 పూజ లొనరి స్తి;

ఉదయసాయంకాలముల క
 రూపరదీపం బారతిచ్చితి,
 హృదయతాపము తీర లక్షి త్తి
 స్తవ మొనర్చితిని;

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
 మాని సొక్కడు పెదవి విరిచెను,
 'ఎందుకో యీ వ్యర్థయత్నము
 లెందుకో?' అనియెన్

ప్రతిమ నొక్కటి మలచినా నది
ప్రతిఫలించిన దంద మంతా,
తనివి తీరగ విగ్రహంబు న
లంకరించితిని;

మంచినగలూ, మంచిగంధము,
మంచిమంచిరకాలపువ్వులు
ప్రతిమ కుంచిత, హృదిని నిల్పిత,
తపము చేసితిని;

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని సొక్కడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో యీ వ్యర్థయత్నము
లెందుకో?' అనియెన్,

కొత్తకొత్తరకాలవిద్యలు
కొత్తఅటలు కొత్తపాటలు
ముద్దుతల్లికి నేర్పుచుంటిని
మోద మలరంగన్;

చిన్నిపాదములెత్తి నాట్యము
చిన్ని పెదవులు కదిపి గీతము
చిన్నిచేతుల నెత్తి తాళము
తల్లి నేర్పినది;

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని సొక్కడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో యీ వ్యర్థయత్నము
లెందుకో?' అనియెన్.

హృదయభారము తీరు నంచును
మధురభావము లేర్పి కూర్చితి,
అడవిపువ్వులు గుచ్చి దండగ
అరుత దాల్చితిని;

అనుభవించిన కష్టసుఖముల
నఖిలమును మథియించి, 'సారము
తీసికొనుడో రండు! రం!' డని
తిరుగజొచ్చితిని;

పక్కనే పొంచున్న లోకపు
మాని సొక్కడు పెదవి విరిచెను,
'ఎందుకో యీ వ్యర్థయత్నము
రెందుకో?' అనియెన్,

పక్కమానిసిపలుకు లన్నీ
పడెను నా చెవులందు; విడిచిరి
సర్వ మయ్యెడ, మౌనముద్రను
దాల్చి కూర్చుంటిన్;

శిరము వంచితి, కనులు మూసితి
మౌనముద్ర వహించియుంటిని,
పక్కమానిసి పలికె మళ్లీ
ప్రస్ఫుటముగాగన్;

'ఎందుకో యీ మౌన మూసుట
ఎందుకో యీ మాంద్య మంతా
పోయి సాంఘికసేవ చేస్తే
పుణ్య ముండునుగా!'

దీ షీ తు లు

దెబ్బతిన్న లేడి

అ యటడీస్టలిన్ నునుదృఢాంకురము ద్దిని,
కొండవాగులన్ దీయనినీరు గ్రోలి,
పువ్వుతీగలనీడల విశ్రమించు నే నేయపకాఠ
నై తినని యీ నిశితాంబక మేసినావు,
మీ బోయల కేగతిన్ దెలియబోలును
మామకసాకుమార్యముల్ ?

నేయియు పాయసమ్ము దిననేర్చిన
పెద్దల పాదసేవలన్ జేయగరాదె,
నీకు గల చెట్టతనం బొక కొంత మాను;
స్వర్గీయలరానికుఁజముల కిన్నెరసానులు
వోవు దారులన్ బోయెద నింక నాకు సెలవుం
దయజేసి క్రుధన్ ద్యజింపుమీ!

కాలము తప్పె, మా తబిసికన్నెక లక్కట
మచ్చియోగమున్ దాళక నాకునై
యెదురుదారులు సూతురు; బోయకాంత,
యిట్లేల వృథా గుమారిలేదు ?
నీవయినం జసి, వార లంచరున్ జేలతనాన
కంట తడిపెట్టకయుండగ సూరడింపుమీ!

పేరిమి బూలువెట్టి తినిపించి, మరందమువోసి,
 సంజలన్ జేరువ దీసి. యాది, యరచేతులబెంచిన
 రాపసాంగనల్ లేరిట, నాదుపాపము ఫలించిన
 యీ యవసానపున్ సమాచారము
 నంత్యదాష్టకణజాలముతోనయినన్
 వచింపగన్:

కొ డా లి

అ శ - ని రా శ

పెరటిలోనున్న యేడాకులరటిచెంతఁ
 బెద్దణావిజలంబులఁ బెంచికొన్న
 మావిమోకకుఁ గననయ్యెఁ గావించిగురు,
 కావించిగురున కాసించి గళము నెత్తి
 గండుకోయిల పాడె రాగంబు లొలయ!

చివురువెట్టనికొమ్మలఁ జిన్నిపూలు
 రావు లింపార వికసించె; దానఁజేసి
 మేలుకొలుపులఁ బాడుచు నాలితేటిఁ
 యొక్కరీతినె చిందులు ద్రొక్కఁచొడగె!

కాంచుచుండగ నాకస్మికంబుగాఁగ
 నెట్టిపాటుననొ మఱేమొకాని
 చిగురు నళియించెఁ, బూవులు చిందిపోయెఁ,
 జిన్నికోకిల యంతలోఁ జిన్నవోయెఁ,
 దుమ్మెదకుగూడ నేమియుఁ దోచదాయె,
 విషమవిశ్వంబునకు నిది వింతపనియె!

వేంకటపార్వతీశ్వరులు

ద్రాక్షా వీధి

నేడు నా ద్రాక్షపందిరినీడలందు
స్వాదురసభారవశమున వ్రాలిపోయె
గెలలు గెలలుగ జారిన ఫలచయమ్ము
రాజరాజేశ్వరీ, వేగిరమున రమ్ము!

చిరదినమ్ములనుండి పెంచిన మదీయ
ద్రాక్షపీఠీనికుంజమధ్యమున నిల్చి
జన్మజన్మాంతరముపరిశ్రమము నెల్ల
సఫలమొనరించిపోదువు, సాగి రమ్ము!

చల్లనిసమీరములకు కంపిల్లుచున్న
మధురఫలగుచ్ఛములలోనిమదిర నోడ్చి
భావ ముప్పొంగ మణిమయస్వర్ణపాత్ర
లందు నిండార నింపెద, నందికొనుము,

మొక్కనాటిన సుదినముమొదలా నేటి
వరకు నీ వెన్న డుజ్జ్వలవాహనమ్ము
నందు నాసీనవై వత్తువా యటంచు
వేచికొనియుంటి, నింక నావేళ వచ్చె!

ఫలగుళుచ్ఛము లన్నిటి బాసి, రిత్త
వోయినను పోవనిమ్ము, నా పూర్వవాటి
ప్రథితధనధాన్యబహుళభారమ్ముకన్న
నీ వలనకల్గు లేమి శోభావహమ్ము!

తెచ్చుకొన్నదికా దీయతీవకరిన
వాంఛ; జంగమస్థావరవర్గ మెల్ల
కోరుకొనుచుండె నిదె గుసగుసలతోడ!

ఆ మహాశక్తికై వినయాంజలులను
భూతసామ్రాజ్యమెల్ల రేల్మోడ్చి యొసగు,
ఎంత గుహ్యమొకద యీ యనంతపథము,
ఎంతయజ్ఞేయమో యెట్లు చెలుగవచ్చు!

అ బ్బూ రి

నీవు - నేను

సుఖము ఫలమునందు వ్రాసుకుని యెవరు
పుట్టిరో వారికి వసంతము సుమనోజ్ఞ
మైన గానిమ్ము, నాకు నీ వన్న, మేను
జలదరించున ఓయి అషాఢజలద!

నిను మదీయగిరాంవీధి నిలిపి వైవ
సాంధ్యతాండవనూపురస్వనము లొలుక
జేసితిని, నీవు మింటికి, క్షితికినేను,
కవుల మైతిమి హృదయదుఃఖములు పాడ!

నీవు జగమునఁ జీకట్లు నిండఁజేయ,
వెలుగుచొరరాని యింటిమూలలకుఁ బ్రాకి
ముసుగుదుప్పటిలో కన్ను మూతవెట్టి
పొదలు పెనుచీకటిని శాంతి వెదకికొందు!

వి శ్వ నా థ

అ శ య ము

కడలి నట్టడగు పొడము
ముత్తియమ! నీదు శాంతిన్
బడయఁగను మునుఁగవలెనా?
వలెన్నో పన్నవలెనా?

ఈ నాదుతీరమందే
భంగముల వెలికిఁ బడెడు
గుల్లలను గూర్చుకొనుచు
నే నేల యాడరాదో?

ఆకసము నట్టె పొడుచు
చుక్కరో! నీదుశాంతిన్
చేఁబట్ట నెగురవలెనా?
తెక్క లానంగవలెనా?

నే నేల నిలువరాదో
యీ నాదుపొలమునడుమ
క్రింది కీ వెపుడు పడెదో
యపుడె ని స్మరసికొనుచు?

సంతుష్టిలేదు మదికిన్
సంతసములేదు తుదికిన్,
ముత్తెసరి తెఱుఁగువలకు
చుక్కఱిగి తెగయువలకు.

క వి కౌం డ ల

గ టీ క

దారి కోవలక్రేవఁ దనరారు గటికఁ
యెంతమెత్తందన మెంతటిప్రోది
యెంతకొత్తందన మిగురొత్త నీవు
మొన్నగాఁ గురిసిన ముత్యాలజడికి
మురిపాలగుఱురువై పెరుగుచున్నావె?

దైవసృష్టిని నీకుఁ దా వొండు గలదుఁ
నేనును నీపైన నెన రూనియుందుఁ
ఏను నీ వైతిన్ యెవరికిం దెలియు
మున్ను గతించిన పుట్టువులందుఁ
ఈవు నే నైదువో యెవ రెఱుంగుదురు
రాఁబోవుజన్మల రాకపోకలకుఁ

గుసగుస చెప్పెదు, గునిసియాడెదవు
నీలోన వెలిగెడు నిర్మలజ్యోతి
దెలికొత్తఁ బోరాటపెట్టుచున్నదియొ!

నీ యందచందంబు నీ సంతసంబు
నందుఁ బాల్గొన నాదుడెంద ముప్పొంగుఁ
పంచవన్నెముసుంగువలిపంబుక్రింద
నొకవేళ నిరువుర మొకరమే యేమొ!

రా మి రె డ్డి

మొండుగతి

యెనకజల్మంలొన
యెవరమో నంటి,
సిగ్గొచ్చి నవ్వింది
సిలక నా యెంకి!

ముందు మన కే జల్మ
ముందోలె యంటి,
తెల్లతెలదోయింది,
పిల్ల నా యెంకి!

ఎన్నాళ్లు మన కోలె
ఈ సుకము లంటి
కంట నీ రెట్టింది
జంట నా యెంకి!

నందూరి

నాస్తితి

ఈ కెలన శరత్పూర్ణిమావృతశశాంక
లలితరోచిర్వితాన, మా కెలన ఘోర
మనతరాంధకారచ్చటాక్రాంతభూమి,
అందు సగ, మిందు సగ ముంటి, నపుర నేను!

ఈ శరత్పూర్ణిమాచంద్రికాసుధా మ
రీచిలో నన్ను నేను స్ఫూరీభవన్న
వీనశంపాలతాకృతి పూనియుంటి!

ఈ సగము నాకు నాకె కన్పించఁబోదు;
ఉగ్రరాహుచంద్రార్థబింబగ్రసనము
పోలె నున్నది నా స్థితి:

విశ్వనాథ

ఎడారి

తలిరుప్రాయమునకె కోరికలు కృశించి
మ్రోదువలెనున్న జీవితమునె వరించి
తనివివోని విషాదగాంధర్వగీతు
లల్లుకొని యీ యెడారుల కరుగుచుంటి:

మలయపవనంపుకొదమల కులికిపోయి,
వెచ్చని యెడారివడగాడ్చు నిచ్చగించి,
ఎండమావుల చల్లని కొండవాగు
తీరములయట్ల దప్పిక తీర్చుకొంటి:

సంజచీకట్లు వచ్చి నిశ్వాసవాయు
ప్రీజనములువేసి, యుర్వీతలాంత
రాశసుఖదుఃఖచూన్యపర్యంకమందు
తొట్టిలోపల నన్ను జోకొట్టిపోవు:

మామకక్షద్రదేహనిర్మాణమందుఁ
దవిలివచ్చిన పంచభూతములుగూడ
నీయెడారిలో నన్నావరించుకొనుచు
కంటి కొక తెప్పలాగునఁ గాచుకొనును:

పెనుపత్రి

నెమిలికన్ను

ధగధగమెరిసే కాంతిని చల్లే
కళ్లు నెమిలి కెవ రిచ్చారో,
పురి విప్పుతు అది నాట్యమాడగా
తాండవకృష్ణుడు జ్ఞప్తికి రాదా!

మేఘాలందం నీలాలందం,
కాంతలకాటుకకన్నుల అందం,
అందా లన్నీ జీవం దాలిచి
నీలో నాట్యం చేసేనే!

జ్ఞాపకముంటే చెప్పరాదటే
కృష్ణనిబాల్యక్రీడలు మాతో,
కృష్ణనివేటికి నీవా అందం
నీకే అందం ఆ వేణా?

చెప్పరాదటే, చిన్నికృష్ణునీ
హాకటిముడిలో తాండవమూడిన
నాటివైభవము నీదే అయితే,
కృష్ణగాథలను కర్ణామృతముగ!

అనా దాముర కాలించితివట
గోపాలోన్నతళిరమున నిలిచి,
మురళీమోహనదివ్యగీతముల
ప్రతిబింబములా నీలో తళుకులు?

△

△

నిన్ను బాలకులు నిత్యము కోరుతు
నీతో ఆటలు ఆడేవేళల,
వారు కృష్ణులను భావము పుట్టును
నిజమంటావా కాదా చెప్పవే !

దీక్షితులు

వ ర ద గో దా వ రి

ఉప్పొంగిపోయింది గోదావరీ-తాను
తెప్పున్న యెగిసింది గోదావరీ !

కొండల్లో ఉరికింది
కోనల్లో నిండింది
ఆకాశగంగతో
హస్తాలు కలిపింది,

ఉప్పొంగిపోయింది గోదావరీ-తాను
తెప్పున్న యెగిసింది గోదావరీ !

లడివిచెట్లన్నీని
జడలతో తురిమింది,
ఊళ్లు దండలగుచ్చి
మెళ్లొన తాల్చింది.

ఉప్పొంగిపోయింది గోదావరీ - తాను
తెప్పున్న యెగిసింది గోదావరీ !

▽

▽

△ △
వడులలో గర్వాన
నడలలో సుడులలో
పరవళ్ళు తొక్కుతూ
ప్రవహించి వచ్చింది.

ఉప్పొంగిపోయింది గోదావరీ - తాను
తెప్పున్న యెగిసింది గోదావరీ!

శంభాలు పూరించి
కిన్నెర్లు మీటించి,
శంకరాభరణరా
గాలాపకంఠియై,

ఉప్పొంగిపోయింది గోదావరీ - తాను
తెప్పున్న యెగిసింది గోదావరీ!

నరమానవుని పనులు
శిరమొగ్గి వణికాయి,
కరమెత్తి దీవించి
కడలికే నడిచింది,

ఉప్పొంగిపోయింది గోదావరీ - తాను
తెప్పున్న యెగిసింది గోదావరీ!

బాపిరాజు

అ కొంఠ

మంచులో మునిగింది

మాయమైపోయింది

అకాశమున గలసెనో

అ కొంఠ

అక్కడే పడియుండెనో!

రైలులోపల నేను

రాబోతున్నాను

నను జూసి వెనుదిరిగెనో!

అ కొంఠ

నైజమే అటులుండెనో!

వడివడిగ లేచింది

తడబడుతు నడిచింది

మరుగుపడి నను జూడ

పరుగిడుతు వచ్చింది!

హడలుతు నిలుచుండెనో

అ కొంఠ

అక్కడే పడియుండెనో!

జరజరా నడిచింది

గిరగిరా తిరిగింది

ఒలు తిరిగి తాను పడెనో

అ కొంఠ

తల తిరిగి బారుమనెనో !

పరుగు పరుగున నాతో
పయనమై ఆ కొండ
సరగున్న రాటోతె,
చారి కడ్డము నిల్చు
సరివితోటలు దాపెనే

ఆ కొండ
తలయెత్తి నను చూసెనే :

ఏల శాసెద వంటి
ఏమి కావలె నంటి,
ఎంత పిలిచిన పల్కదే
ఆ కొండ
పంత మేమో దెల్పదే :

డబ్బితే : డబ్బితే :
డబ్బితే అనుపలుకు
విడువకను పల్కేటి
వడినడక రైలుతో
తను కూడ చనుదెంచెనే,
ఆ కొండ
తడయకను పయనించెనే :

ఇంతలో ఆ కొండ
సొంతరూపము దాచి
వింతరూపము తాల్చెనే :
ఆ కొండ
పంతమునపడిపోయెనే :

△

△

చలియన్న జడవదే,
పులియన్న వెరవదే,
మలయాసిలుని దాచునే
ఆ కొండ
మంచుకొం డనిపించునే !

మంచుకొండై తేను
మనకొరకు తా నేల
మరచిపోయీ చూసునే
ఇది నాకు
మది దోచకనుపోయేనే !

గిరికన్య శ్రీ గౌరి
వరతనయలము మేము
గురి తప్పిపోయినాదా ?
ఆ కొండ
గుణము తా మారినాదా ?

కొనియాడలేదన్న
కోపమున తా బోయి
కొండపొడుగున కూలెనే .
ఆ కొండ
గుండె రాయిగ మారెనే !

ఒరులు పో శక్యమా ?
పరులు తే శక్యమా !

▽

▽

ననువిడిచి ఆ కొండ
 నల్లరాయై పోయె,
 యెంతచూసిన చూడదే ,
 ఆ కొండ
 ఎంత పిలిచిన పల్కదే :

బం గ ర మ్మ

జై లు లో చం ద మా మ

చింత శల్యావశిష్టయై చిక్కి చివికి
 నవసినమ్మగాక్షి స్విన్నాననమ్మ దోచు,
 కృష్ణపక్షమ్మ : న న్ని వాకింత మా గ
 వాక్షముల తొంగిచూచెడు పక్షమునను,

రాతిగుండెలు గలిగిన రాచభటుల
 కర్కశాఘాతముల మేను కందిపోయె,
 శీతలహిమాంబుకణముల చిల్కరించు
 అమృతకిరణాల స్పృశియింపుమయ్య మమ్ము :

లకట, మరియుంత కృశియించినట్టి మేను
 సాంధ్యపవనమ్ములు స్పృశించి చాలనాశు
 గడచె: జ్యోత్స్నాప్రసాదశీకరపరంప
 రాభిషేకమ్ము చేయింపుమయ్య మాకు :

తెల్లమబ్బులకెరటాల తేలిపోవు
 నట్టి భవదంతరిక్షప్రయాణము గన
 ఇనుపతలుస్తలనడుమ వసించు మాకు,
 నుల్ల మూహాతరంగాల నూగుచుండె;

నవ్యతారాపథములనడచునిన్ను
 నే కిరీటాధిపతులు బంధింపగలరు?
 కష్టతరదీర్ఘ యామినుల్ గడచి వేగ
 బంధనవిముక్తులను జేయవలయుమమ్ము!

బంధనాలయబాహ్యప్రపంచవార్త
 రితరములు మాకు రాకున్న నేమి? సురప
 ధూకపోలకర్పూరమధురపరిమళ
 పులకితరహస్యముల నెల్ల దెలిపిపొమ్ము!

ముకుళితములైన కలువపూవుల దళాలు
 నీ కరస్పర్శ పుల్కరించినవిధాన,
 ఎన్నడో మూగపడిన నా హృదయవీణ
 తీగ లొకసారి కదలి నదింపదొడగె!

అంబుదముల నీ కృపాపాజ్ఞదృష్టి
 పోల్చి రత్నాకరుడు పొంగి బోర్లపడును,
 అట్టి నీవేడ, స్వాదుభోజ్యములకేని
 నోచుకొనని బంధితునిసంతోష మేడ!

క్షితిని నీ కెట్టిమూర్ధాభిషిక్తుడైన
 నూలు పో గొక్క టిచ్చి సంతుష్టిజెందు,
 హర్షముక్తాశ్రుల సువర్ణహారములను
 గూర్చి నే నిప్పు డర్పించుకొంటి నీకు!

కా కా రి

చైత్రము

వచ్చెచైత్రమాసము
వాసంతవిలాసము:

చల్లగాలి వీచె వీచె
మెల్ల మెల్ల జల్లులేచె
పిల్ల లతల పూత విచ్చె
వచ్చె చైత్రమాసము:
వాసంతవిలాసము:

గున్నమావిక్రొన్ననతో
సన్నజాజిమన్ననతో
ఎన్నరాని చిన్నెలతో
వచ్చె చైత్రమాసము:
వాసంతవిలాసము:

చెల్లెల! ఇద్దరమొకపై
మొల్లలమై మల్లెలమై
ఎల్లవేళ్లాటలపై
పుచ్చుద మీ మాసము:
వాసంతవిలాసము:

రెక్కలు కట్టుకు మేఘము
లెక్కుద, మెంతటిసౌఖ్య, మీ
తెక్కడి దక్కడ దుఃఖము:
చుక్కలింట వాసము,
చుక్కలె సావాసము

ఏడువన్నె లాకాశము
 అడుసుగా మనకోసము,
 పాడుసుగా మనకోసము!
     వచ్చె చైత్రమాసము!
     వాసంతవిలాసము!

విశ్వేశ్వరరావు

కప్పతల్లి పెళ్లి

కప్పతల్లి పెళ్లి నేడూ, చూడరే,
 కావెళ్ల నీళ్లొంపినాడు!

వరుణదేవుడు పంపినాడూ, ఓ చెరీ,
 వాడలన్నీ నింపినాడు!

గగనతలమునుంచి, నేడు, వీవనలు
 చెట్లచే వేయించినాడు!

స్వర్గాధినాథుడు నేడూ, రథమక్కి,
 పయనమైపోతున్నాడు!

భత్యాలులేకనే వాడు, పెళ్లికి
 బాజాలు వేయించినాడు!

బండరాళ్లపైని వాడు, చక్రములు
 బడబడా దొర్లించినాడు!

△
బాణసంచా వెలితి లేదే, పెళ్లికి
బహుదాగుగా చేసినారే!

కళ్లుచెదిరే మెరుపులమ్మా, చూడు
వాళ్లు పరవశమౌను సుమ్మా!

కప్పమ్మపెళ్లికో యంచూ, మేళములు
గొప్పగ తెప్పించినారే!

చెప్పశక్యముగాదు వేరే, బోదురూ
కప్పలా మేళములు రారే!

కప్పమ్మ గడప తొక్కినదీ, శుభమన్న
సూచనలు చూరు చెప్పినది!

కప్పు లెగిరే వానలమ్మా, పొలములూ
కనకమే పండుతాయమ్మా!

బంగారమ్మ

వ న్నా గ మ ము

రసికహృదయము లోలలాడే
మనుషుదినములు మరలివచ్చెను,
మిసిమిమబ్బులు వ్రేలు మేలిమి
ముసుగుతో నాకనము విచ్చెను!

తరలి రా, ఆషాఢలక్ష్మి
మెరపుతీవలుతొలకు రథమున,
మురిపెమున దిక్కాంత లలరగ
తరలిరా ! మేఘములపథమున !

పదికెలంకుల నూడ్చి వల్లీ
 మదవతులు కానుకల నుంచిరి,
 మొదటిచినుకులతోడ మెఱసే ;
 పొదుపుతో మోములను వంచిరి ;

వేకువలలో శంఖ మొత్తుచు
 లోకముల నిక మేలుకొల్పుము,
 శ్రీకరములగు తటిపివానల
 శీకరము వాకిళ్ల నిల్పుము ;

మంగళస్నానమ్ము లారిచి
 చెంగలించెడు నీటికాలువ
 పొంగిపోయె; నొసంగు పృథివీ
 ప్రాంగణములకు పచ్చకాలువ ;

అడవికోనలలోన నీకై
 యెడరు వేచిన నెమిలికన్నెల
 కడుపుకోతల మాన్పి, దాహము
 బడిపి పలుపుము చల్లవెన్నెల ;

ఉరుము లురిమెడుగర్జనమ్ముల
 మెరుపుతీవల మేలవింపుము,
 మురిసియాడెడువానచినుకుల
 సరసగానము లాలకింపుము ;

ల బ్బా రి

కార్తిక పూర్ణిమ

పక్షులు పలుకకే పడియుండినాయి,
వృక్షాలు చూచుచూ వూరకున్నాయి,
తనవెంటపడుతున్న
తరుణి జూడ దిదేమి !
పోతువున్నాడు తాను,
అదుగదుగో పొంగు లోకాలు గనను !

గారి ఉయ్యాలలై కదులుతుందెడిమిబ్బు
కనుల కడ్డమురాగ, కాలైన తడబడక,
పోతువున్నాడు తాను !
తన గర్వపొంకములు దెలుపుతాను :

వాద్యములు వినబడవో, చోద్యములు కనబడవో
నిముసంబు నిలుప దేసీడ నిలుచునొగాని,
పోతువున్నాడు తాను !
గర్వంపుపొంగు బోకారిపోను !

పక్షికలకలములే పరిభవం బనియెంచి,
తెల్లదోయినమోము తెలియకుండుటకునై,
పోతువున్నాడు తాను !
తను చెల్ల రాచుమా రగుటచేను :

బం గార మ్మ

△ △

ఒ క రా త్రి

గగనమంతానిండి
పొగలాగు క్రమ్మి
బహుళపంచమిజ్యోతన్ని
భయపెట్టు నన్ను!

అకాశపుటెడారి
అంతటా, అకట!
ఈ రేయి రేగింది
ఇసుకతుపాను!

గాలిలో కనరాని
గడుసు దయ్యాయి,
భూదివమ్మలమధ్య
ఈదుతున్నాయి!

నోరెత్తి హోరెత్తి
నొగులు సాగరము!
కరికళేబరములా
కదలదు కొండ!

అకాశపుటెడారి
లో, కాళ్లుతెగిన
ఒంటరిఒంటెలా
గుంది జాబిల్లి!

విశ్వమంతా నిండి
వెలిబూదివోరె,
బహుళపంచమిజ్యోత్స్న
భయపెట్టు నన్ను!

శ్రీ శ్రీ

అంధకారము

కారుచీకటి పేరుకొనియెను.
కడలి, మ్రోతల మారుమ్రోగెను,
దారుణంబగు నంధకారము,
దారి తెలియదుగా!

అచ్చటచ్చట మిణుగురైనను
జొచ్చి వెదకిన లేదు కనగా,
హెచ్చుమోదముతోడ నేగెద
వేమి కనుగొనగా?

భయముగొల్పెడు కారుసంద్రము
బాగుగా గనుగొందువా, యట
పార మెరుగని ఆ యెడారిని
భయము పుట్టదుగా!

చే చెరుంగవు, పా చెరుంగవు,
చెప్పినను వినరాదొకో, యట
కారుచీకటి ధోరుమనియెను
కడలిమ్రోతలతో!

విశ్వసుందరమ్మ

ప్ర తీ క్ష

ఉదయభానుడు పంచిపోయిన
హృదయసౌవర్ణజ్వలన్మణు
లొదిగి యొదిగి యనంతకాలపు
టుదరమున మణగెన్:

ఉదయబాలవిహంగమంబుల
మృదులకై శోరశ్రుతులపై
గుదులు గుదులుగ కాలచోరుడు
వదలు బాణమ్ముల్:

ప్రాతరరుణ నవసువర్ణ
జ్యోతులూగే తూర్పుదిక్కున
లో తెరుంగని కాళరాత్రులు
రాతులై నిలచెన్:

పె ను మ ర్రి

త మ స్సు

కను మూసి లేచాను, వెనుదిరిగి చూశాను,
కనలేదు ఆజంట, వినలేదు ఆ జాడ,
గుండె గుబగుబలాడెను,
నాగొంతు
ఎండి, గుబ కడదాయెను:

పిలిచాను పిలిచాను, అలసిపోయాను,
అలసిపోయినగుండె అట్టై ముడి విడిపోవ
అకాశమున కెగిరితి.

అక్కడా
అంధకారమే చూసితి:

కేక వినబడదాయె, చూపు కనబడదాయె,
అంధకారములోన అట్టై రెక్కలు ముడిచి
అవనిపై నే బడితిని

అక్కడా
అంధకారమే గంటిని:

బం గా ర మ్మ

స మా లో చ న ము

ఇది నితాంతతమఃక్రాంత, మిది దరిద్ర,
మీ నిశాంతమ్ము శూన్య, మిం దెన్నడో ర
హ శ్శిథిలసుప్తి గలవరమంది, లేచి,
గుబులుకొను, లేతనెత్తావిగుసగుస రెవో:

అంత నీ యంధమంధిరమందు, నొక్క
రెప్పపాటు వేకువ, ఒక్క రెప్పపాటె,
ఉన్నిషితజీవనాగమనోత్సవమ్ము,
ఉదితగీతాప్రవేశముహూర్తవేళ:

అప్పుడే గృహనేత్రవారాయనముల
కొలుకులందు, లే వెలుంగు తళుకు జివురు,
లరుణమస్మణతోరణపంక్తు, లల్లు నేమొ,
ఆడునేమొ, వాడిన మోము లట్టై వచ్చు!

తెరచికొన్న ద్వారము జొచ్చి, విరిసికొన్న
వాకిలిం జేరి, మంగళవాద్యపాళి
గద్గదికవోవ సవరించి గళము, పాడు
నేమొ, నిర్జీవనిశ్శబ్ద మిట్టై మూగు!

మరల గ్రుడ్డిరాతిరి పడు, మరల నోరు
కాని శ్రుతులేని లేని చీకటులు మరల
మరల పాడిల్లు....

కృష్ణ కాత్రి

దీ పా వ శి నా డు

ని శీ థి ని

జగలి యీనాటి యీమహోత్సవమునందు
మునిగి యానందమునఁ బొంగిపోవుచుండ,
ఇటు రగులుకొల్పి రెవరు నీ హృదయమందు
నణఁచుకొనియున్న ఘోరదుఃఖాన్ని నిపుడు?

నేను

కాటుకొన్న యమాసచీకటులనడుమ
నే నొకొండనె రః శూన్యగృహమునందు
అడుగువడిపోయి మరణవాద్యమ్ములట్లు
గుండియలు కొట్టుకొన నేడ్చుకొనుచునుంటి!

ఇంతగ దహించుకొనిపోవు నీ యెడంద
 బాష్పములు జారిపడి చల్లఁబడునొ యనుచు
 మూసికొనిపోయె నా నేత్రములు దమంత,
 రాత్రియే ఇంక బహిరంతరముల నాకు;

విస్మృతోదంతములు శూన్యవీధులందు
 నావలెనె మౌనముగ వెళ్లి పోవుచున్న
 ఓ నిశీధిని : నీ గభీరోదరమున
 దొరికె నీ దురదృష్టవంతునకుఁ జోటు :

చి మ్మ ట

బాణసంచుల ఫెళ ఫెళార్చుటలు విరిసి
 దళదిశాంతరములఁ బ్రతిధ్వనుల నీన,
 పేదవడియున్న మౌనజీవితపుటాశ
 లిపుడు మ్రోఁగించుకొనుచుంటివేల నీవు ?

నేను

నన్ను నిరసించువారి యానందమందు
 నాకు భాగము వల దొక్కనాఁటికైన,
 చీకటులఁ జీల్చికొనివచ్చు నీ కరాళ
 గానరవములనే నా సుఖము కలదు!

దీనములు పరస్పరప్రతిధ్వనులుకాఁగ
 ఇరువదైదేండ్ల నా బ్రతు కిట్టె గడచె,
 ఈ రహోదుఃఖవీధులం దే నెఱుంగ
 సఖులయడుగులజాడ లీ సరికిగూడ!

ఎడతెటిపిలేని కన్నీటిజడులఁ దడిసి
 పంకిలమ్మైనజీవనప్రాంగణమున
 శాంతిదేవతాచరణలాజరసారు
 జాంక లవలేశముల వెతుకాడుకొందు!

గొంతు విప్పక లోలోనఁ గుమిలి కుమిలి,
 యెంతయేడ్చినఁ బగిలిపో దీయెడంద;
 ఆకొనినయాశ లెప్పటికప్పు దెవియొ
 కలయఁద్రిప్పును స్వప్నసాగరతటాల!

మృత్యుగర్జాప్రవాహగంభీరమైన
 విధి నిదురవోవు ప్రేమజీవితములోన
 సంఘటిలిన ప్రవాసదుస్స్వప్నవ్యథల
 మడతలను సర్దుకొనుచుండు మాయకుండ!

తెగిపడినపూలదండ లెత్తుగ నమర్చి,
 అంధకారమ్ము సందిట నదుముకొనుచు,
 నెవరికొటకొ పడేపడే యెదురుచూచు
 నా యెద కొనర్తుఁ గృత్రిమానందభిక్ష!

మ్రొక్కినకొలందిఁ గారితోఁ ద్రొక్కుచున్న
 యీ కఠినలోక మెల్ల బహిష్కృతమ్ము;
 రండు, చిమ్మటలార! ఈ రాత్రివేళ
 నాపరెనెపాడుకొను మీరె నాకు నఖిలు!

వే దు ల

అంధభిక్షువు

అతడు, రైలులో నేఁ దోయినప్పుడెల్ల
నెక్కడో ఒక్కచోటఁ దా నెక్కు - వాని
నతనికూతురు నడిపించు చనుసరించు.

అతడు దాశరథీశతకాంతరస్థ
మైన యా పద్యమె పఠించు ననవరతము.

అతని యాగొంతు కట్లనే - అతడు పూర్వ
జన్మమందు నే నూతిలోననో చచ్చిపోవు
చెంతపిలిచిన వినువారలేని లేక,

ఆ పిలుపు ప్రాణకంతమధ్యములయందు
సన్నవడి సన్నవడి నేటిజన్మ నతని
కనుచు వెదకుచు వచ్చి చేరినది కాక -

అతని కన్నులా దొత్తలే - ఆ సమయము
నందు తన్ను రక్షింప నేరైన వత్తు
రేమొ యని చూచి చూచి యద్దే నిలబడి -
అతనిప్రాణాలు కనుగూళ్ళయందు నిలిచి
మరలఁ గనెఁగాక నేటిజన్మమున నతని.

అతనిపాడినయంతసే పల్ల - నట్టి
యతనికన్నులు చూచినయప్పు డెల్ల,
నూతిలో మునునాతని తీతు నంచు
చేగిరముపుట్టు నాదు హృద్వీధియందు;

అంతలో పాట నాపి, తా నచట నచట
కాను లడిగి, కూతురు ముందుగా, వినిర్గ
మించు నాతడు .

నే నందు మిగిలిపోదు!

వి శ్వ నా థ

ఒ క తే క థ

వెదకి వేసారి నా వెట్టి బ్రతు తెప్పదేని
తుదిరేయి కనుమూయునా,
బేలయై
నిదురబరువులఁ గ్రుంగునా,

చురపుమనకలదారి తెరచికొని కల యేదొ
విరిసికొని పరతెంచును,
కాటు రా
తిరికొనల మెఱపించును!

కలఁగి తొట్రిలుచు నాకలితొందరల సోలు
కరము లట్టే చాతునో,
నా మండు
కనుల నట్టే తెరతునో,

అంతలో, నింతలో, నడుగుజాడయే లేక
వింతకల కరఁగి చనును,
నాకు నా
వంతకథయే మిగులును!

వనరు చేడ్వఁగలేను, చచ్చి చావఁగలేను
 కనలేని వెలుఁగుకొఱకై
 ఎన్నఁడును
 కనరానిదానికొఱకై:

ఒక క్రొత్తబరువుతో, ఒక క్రొత్తయాసతో
 ఒకఁడనే పడిపోదును,
 శూన్యమున
 ఒకఁడనే కృశియింతును:

కృష్ణ శాస్త్రి

ఆ వృత్తి

ఆ ప్రశాంతనిశాజరరాంతమందు
 కలఁతనిద్దురలో కలల్ గాంచుచున్న
 గౌతమీనది నా మనోగతవిషాద
 తపము నంతయు తనలోన దాచుకొనియె;

ఆ నదీసైకతముల నా యడుగుజాడ
 చెరిపివేయగ వెనువెంట నరుగుదెంచు
 గాలితరగలచల్లనికడుపులోన
 కన్నుమూసెను నా యూర్పుగాడ్చురెల్ల!

చెడ్డయో మంచియో మహాస్పృష్టియందు
 జరుగు విషయంబులను దటస్థముగ నా య
 సంతగగనమునందుండి యరయుచుండు
 తారలె, మదశ్రుకణముల నేరుకొనియె;

నేనె మిగిలితి నీ గొతమీనదీ ప
 విత్రగర్భంబులో మ్రోతవెట్టుచున్న
 యుగయుగాంతరవిశ్వమహోగ్రదుఃఖ
 జీవగీతాల కావృత్తి చెప్పుకొనగః

వే దు ల

అ వ తా రం

యముని మహిషపు లోహఘంటలు
 మబ్బుచాటున
 ఖణేర్ మన్నాయి:

నరక లోకపు జాగిలమ్ములు
 గొలుసు త్రెంచుకు
 ఉరికిపడ్డాయి:

ఉదయసూర్యుని సప్తహయములు
 నురుగులెత్తే
 పరుగుపెట్టేయి:

కనకదుర్గా చండసింహం
 జాలు దులిపి
 ఆవులించింది:

ఇంద్రదేవుని మదపుతేనుగు
 మీంకరిస్తూ . . .
 సవార్ చేసింది:

నందికేళుడు రంకవేస్తూ
గంగదోలును
కదిపి గెంతేడు:

అదిసూకరవేదవేద్యుడు
ఘుర్లురిస్తూ
కోర సాచాడు;

పుడమితల్లికి పురిటినొప్పులు
క్రొత్తసృష్టిని
స్ఫురింపించాయి!

శ్రీ శ్రీ

ప్ర వా స ము

ఎన్ని యెన్నినిశ్వాసము లెగసినవియో
ఈ బ్రతుకె రూపుమాసిపోయినది గాని,
ఇంతవిశ్వములో జాలి నింతనీడ
ఒదవగాలేద యొక్క నిట్టూరుపునకు!

కంట గురిసిన కార్చిచ్చుమంటయేళ్ళ
కాలి నుసియై నశించె వాంఛా లవాలె,
ఏ రెరుంగుదురని ఏ యెడారిదార్ల
నింతెనో చుక్కతడి జాడయేని లేక!

కరుణపట్టున కీ బిచ్చగానిచేయి
చాచికొనినాడ మృత్యుమోషమ్మె మరచి,
వట్టిబయలున నొక మోడు చెట్టువోలె
ఎత్తినది కర మెత్తినట్లే కృశించె!

కనులు రెండును బండిచక్రములయ్యె
చనవుచూపున కెరుకనవ్వునకు వెదకి,
ఎందులకొ వెత్రిమదివోలెనిపుడు తిరుగు
చూపులే లేక అజ్ఞాతశూన్యసీమ!

స్వాగతాశ్లేషమున విడజాలు నెదల
నల్ల ద్రావితి మున్ను దోసిళ్లకొలది.
వలపుటాకలి స్రుక్కు నా బ్రతుకుమీద
ఇనుపపాదాల నిడి లోక మిచ్చుడు నడుచు!

ఆశయముల, ఆనందలేశముల, అ
లంతియాసల, జీవితమంత ఇట్లె
యేడ్చివైచితి, వినువారె యేరు లేక,
యేడ్పునందడి నాలోననే చొరంగ!

వడవడ వడంకిపోదు జీవనపుగొనల
నెన్నడే నాసకళ తలయెత్తె నేని,
ఉభయసంధ్యాంచలముల నెదో వెలుంగు!
కలుగ కలవరపోవు ఘూకమ్మువోలె!

మింట వెలుగు చుక్కగన్న. మిఱుగు రన్న
నేను సహియింపలే, నవ్వి యిరులు చెరుచు;
నాకు ప్రాణమే మెఱపులే లేకయున్న
భాద్రపదమాసమున నమావాస్యరాత్రి!

రేయికడుపున చీకటిచాయ వోలె,
తమసుఁదెడద చివాంధగీతము విధాన,
ఘూకరావాన వలవంతరేక రీతి,
నా విషాదమ్ములో దాగినాడ నేనె!

కృష్ణ శాస్త్రి

ఏ మొ :

పొదుగు నొవ్వంగబాధించు ముద్దులేగ
నొడలు నాకెడి గోసాధ్వయో ర్పదెంతో,
బాధ సకుపరించినఁగానె స్వాదువయిన
ప్రేమమాదుర్యము రుచింపదేమొ పు త్ర!

మాయపొరలు వీడిన సుకుమారశిశువు
నోరుదెఱచి యేడ్చెడిని యెందులకొగాని,
అంపకపుఁబెండ్లికూఁతుఁ గన్నారఁ జూచి
నిలువలే దేమిటికిఁ దల్లినిండుచేడ్పు!

పడకటిలుఁ జూచి యేడ్చు జవ్వని యొకర్తు,
చనినదెసఁ జూచి యేడ్చు జనని యొకర్తు,
తనసొగసుఁ జూచి యేడ్చు సుందరి యొకర్తు,
వీడుపుఁ బ్రియమ్ముగా వచియింపరేమొ!

రా య ప్రో లు

సు ప్తా స్థి క లు

అవి ధరాగర్భమున
మానవాస్థికాపరంపరలు;
సుప్త నిశ్శబ్దసంపుటములు.

అట నొకే దీర్ఘ యామిని;
ఆ నిశాశ్మశానశయ్యకు
ప్రాతఃప్రసక్తి లేదు;

△
అ అగమ్యతమోరహస్యాంగణాన
తాండవించును
మృత్యుశైతల్య మొకటె!

అవి నితాంతహేమంతహృదంతరంత
రనుభవాళి
ఘనీభవించిన సమాధులు!

అ మనుష్యాస్థికలు,
నిద్రలో మునింగి
సంచరించును ధైరవస్వప్నపీఠి!

అవి చలించును,
తమ చర్మకవచ మెప్పదొ
బ్రదికినదినాల తలపోతబరువుచేత!

నా కనుంగవ
కన్నీళ్ళలై కరంగు
అవి ఒనర్చెడు నీరవాహ్వాన మెరిగి;

ఇంత శోషిల్లు నేలొ నా హృదయపుటము,
వణుకు నేటికొ
నా అస్థిపంజరమ్ము!

(శ్రీ) (శ్రీ)

చ లి పి డు గు

ప్రళయాంతాభీలనభో
దళన ఫెళఫెళారవముల
చలిపిడుగా: గర్జింపకు,
నిలిచి నాదుమనవి వినుము:

బంగరపుబొమ్మ నాదు
మంగళప్రదమ్మ యొంటి
రుద్రభూమి గటికనేల
నిద్రించెడు నొడలు మరచి,

చూపబోకు మచట నీ ప్ర
తాపమెల్ల పిడుగా: నా
కన్నతల్లి యడిలి లేచి
కక్కటిల్లి యేడ్వగలదు:

కడుపుమంట గనలి పొక్కు
కన్నతండ్రినై న నాదు
పలువరింతమాటలకును
నలుక బూనకయ్య మదిని:

ప్రళయాంతాభీలనభో
దళన ఫెళఫెళారవముల
చలిపిడుగా: గర్జింపకు,
నిలిచి నాదుమనవి వినుము:

బ స వ రా జు

దు ర దృ ష్ట ము

చూచితి మెంతో వేశము
సుఖము, శాంతి, వొరకునొ యని;
మునిగితి మెన్నో నదులను
మోక్షము చేపట్టుద మని;

ఎక్కితి మెన్నో కొండల
నీశ్వరు దర్శింఞా మని;
మ్రొక్కితి మెన్నో వేల్పుల
కొక్కపండు వర మిమ్మని;

నోచితి మెన్నో నోములు
కాచి బ్రోచు నని పార్వతి;
కడకు దేవి దయచేతను
కంటిమి రత్నములు రెండు;

బతుకు కలంకారములొ
వాని దాచ చేతగాక
ఎచటనొ పోగొట్టుకొంటి
మెంతటి దురదృష్టముననొ ?

సో దా మి ని

తల్లి

తల్లి, అసహాయవై నీవు ధరణిమీద
పడితి వెప్పుడు నాదుగర్భంబు చీల్చి,
ప్రకృతియంతయు నూత్నశోభల వెలింగె,
ప్రాణనాథుడు నా నిజప్రాణ మయ్యె!

ఎప్పుడేడ్చితి వీవు నోరెత్తి, యెడద
తత్తణంబ కృపాక్షీరధార బిటె,
చిన్నిన వ్యెష్టు నీ మూర్తి చిందులాడి
హృదయముకలంచె, ఎరిగితి ప్రేమబాధ!

చిగులుపెదవుల ముద్దుబిచ్చిల్క, నెపుడు
'తల్లి!' యని పిల్చి న నీవు దరిసినావా,
అపుడు శ్రుతమయ్యె సృష్టిరహస్యమెల్ల,
'తల్లి!' యని మారుపిల్చి నిస్తబ్ధ నైతి!

ఆత్మయేగాక నాదుదేహముకూడ
కొల్లగొట్టి మాధుర్యంపుకుప్పవగుచు
తల్లి, నిశ్చింత నను వీడి తరలిపోతె,
'తల్లి!' యను నాదు ఆర్తనాదమె మిగిల్చి!

నో రి

మా తృ గీ త ము లు

ఎవ్వఁ డా క్రూరకర్మతుఁ డెవఁడు, నీల
జలదనిర్ముక్తశై శిరశర్వరీప్ర
శాంత మలవాటుపడిన నిశాంతమందు
అకట, నట్టింటిదీపమ్ము నార్పినాడు!

ఎవ్వఁ డా విరసాత్మికుం డెవఁడు, సాంధ్య
రాగమంజులరేఖావిరాజమాన
మంగళాకాశసీమంతరంగమందు
కారుచీకట్లరాసులు గ్రక్కినాడు!

ఎవ్వఁ డా నిర్దయాస్వాంతుఁ డెవఁడు, నన్నుఁ
గంటకనిగూఢవిపిన్దూర్గములఁ, దల్లి
లేనిబిడ్డను గావించి, మానసంపు
టాసలన్నియు నడుగంటఁ గోసినాడు!

౨

నేను జడబుద్ధినై సుంత నీదు పూజ
కై వలయు పస్తువుల్ సమాయ త్తపఱుప
మఱచితినయన్ము, నా కిట్టి మఱువరాని
శిక్ష ఘటియింప నీ కెట్లు చేతులాడె?

ఎంతకాలమ్ము పట్టినదే, త్వదీయ
పూజకై ద్రవ్యసంతతుల్ ప్రోఁగుసేయు
టింకను సమాప్తి లేదు, తల్లీ! యిఁకొక్క
వత్సరమైన నీ వోర్పుఁబట్టలేదు!

ఇంక నా జీవితమ్ము నీస్మృతికిఁ జెక్క
బడిన యొకశాసనమ్మయి వరలు నటవె!
చిన్ని నీ విగ్రహము ప్రతిష్ఠితము నాదు
నంతరంగమ్ము నీకు దేవ్యాలయమ్ము!

3

నీవు మడిగట్టుకొనిపోయినావు పండ్లు
పుష్పములు బట్టుకొని దేవపూజ తెటకొ;
నేను నీ కొంగుఁ బట్టుక నీదువెంటఁ
బోవుటకులేక కన్నీటిబొట్లు రాల్చు!

నీవు పోయిన దెచటనో దేవళంబు,
లలితపూజావిధానసంలగ్నహృదయ,
వా వినిశ్చలధ్యానసమాధియందు
మఱచిపోదువా యేమొ నా మాటఁ దల్లి!

నేను నీ కన్నబిడ్డను, నిశితమైన
నా కడుపుమంటఁ జల్లార్చు, లోకనాథ
పాదకంజమరందమ్ముచేఁదు కడుగు
ప్రత్యహమ్మును నీ చనుఁబా లొసంగి!

నా య ని

పు ష్య పూర్ణి మ

పున్నమ యేగుదెంచె, పరిపూర్ణసుధాకరబింబ
మల్లదే చె న్నలరారెడిన్ గగనసీమను,
చల్లనిపండువెన్నెలల్ కన్నులపండువై కడల
గ్రమ్మె, సమస్తము మోదభోగ్యమైయున్నది
తాని, నా హృదయ మొక్కటె క్రాగెడి
దుఃఖవహ్నికిన్!

హృద మొసంగుగాదె యఖిలావనికిం గదు
జ్యోత్స్ని, యందులో మోదము మీరగా
భువనమోహనమై తనరారు పూర్ణిమన్!
నా దురదృష్టభారమున నైజమెపో
తలక్రిందులౌటచే భేదము మేదురం బగుచు
కేవలమున్ హృదయంబు నేర్పెడిన్!

పుట్టిన దామె యో విమలపూర్ణిమ,
నీ హృదయంబునందు : చేపట్టిన దస్మదీయ
మృదుపాణిని, మత్కరపల్లవంబునం దిట్టె
గతించిపోయె హృదయేశ్వరిదివ్యవయోవిలాస,
మిప్పట్టున ఘోరమై మిగిలె ప్రాణవిశోషక
దుఃకీఖలియే!

ఆయమ యెట్టిదో యెటుగ వక్కట!
యొక్కనిమేషమేనియుం జాయక సన్ను
భాయవలె, జాహూయుగమ్మునమాశ్రయింపదే!

నీ యుదరంబునందున జనించినదానిని
నీ కుమారికన్ న్యాయమె వీడి నీ విటులు
నాకు గనంబడ పుష్యపూర్ణిమా!

ఎంతయు సంతసించు హృదయేశ్వరి
పున్నమరాత్రులందు, మర్కాంత విలాససంపద
నఖండితమై తనరారుచుండు నా స్వాంతము,
చూచుచుండగనే స్వప్నవిధంబున
మూరిపోయెనే యంతయు భాగ్యదేవికుపిరారుణ
దారుణ వీక్షణంబునన్!

వచ్చుచునుండు ముందు
ననివార్యవిధంబున పూర్ణిమానిశల్,
ముచ్చటమీర లోకము ప్రమోదమునొందు
యథావిధంబుగన్, అచ్చపుమోదసారమగు
నామె గతించుటచేత చంద్రికల్ చిచ్చులమాడ్కి
నా హృదయసీమ దహించుచునుండునే కదా!

శివ శంకర శాస్త్రి

ప్రేమయాత్ర

కమలిని ప్రేమభిజ్ఞానమున కపుడె
ప్రాకివచ్చుచునుండె దివాకరుండు;
హృదయమునదెల్గు ప్రేమచిహ్నితసహస్ర
భావభానువు లలము నాశావధులను!

యుగయుగములుగా తమ మొదిదిగి యొదిగి
తిగ్మరోచిస్సహస్రమూర్తిని గమించు,
వాని భేదింప దశదిశావళులు దాటి
తన యనంతమహాజ్యోతి ఛారవోయు!

కమలినీప్రేమబంధము విదిర్చి
మఱలమఱల తమోంధబంధురపిశాచ
నృత్యములు, కాలజీమూతనిబిడమృత్యు
హాసములు, ఘోరలోకలోకాంచలములు....

యుగయుగములుగా తమ మొదిదిగి యొదిగి
తిగ్మరోచిస్సహస్రమూర్తిని గమించు....
వాని భేదింప దశదిశావళుల దాటి
తన యనంతమహాజ్యోతి ఛారవోయు!

పె సు మ ర్తి

అ శాం తి

కనికరము లేని దుఃఖవేదనల సెగల
పొగల వెలిజిమ్ము వలపుటూర్పులభరమ్ము
మోసికొని నేనె నా లోన మూల్గొకొనుచు
గాలివోలెక్కసమస్తావకాశములను
నెడతెటపిలేక తిరుగాడి బడలినాను;

దారుణపు జీవితంపు పెడారిలోన
తీరని పిపాస నేదారితెన్ను లేక
నేనె నా దుఃఖదాష్పశోణితలహరుల
నేవిసుగువేసటలు లేక త్రావినాను;

కడుపు గాలెడు మండుటాకటను రేగి,
 కోర్కె లొండింటిని గ్రసించుకొనెడుకొలఁది
 ఒడ లెరుంగక కాలమృత్యువును నేనె
 కొంచెముగ కొంచెముగ కబళించినాను:

కాని, మ్రోడైన నా యెడలోనిబరువు
 దీర, నా బ్రతు కూపిరిదేరుకొనగ,
 కనికరపుచూపు, చిఱునవ్వుతునుకయైన,
 కటికికటవయ్యె, పాడులోకాన నాకు:

ఏ కడల మిన్కుమను చుక్కయేని లేని
 యీ నభము క్రుంగి కూలిపోయెడివిధాన
 కారుమబ్బులెకాదు, చీకటులెకాదు,
 క్రమ్ముకొననిమ్ము, కరడులు గట్టనిమ్ము:

వలపుతీపియెరుంగని వట్టి రాతి
 గుండెలోకమ్ము నిప్పులు గురియనిమ్ము,
 హృదయ మున్నంతవరకు, నా ప్రేమకాండ
 బ్రదికియున్నంతవర కేడ్చి, బ్రదుకుచుందు:

ఏ వెలుగు నన్ను తనదరి కీడ్చు, కొనునొ!
 ఏ తలపు దారిసూపునో!

వే దు ల

ఉ న్మ త్త ప థి కు డు

నావలెనె యాత డున్మత్తభావశాలి,
ఆగికోలేడు రేగు నూహల నొకింత !
ఎట్టి నిశినే నదరిపోవు నెగసిపడును;
ఎన్ని చుక్కలపాటు లెన్నెన్ని మెరపులు!

ఇంత చిరుగీతి యెద వేగిరించునేని
పాడుకొనును రాండవనృత్య మాడుకొనును;
మస్తక మ్మోరగా వంచి, మన్ను మిన్ను
వేయికే లాడగా వ్రాసివేసికొనును!

ఏ నెరుంగుదు, నావలెనే యతండు
పాటపదములకై నిత్యపథికు డయ్యె;
ఏ నెరుంగుదు, నావలెనే యతండు
ప్రతిపదమ్మున శీతలస్వాదుమధుతు
షారముల పార్శ్వముల విరజల్లు చేగు!

కృష్ణ శాస్త్రి ,

ఆ శా గా న ము

ఏ నడి లేక యీ ప్రకృతియెల్ల
గభీరనిశానిబద్ధమై నీ సుకుమారహస్తముల
నిద్దురవోయెడు మానవేళ, నీవే సరిజేసి
యీ శిథిలవీణను పాడుమటంచు నా పయిన్
ద్రోసెదవేల తీగ తెగునో, శ్రుతి దప్పునో,
వల్కదో, ప్రభూ!

మాపులగుంపులందు, మధుమాసములన్
వికసించు కోకిలారావమువోలె,
రాగమధురమ్ముగ వీణ నదింపఁజాల;
నన్ బోవగనిమ్ము, ప్రేమరసపూరితవిశ్వవిలీనగాన
మీవే వినిపింతువేని సుఖియించెద నే
నది యాలకించుచున్;

ఏ విధినైన పాడుమనియే వచియింతువయేని
ప్రేమమై నీవె రచించి నాకు గరుణించిన
వి ప్రణయాత్మగీతికల్ గావున,
నా విశుష్కితగళమ్మున నీ కరుణారసామృత
శ్రీవిభవమ్ము నింపి మధురింపుము
నే శ్రుతిగల్పి పాడెదన్;

వే దు ల

స్వామి

స్వామి! పరిగాఢశర్వరీచ్ఛవి, దరిద్ర
తానిధానము, తేజోవిహీన, మనవ
రతపరిస్థుతబాష్పధారామిళితము,
నన్ను నీ పుండుమన్నంగణంబు తండ్రీ!

ఈ మహాంధకారంబున నెపుడొ యొక్క
సారి మెరసితి, వానాడు సామి! నా కు
టీర మానందవాయుప్రచారశతస
హస్రకుసుమపరీచుక వ్యాప్యతంబు!

దానితో సరి, మరల నాంధ్యమ్ము క్రమ్మె,
తొలి చివర లేని యీ చీకటులును, నేను,
ఒక్కరొక రప్పించుకొంచుండినాము,
నిన్ను, నీ నాటిమెలుపు మన్నించుకొంచు!

విశ్వనాథ

న ట రా జ!

అవధరింతువు ప్రతిదివసాంతమందు
నిత్యనూతనతాండవ నృత్యకేళి,
ఓయి నటరాజ, తలలై న నూపలేక
ఘనములు దుర్భరానందమున నడంగ!

అప్పు దూహించలమ్ముల నతిశయించి
పౌరలు నమృతరసంపుమాధురులచోన
గొట్టికానిపోవు, స్వామి, నా ఊద్రణీవి
తమ్ముగూడ, దారియె లేక, రనివివోర!

అంత నే వెత్రినై పోదునయ్య; నిన్ను
బోలి పాడబోవుదు; నిన్నుబోలి నాట్య
మాడబోవుదు, లజ్జ బోనాడి; కాక
యింతదాహమ్ము దహియింప నెటులు మనుదు?

ఏ విధాన సౌందర్యరసైకణీవి
నిలువనేరుతు నిట నొక్కనిముసమేని,
మామకీనణీవితశూన్యమార్గముల త్వ
దీయపాదమంచీరముల్ మ్రోయకున్న;

అటతో పాటతో నేర్చినట్లుదేవ
ఏనుకూడ నీవలె నటియింపనిమ్ము
ఎడతెగనియాత్ర నెట్లా సాగించువరకు!
ఎట్లా నీ దర్శనమ్ము సాధించువరకు!

శృష్ట శాస్త్రి

ఉ త్క ర

అనుపమప్రణయాతిథేయమ్ముతోడ
 పారదెరచితి హృదయకవాట మిపుడె,
 నీ గృహమె నీవె కై సేయ నేగుడెమ్ము.
 మొయిలుచీకట్లు క్రమ్మకమున్నె నాథ!

వలపులొలికెడుపూవులు వాడిపోయె,
 కనకపీఠిక హారతి కునుకుచుండె,
 తమ్మిరేకులసురటి పొంకమ్ము తొరగె,
 ఒంటి నిక నెంతసేపిటు లోర్తు స్వామి?

ఏమిదోషంబు దలచి న న్నీవియోగ
 శోకమున ముంచి బాధింపజూచె దీవు?
 చెప్పరాదొకొ, ఇటకు రానొప్పవేని;
 వెదకికొనివత్తు నేనె నీ పదము జేర !

కలసి త్రోత్రోపులాడెడు కారుమొయిలు
 రాయిడి మునింగి, భీకరమాయె రేయి,
 దివ్యతేజస్వి, నీ వరుదేరకునికి
 అనదనై పడియుంటి శూన్యాయమున !

వే దు ల

ఏ కాంఠ సేవ

రజనీముఖంబున రాగంబు మెఱసెఁ
గలువపుట్టింటిలోఁ గలకల విరిసె
దివ్యసౌధంబులో దీపాలు వెలిగె
గర్భాలయంబులో గంటలు మ్రోగె.

ప్రాకృతీమణి పట్టె బంగారుగొడుగు,
విశ్వసుందరి వీచె విరిచామరంబు,
భవదఖండానంద భవనాంగణమునఁ
బడిగాపు బడియుండెఁ బ్రకృతిగణంబు!

అఁకలైన నెఱుంగవైతి వేమయ్య!
అరగింపఁగ వేశయయ్యె రావయ్య!

— ౨ —

విరిదండ మెడలోన వేయుటేకాని
కన్నార నీ మూర్తిఁ గాంచనేలేదు,
ప్రణమిల్లి యడుగులఁ బడుటయేకాని
చేతులారఁగ సేవఁ జేయనేలేదు.

నినుఁ గాంచి ముగ్ధనై నిల్చుటేకాని
ప్రేమదీరఁగఁ బల్కరింపనేలేదు,
ఏమేమో మనసులో నెంచుటేకాని
తిన్నగా నా కోర్కెఁ దెలుపనేలేదు.

బోధంబులో సుప్తి పొడజూపఁబోలు
కనులలోఁ జూపులోఁ గావిరుల్ గ్రమ్మె,
శుభ్రాభ్రపదములో సుడి పుట్టఁబోలు
భక్తిలోఁ బూజలో భ్రాంతులు వొడమ,

నాదంబులోఁ గంపనము పుట్టఁబోలు
రలఁపులోఁ బలుకులోఁ దడదాటు గదిరె,
వెలుఁగులోఁ జీకటి విరిసెఁ గాఁబోలు
మనసులోఁ దెలివిలోఁ మబ్బులు దోఁచె,

అనందమందుచే యపచార మనుచు,
సపశనై యుండుచే యపరాధ మనుచు,
మది నెంచి యారీతి మాయలు సేయ
భాష్యమైతోఁచెనే ప్రాజ్ఞేశ నీకు!

వేంకటపార్వతీశ్వరులు

ము క్తా వ శి

పూవులరోజులున్ గడచిపోయె
విషాదహిమావృతాంధరారావిలమయ్యె
నీ ప్రకృతి యంతయు, ఆకులపాటు నొంది
పూదీపెలు నాడు లేమెడదతీరున మ్రోడయిపోయె,
నాటి యాజ్ఞావిధి స్వామి, నా కిప్పుడు జ్ఞప్తికివచ్చి
భయమ్ము గొల్పెడిన్!

ఈ మధుమాసశోభ గలియింపక పూర్వమే
 పూలతోటలో కోమలపుష్పముల్ దెదకి కోసి
 యమర్చిన ప్రేమదామమున్ 'నా మెదలోనె
 వేయు చునినా', వపుడొక్క సుమమ్మునైన
 నా స్వామి, భవత్పదార్పణమునల్పగలేనయితిన్
 విమూఢతన్!

నావలె శుష్కఙ్గీవసమునన్ దురపిల్లెడు
 ఈ పవిత్రగోదావరి పేదవడ్డనిసవమ్మలతో
 శ్రుతిగల్పి ప్రేమరాగావహదుఃఖగీతు రిచ్చ
 దల్లుచు గ్రుచ్చుచునుంటి నొక్కముత్తావళినిన్
 పవిత్రనయనాంబుకణ్డోజ్జ్వల
 మౌక్తికమ్మలన్!

ఈ సుకుమారమాల దరియింపుము
 నీ హృదయమ్మునందె స్వామీ! సుముఖమ్ములై
 పరిణమించు పవిత్రవసంతమాససంధ్యా
 సమయాంతరమ్మల రవంత భవన్మధురాద్ధ
 దీర్ఘనిశ్వాసపరీమళానిలపు స్పర్శను
 ప్రేమ నసుగ్రహించుచున్!

వే దు ల

ఉ ప హా ర ము

పొటచరించుమున్న పుణికిలి నొకకొన్ని
 కనటువాయనట్టి పసరుమొగ్గ;
 లబసగమ్ము విచ్చి, యటవిచ్చి, నెఱి విచ్చ
 నట్టిపూలు పుణికి యందు, సిందు -

ఈ పువ్వువండ గ్రుత్తునని యెఱ్ఱ దొడంగిరినో,
అతిప్రయత్నాపచితమ్ము లా సుమము
లన్నియు విస్మృతయత్ప్రపంచధాళి
పరమాణుకోటుల విలీనములై
పొడమాసిపోయెనో, చేపదె నేటి కీ సుమము,
చేకొని చేతుఁ బునఃప్రయత్నముల్!

ఒక్కొక్కసుమమ్మె యేర్చి, నీ కుపదసేయ
గుణముకొన నల్లనల్లన గ్రుచ్చుచుండ,
బూర్వ పూర్వ గ్రధితమైన పూలు రాలి
మొదలు కన్పించ దీ ప్రజమ్మునకు నాథ!

పూలు రాలుగాక పొలివోక తుదమొదల్
నిలుచు సూత్రమైన నే గ్రహించి
పూలు రాలినట్టి మాలిక తెత్తునా,
సాక్షిగాఁగ నా ప్రయత్నములకు!

ఇంత తోట నాటియిచ్చిపోయిన మన్మ
ధాతి మన్మధునకు నకట, పుష్ప
శూన్యసూత్ర మెట్లు సూడిద గావెందు
రసవిహీనులగు విరక్తులట్లు?

ప్రతితరువున్ బ్రతివ్రతలి పల్లవతోరణ
గట్టి, రోటలోఁ గుతుకఁముమీఱఁఁబూసరులు
గ్రుచ్చి యిటుల్ నిను వేచియుండ,
నా యతనములెల్ల మాని బ్రదుకంతయు
మాలికసేయుదొండె, నే క్షితిరుహమైన గానయితిఁ
జెల్లరె, తీవయుఁ గాకపోయితిన్!

కన్నులవెన్నెలైన నినుఁ గన్గొనగల్గి,
 సుధాప్రపూరమౌ తిన్నని నీ యెలుంగు విని,
 తేపకు నే నినుఁ బల్కరించు ఛాగ్యోన్నతి
 కల్గునాడయిన, నో ప్రియ, నీ యెద వ్రాలి
 నీ గళమ్ము న్నవపుష్పమాలనయి
 పూనకమానుదునా యనోధవా!

పింగళి - కాటూరి

మ స వి

చుక్కలుతిరిగే హిమాద్రిపై ఆ
 వాసముచేసే గోరీశా!
 విన్నావయ్యా నా మన వొక్కటి,
 విన్నవించనా గోరీశా!

త్వచ్చిరగంగాశీకరసేచిత
 పుణ్యభూమిలో పుట్టాను;
 త్వత్పదారుణ కమలమరందము
 తనివితీరగా తాగాను!

సృష్టిమరుగునా తళుకు తళుక్కున
 మెరిసేకాంతులు చూస్తుంటి;
 కాలముదాటి, దిక్కులు దాటి,
 కదిలే తేజము కనుగొంటి!

కళ్లుతెరవగా కానవచ్చినవి
 కాలసేతులకు సంకెళ్లు,
 మాటలాడుటకు పెదవి విప్పగా
 తాళము పడ్డది నా నోరు !

నీ పాదాలకు నిత్యసేవ నే
 నెట్లు చేతునో సెలవిమ్మా?
 నీ నామాంకితదివ్యగీతములు
 ఎట్లు పాడుదును సెలవిమ్మా?

యక్షులు పాడే హిమాద్రిమీద
 కొలువుండే ఓ గోరీశా!
 విన్నావయ్యా నామన, విప్పుడు
 పాలించెదవా గోరీశా?

దీక్షితులు

మెట్లు

మెట్లు, మెట్లు,
 రాతిమెట్లు,
 కారునల్ల
 రాతిమెట్లు!

ఎగసి, ఎగసి,
 ఏ సీమల
 ఏ పథాల
 చేర్చునవో,

మెట్లు, మెట్లు,
 రాతిమెట్లు,
 కారునల్ల
 రాతిమెట్లు!

కోట్ల కోట్ల
గుణగణాల
అడుగులబడి
అరిగిపోయి,

అడుగులబడి
తరిగిపోయి,
అరిగిపోయి
తరిగిపోయి,

మెట్లు, మెట్లు,
రాతి మెట్లు
కారునల్ల
రాతి మెట్లు!

చిన్న అడుగు
కన్నె అడుగు,
చిట్టి అడుగు
పొట్టి అడుగు,

కరకుపదం
కరగుపదం
రక్తపదం
భక్తపదం

పాపిపదం,
పరమపదం,

యుగయుగాల పదములతో
రకరకాల అడుగులతో,
అరిగి, అరిగి,
తరిగి తరిగి,

మెట్లు, మెట్లు,
రాతిమెట్లు,
కారునల్ల
రాతిమెట్లు!

కడియా, లం
దెలు, గజ్జెలు,
వడివడి ము
వ్వలు, గొలుసులు,
గలగలమన
గణగణమన,
అంటి అంటి
పైపై నే

అంటి అంటి
ప్రవహించే
అడుగులు, అడుగులు,
అడుగులు....!

మెట్లు, మెట్లు,
రాతిమెట్లు,
కారునల్ల
రాతిమెట్లు !

ఎగసి, ఎగసి,
 ఏ పథాల చేర్చునవో !
 ఎగసి, ఎగసి,
 ఏ సీమల కూర్చునవో !
 ఎగసి, ఎగసి,
 ఏ దర్శన మిచ్చునవో !
 ఎగసి, ఎగసి,
 ఎగసి ఎగసి,

మెట్లు మెట్లు,
 రాతిమెట్లు,
 కారునల్ల
 రాతిమెట్లు!

దా పి రా జు

శి వ రా త్రి ప్ర భ

కాలకంఠుని నాగనర్పము
 కుబుస మూడ్చి పడగ బుస్సంది,
 రెండునాల్కలు
 గండుమీసాలట్లు డూసింది
 చెవులు మోసింది;
 నాగసౌర మూడేది యెవరోయి,
 రాగమొలికించేది యెవరోయి?
 కాలునల్లని కాళరాత్రి!

నొసట గొసరిన మూడోకన్ను
 నిపురులాదినకాలిమిఁ దెగడి
 నెగడి ద్రిప్పింది,
 పొగలు గప్పింది;
 కమ్మ రయితే యినుము కరగ,
 సోమ రయితే చలిని కాగ,
 ఎవరు వచ్చేరోయ్?
 ఎవరు మెచ్చేరోయ్?
 కాలునల్లని కాళరాత్రి!

అర్థభాగపుమహాంకాశీ
 కర్థమది కాలేదా?
 ఎమో?
 పునుకులా గలగలలు వింటూ
 కునుకు గన్నాదో?
 నాదునీ వ ద్దనదు నాట్యము,
 నాదు నీ క ద్దనదు ....
 అరరే ఆడిపోతున్నాయ్!

వాడి ముమ్మొనవాలా,
 హుతభుక్,
 అజకపాలం,
 ఛక్క-దుబడుక్
 నాల్గసేతులనాడు లాతున్నాయ్!
 అశ్వరథ! శరభ!!

పందెమూ వేసేది యెవరోయి?
 కుందనము గానేది యెవరోయి?
 కాలునల్లని కాళరాత్రి!

చంద్రమకుటము,
 జటాజూటము,
 సాంద్రనీలపుఁజదలపాపట
 సురిగిపోతున్నాయ్ !
 చక్కనీ మువ్వన్నెచర్మము
 అక్కళించినపొట్టపైని
 అంటియుండీ అంటకున్నాదోయ్!
 'అకలా' అని యనే దెవరు?
 'సోకులా' అని యనే దెవరు?
 కాలునల్లని కాళరాత్రి!

మోకరింపులు గావు
 అది మఱి
 బూకరింపుల నిలుపు గాదు:
 ఆ కడకు బడు నొక్క యంజ
 యీ కడకు బడు నొక్కయంజ
 ఏకముగ జేయుచును
 నడు మొక
 రేఖగా (దా వంచి గొంచు
 సందియం లే కెంచువా రెవరు,
 చిందు అని తోతెంచువా రెవరు?
 కాలునల్లని కాళరాత్రి!

అహంకారము లేదు గోలో,
మహర్జునము మొగము చాటదు,
మహాదేవా, యభయమిడు మన
అభినయానకు హస్తమే లేదు!

రథసమునఁ దన ముందు వెనుకల
ప్రభల గలిపించు!

ప్రభలలో ప్రభ నిలుప నెవరోయి?
ప్రభలలో ప్రభ గలుప నెవరోయి?
కాటునల్లని కాళరాత్రి!

క వి కా ం డ ల

పూ జా ప్ర సూ న ము లు

రాలనిపూలు కోసికొనిరమ్మని పంపితి
వీవె యీ యుషఃకాలమునందు పెద్దయొడిగట్టి
నసున్, పవమానవీచికాజాలములందు నే
వలపుజాడల గట్టుచు వచ్చులోన
ఈ పూలవనమ్ముగుమ్మమును చూసిరి,
పిల్చిన పల్క రెవ్వరున్ !

ఈ పథమందు వచ్చు జనులెల్ల
రెగాదిగ నన్నుజూచి లోలోపల నవ్వుచుండ
నెటులో నిలుచుంటిని వేగుచీకటిన్

మాపులువద్ద లేతపొగమంచుతెరల్ శృంగింబిపో
ఉషః శ్రీపవనమ్ములెక్కి విహరించెడు
పూవులతావు లానుచున్ :

ఆ రవికాంతి నీలజలదావళి పై బడ
చిత్రవర్ణభారమణీయతల్ దివిని వ్రాలిన పోలిక
ఈ ప్రభాతగంధీరసుగంధశీతలసమీరము
నా మెయి సోకినంత, విప్పారెను
నా విషణ్ణహృదయాన
అపూర్వవిముగ్ధభావముల్ :

వేసవిరేల వేణువనవీధులయం
దలసప్రచారముల్ చేసిన కమ్మతెమ్మెరల
చిందులతో స్ఫురియించు గానవిన్యాసమువోరె,
మెల్లమెల నా చెవి సోకెను
నీ నిరంతరవ్యాసితవిశ్వఘోషణరహస్యము
దూరమునుండి పిల్చుగన్ :

కాలము వెళ్లబుచ్చి విధికాకులపై
తలమోపుకంటె నే నేల స్వతంత్రధర్మము
వహింపగరాదని తోటపెన్గడిన్ కేల స్పృశింప
వింటి నొక కేకను, 'మాలిక గ్రుచ్చనెంచు
ప్రేమాలసు లీ వనిం జొర ననర్హులు
వారల కంద వీ పువుల్ :

వే దు ల

వ ట ప త్ర శా యి

ఒంటిగా నుయ్యాల లూగితివా
నా ముద్దుకృష్ణా!
జంటగా నను పిల్వదగదోయీ!

కంటికంతా జలమయమై
మింటివరకూ యేక రాశై
జంటదొరకని మహాప్రళయపు
టింటిలో వటపత్రదోలిక

ఒంటిగా నుయ్యాల లూగితివా
నా ముద్దుకృష్ణా!
జంటగా నను పిల్వదగదోయీ!

జగము లన్నీ కాలయోనిలో
మొగము లెరగక నిదురబోవగ
నగు మొగముగల ముద్దుబాలుడ
వగుచు జోలల బాడుకొంటూ

ఒంటిగా నుయ్యాల లూగితివా
నా ముద్దుకృష్ణా!
జంటగా నను పిల్వదగదోయీ!

బ స వ రా జు

నీ రథము

ఓ ప్రభూ! నీ రథము దీక్షాప్రదీత
విధురవేగము పరువులువెట్టుచుండె,
నా శరీరము దానిక్రిందఁబడి నలిగి
నలిగిపోయినయది రక్తనదము లింకి,

దివ్యతేజోవిరాజ త్వదీయరథము.
ఈ గతుకు డేమి యనియైన నాగలేదు;
నా విరోధించిన హఠాన్ని నాదమునకు
వెనుదిరిగియైన మఱి చూచుకొనగలేదు!

నామరక్తంబు నీ రథచోచకుండు
కడిగివేయును రేపు చక్రములనుండి,
అచటి బహుజనరక్తచిహ్నములయందు
నాది యి దని గుర్తేమి కన్పడును సామి?

వి శ్వ నా థ

మ హా ప్ర స్థా నం

మరోప్రపంచం,
మరో ప్రపంచం,
మరోప్రపంచం పిలిచింది;
పదండి ముందుకు.
పదండి త్రోసుకు -
పోదాం, పోదాం పైపై కి!

కదం త్రొక్కుతూ
పదం పాడుతూ,
హృదంతరాళం గర్జిస్తూ -
పదండి పోదాం, వినబడలేదా
మరోప్రపంచపు జలపాతం?

దారిపోడుగునా గుండెనెత్తురులు
తర్పణచేస్తూ పదండి ముందుకు:
బాటలు నడచీ,
పేటలు కడచీ,
కోటలన్నిటిని దాటండి!
నదీనదాలూ, అడవులు, కొండలు,
ఎడారులూ మన కద్దంకి?

పదండి ముందుకు, పదండి త్రోసుకు -
 పోదాం, పోదాం, పైపైకి!
 ఎముకలు క్రుళ్ళిన,
 వయస్సు మళ్ళిన,
 సోమరులారా, చావండి!
 నెత్తురు మందే,
 శక్తులు నిండే
 సైనికులారా, రా రండి!
 'హరోంహరోంహర, హరహర, హరహర
 హరోంహరా' అని కదలండి!
 మరోప్రపంచం,
 మహాప్రపంచం
 ధరిత్రినిండా నిండింది!

పదండి ముందుకు,
 పదండి త్రోసుకు -
 ప్రభంజనంవలె హోరెత్తండి!
 భావవేగమున ప్రసరించండి!
 వర్షకాభ్రముల ప్రళయఘోషవలె
 ఫెళఫెళ ఫెళఫెళ విరుచుకుపడండి,
 పదండి,

పదండి,

పదండి ముందుకు!

కనబడలేదా మరోప్రపంచపు
 కణకణ మండే త్రేతాగ్ని?

^

^

ఎగిరి ఎగిరి ఎగిరిపడుతున్నవి
 ఎనబై లక్షల మేరువులు;
 తిరిగి తిరిగి తిరిగి సముద్రాల్
 జలప్రళయనాట్యం చేస్తున్నవి;
 సల సల క్రాగే చమురా, కా దిది,
 ఉష్ణరక్త కాసారం;
 శివసముద్రమూ, నయాగరావలె
 ఉరకండి, ఉరకండి ముందుకు!
 పడండి ముందుకు!
 పడండి త్రోసుకు!
 మరోప్రపంచపు కంచునగారా
 విరామమెరుగక మ్రోగింది!

త్రాచులవలెనూ! రేచులవలెనూ,
 ధనంజయునిలా సాగండి!
 కనబడలేదా
 మరోప్రపంచపు
 అగ్నికిరీటపు ధగధగలు!
 ఎర్రబావుటా నిగనిగలు!!
 హోమజ్వాలల భుగభుగలు!!

శ్రీ శ్రీ

▽

▽

అ బ్బూ రి -

రామకృష్ణరావు

పదగుంభన ఈయన ప్రత్యేకప్రతిభ. గీతాలలో గొప్పహుందా గోచరిస్తుంది. ఉత్తమ సంస్కృతకావ్యాలలోని పూర్ణతా, గౌరవమూ, లావణ్యమూ ఈయనపద్యాలలో ప్రతిబింబిస్తవి. నన్నయనాటి అక్కరలకు మార్పులుతెచ్చి కొత్తనడకలు నడిపించడమే కాకుండా, స్వకపోలకల్పితా లైన నూతన ఛందస్సులుకూడా కల్పించాడు. ఈయనపద్యాలలో ఒక్క పలుకు పట్టిచూసినా ఉత్తమసంస్కారి అని తెలుస్తుంది.

జననం 1896

కృతులు: 1. ఊహాగానము - పూర్వప్రేమ 2. మల్లికాంబ 3. నదీసుందరి

కవికొండల -

వెంకటరావు

ఆంగ్లకవిప్రపంచంలో 'వర్డ్స్ వర్త్'వలె అడుగడుగునా ప్రకృతి ఉపాసకుడు. ఆచిప్పమొదలు శివరాత్రిప్రభవరకూ సృష్టిలో సమస్తమూ ఈయనకు ఏదోఒక కొత్తఊహనుస్ఫురింపజేస్తుంది. రచనలలోనూ, ఊహలలోనూ పై విధ్యముఎక్కువ. భాషపట్టింపులేదు; భావాన్నిబట్టి, మానసికస్థితిని బట్టి, పద్యం ఇష్టంవచ్చినట్టు స్వతంత్రించి పరిగెడుతుంది. ఏ వస్తువైనా ఈయనకు అమితఉర్వాహాన్ని, ఆవేశాన్ని కలిగిస్తుంది. ఊహలలో మిక్కిలి ప్రత్యేకతగలవాడు. మొత్తంమీద భావంలో వినూత్నత, విధానంలో అతిస్వతంత్రతగల సాహసుడు.

జననం 1892

కృతులు: 1. నెలకాలుడు 2. ప్రకృతిచందనము 3. మాతృదేశసంకీర్తన 4. జనపదములు 5. విలాసినీవై నతేయము.

కొడలి -

ఆంజనేయులు

నాజాకుగా ఊహిస్తాడు. మృదువైనపదాల పొందికతో జాగ్రత్తగా వ్యక్తపరుస్తాడు భావాన్ని. ఈయన 'పెండ్లికూతురు'లో కట్టిన దొమ్మలు తెలుగువారికన్నులకు చిరపరిచితాలు, అయినప్పటికీ ఈయన చెప్పిన విధానాన్నిబట్టి ఎక్కువ రుచివంతాలు అయినవి. శైలిలో ఒక చక్కదనం ఈయన ప్రత్యేకత.

జననం 1898

కృష్ణశాస్త్రి -

దేవులపల్లి

శిల్పి, గాయకుడు - కవిత్వంలోకూడా. సన్నపోగారుచెక్కడంలో మహానిపుణుడు. 'కీర్తి' 'షెర్లీ'లపదాలకూర్పు అంగ్లకవిత్వానికి ఎటువంటి నూతనశోభను కూర్చిందో తెనుగుకవిత్వభాషకు ఈయనకృషి అటువంటి యీది. ఊహాశీతమైన దేనికో అర్థమయిందే ఆశాజీవి. ఆశయాల్లో, అనుభవాలలో కొత్తదనమూ, విశేష ప్రత్యేకతా ఉన్నవాడు. ప్రేమకై విదాహంపొందాడు, విరహంలో వేగిపోయాడు. ఈ అనుభవాలను శాశ్వతశిల్పాలుగా నిర్మించాడు. దుఃఖించాడు ప్రేయసిమరణానికి; కాని దుఃఖం మారింది అవ్యక్తవేదనగా; చివరకు దుఃఖాన్నేవరించ మొదలుపెట్టాడు. ప్రేమించాడు వ్యక్తులనేమో, కాని, ప్రేమతెరిచిన గవాక్షలగుండా హృదయం పరుగువారింది, వింతమిణుగురులకు, తళుకుమెరుపులకు; వీడని ఒకవేదనతో, దొరకని ఒకతేజస్సుకై. పాటలలో ఈయనను దరిజేరగలవారు లేరు. బ్రాహ్మమతం కల్పించినస్వేచ్ఛ పక్షబలాన్ని

కూర్చినా, అంతకు మెక్కువైన స్వేచ్ఛకై పక్షాలను కదిపాడు. వైష్ణవ
గీతాలలోని హృదయపక్వతమెదడునకు పట్టించుకున్నాడు. కళాసంపత్తి
విక్కువ. కవిత్వంకోసం బ్రతుకురాదు. దుచిగలవాడు.

జననం 1897

కృతులు: 1. కృష్ణపక్షం 2. ప్రహసము - చిరస్థితి 3. చిన్నచు 4. శ్రావణి
5. కార్తీకి 6. మహతి.

గురజాడ -

అప్పారావు

పై రాశిలనే మేలుకొనినవాడు. జూర్లవర్మి, మేఘావి. ఈయన
గీతాలలో గౌరవాశయాలు, సూతనస్వచ్ఛత, స్వేచ్ఛ, ప్రత్యేకత ఉన్నవి.
కవిత్వాన్ని కళగా గ్రహించరపోలేదు; కాని, సంఘసంస్కారానికి కొంత
సాధనగా ఉపయోగించాడు. కవిత్వాన్ని, తన ఆశయాలను నచ్చచెప్ప
డానికి వినియోగించాడు. చక్కని సమీక్షావిజ్ఞాన ప్రదేశపెట్టి, సులభమైన
పదాలుపాడి, ముత్యాలసరము మార్చి వాషును సూతనాలంకారాలను కల్పిం
చాడు. కవిత్వం పండితుల ప్రత్యేకించి కాకుండా అందరికీ పంచిపెట్టే
మార్గాన్ని నిరూపించాడు. ముందుగాగలవారికి 'స్వేచ్ఛాపత్రం' (మేగ్నా
కార్టా) సంపాదించాడు.

జననం 1865, మరణం 1915

కృతులు: 1. ముత్యాలసరములు - చిన్నకథ 2. నీలగిరిపాటలు 3. సుధద్రావరి
ణయం 4. కన్యాశుల్కం 5. కొంకిభట్టియం 6. మాచా - మంతరి
33

చింతా -

దీక్షితులు

ఎంత ఆరాకపథాన్ని విహరించే భావాన్నయినా భూమికిదింపి సంఘానికి వెలుగువారి చూపేటట్లు కవిత్వపథానికి పట్టించురాడు. శిష్టవ్యాప హారికాన్ని కమ్మగా చూపాడాగా వాడినాడు; పద్యాలలో కూడా దానికి గౌర వాన్ని సంపాదించాడు. గురజాడ అప్పారావుగారిని, వారి ఆశయాను అభిమానంతో చూసుకునేవాడు. భాషగౌరవాన్నిబట్టి, ఉత్తమ ఆచార్యులను బట్టి రాయనను పోల్చుకోవచ్చును. కథకచక్రవర్తి రాయన.

జననం : 1891

కృతులు: 1. ఏకాదశి [కథలు] 2. శబరి [నాటకం] 3. హాస్యకథలు 4. పదీ రావు కథలు 5. చక్కపిడతలు.

నందూరి -

సుబ్బారావు

తనకు సాక్షాత్కరించిన కవిలను అందుకోడంలో బంధులను తెంచివేశాడు, నియమాలను రోసిపారవేశాడు, మహాసాహసంతో. రాయన గీతాలు గుండెలలోనుంచి నూటిగా, చెచ్చగా ప్రవహిస్తవి. రాయన సంస్కారం స్వచ్ఛమైన భాసారంనుంచి ఉత్తేజమందింది. మహానున్నిత మైన హృదయంతో భావిస్తాడు. 'చూపుతో మూటాడి', 'డివిరితో తెనిగించే' నిపుణుడు. భావంలో, భాషలో, అన్నిట సాహసంతో ఎర్రదాపుటా యెత్తినాడు. ఈ తిరుగువాటు కొందరికి 'గారిమూర'మైంది; కొందరికి నవయుగప్రాభాతవాయుప్రసరణమైంది.

జననం 1895

కృతి : యెంకిపాటలు

నా య ని -

సు బ్బా రా వు

పద్యాలు జీవితాన్ని చీల్చుకుని వస్తవి. అందుచేతనే అంతబాధ కరంగా ఉంటవి. గుండెలకు తగిలేటట్టు చెలుతాడు, యత్నం లేకుండా. పద్యనిర్మాణానికి పాటుబడినట్టు కనిపించదు. అదే ఈయనకళ, గొప్పది. కవిత్వం ఈయనను పరించింది : పలకలో, విరహంలో, వేదనలో, మూత్యప్రేమలో. ఈయనకవిత్వానికి హృదయం గీటురాయి. ప్రియురాలి యెడవాటు పిచ్చిబాట్టి చేసింది. తల్లి మరణం భోరుమనిపించింది. ఆనందంలో స్వర్గపీఠులలో విహారం చేయిస్తాడు; వాదలో హృదయాన్ని బద్దలుకొడతాడు; బ్రతుకులో కవిత్వం ఏరుకుంటాడు. ప్రదిపాదం జీవించే పలుకుతాడు. ఈయన గీతాలు ఉజ్జ్వలములూ, ఉన్నరములూ.

జననం 1899

కృతులు : 1. సాధద్రునిప్రణయయాత్ర 2. ఫలశ్రుతి 3. మూత్యగీతములు.

నో రి -

న ర సి ం హ శా స్త్రి

చిన్నవయస్సులోనే అశలుకొల్పి పలికినవాడు. అంగ్లకవుల పద్ధతులను, అనేకవిషయాలు గీతాలు చేసుకున్నాడు, చురుకైన మెదడు. కళమెలకువల నెరిగినవాడు. అశలుకొల్పి నెరవేర్చక వదలినాడు. సోమనాథవిజయం, భేమాభిజ్ఞనివంటి నాటకాలు ఈయన కళానౌకలాన్ని ప్రకటిస్తవి.

జననం 1900

కృతులు : 1. గీతమాలిక 2. భాగవతావతరణము [పద్యనాటిక] 3. సోమనాథవిజయం [నాటకం]

పింగళి - కాటూరి

తన నూతనాలంకారాల చేతను పాతపద్ధతులవారు పరిహసిస్తున్నారని నవ్యసాహిత్యం నలుగురులోకీ రావడానికి జంకి విడియపడుచూపున్న యోజులలో, ఆమె నూతనమైన సేతను ప్రశంసిస్తూ ప్రచారంచేసిన కవులు పీరు. తెనుగునాటను కనులపండువుగా కనపడే సంక్రాంతిదృశ్యాలకు ఒక శాశ్వతత్వం కల్పించడంలో పీరు చూటల్ని రంగులుగానూ, కలాన్ని కుంచెగానూ వాడిన విచిత్రచిత్రకారులు. కృషీవలుడికి తొలకరిచినుకుల విలువపెనె, పీరి 'తొలకరి'కూడ భావికృషికి ప్రయోజనకారి అయినది. పీరి కవిత్వానుభవం పరువెక్కిన తరువాత చెలువడిన 'సౌందరసందము' పీరి పూర్తివిలువను వ్యక్తపరుస్తుంది.

పింగళి లక్ష్మీకాంతం : జననం 1894

కాటూరి వెంకటేశ్వరరావు : జననం 1895

కృతులు : 1. తొలకరి 2. సౌందరసందము 3. పాల స్వహృదయము.

పెనుమర్తి -

వెంకటరత్నం

దేశాభిమానం, భాషాభిమానం ఎక్కువగాగల యువకుడు. ఈయన కవిత్వంలో మెత్తన, మెలకువ, గోచరిస్తవి. పాపం, తొందరలో ముగిసి పోయింది ఈయనజీవితం. ఈ కాలంలో ఈయనపలికిన వాక్కులనుబట్టి గ్రహిస్తే, నీ చుట్టూలమలుపులలోనో దృష్టికి అనిన ఆశయాలకు తెరచాపను ఎత్తిన సాహసపునాదికవికంటే కనిపిస్తాడు. ఈయన ఆసించినయాత్రకు శరీరం కలిసిరాలేదు.

జననం 1907 - మరణం 1930

కృతులు : 1. నీతిసుధ 2. రత్నాపణము

బంగారమ్మ -

చా వ లి

తెలుగుపుట్టింటి నుడికారం ఈమె గీతాలలోని ప్రత్యేక కమ్మదనం. సంస్కృత ఇంగ్లీషు కోటరికాలలో డివిరావని తెలుగునకు ఈయమ పలుకురాక అలనాటి తీయనితెలుగుప్రాణవాయువు కాగలదు. తెలుగు కడుపునపుట్టి చేపడేరిననుడికారం ఈమె భాషపోకడలలోనూ, తాటాకు దొమ్మలకు ప్రాణంపోసి కన్నవిత్తనుగా చంకను యెత్తగలిగిన పసినాటి తెలుగుభావన ఈమె డిహావీధిలోనూ..... ఈమెడిహాప్రపంచంలో యెంత గారడీ పున్నదో ఆనందించవలెనంటే 'ఆ కొండ'లోని చోద్యాన్నిబట్టి గ్రహించవచ్చును. పుట్టుకతోనే కవిత్వం, పాండిత్యప్రకర్షలో దీనికి సంబంధంలేదు అనుటకు ఈమె చార్కాణ.

జననం 1897

బసవరాజు -

అప్పారావు

నగ్నంగా, నిజంగా పుంటుంది ఈయనకవిత్వం. జిలుగూ రళుకూ పుండదు. ఉండడానికి వీలులేదు. ప్రతిభావమూ గుండెచీల్చుకుని దూకుడుగా వొస్తుంది. అందుచేతనే ఈయనపాటలలో రొలిచరణాలే గుండె పట్టుకుంటవి. అనుభవాలే పాడుకుంటాడు, తనకోసమే ముఖ్యంగా అని పిస్తుంది. జీవితంలో ఏ దెబ్బతగిలినా, ఏ సుఖంకలిగినా వెంటనే కవిగా పలుకుతాడు, మహాచురుకైన హృదయం. ఫక్కి గురజాడ అప్పారావు గారిది, కాని కవిత్వంలో కళాదరణమెచ్చు.

జననం 1894 మరణం 1933

కృతి : బసవరాజు అప్పారావు గీతములు

కా పి రా జు .

అ డ వి

కవిత్వమేకాదు, చిత్రలేఖనమేకాదు, అభినయమేకాదు, సులభంగా
రాయనకు అలవడని కళ లేదు. కళలు రాయనను వరించినవి. అందు
చేతనే రాయనచిత్తరువులు కవిత్వభాషతో విభించినట్లు ఉంటవి; ఆ చిత్త
రువులలోనిరేకలు నాట్యవిన్యాసంతో కదలులాడుతవి. జానపదులజీవితాలూ,
దారి పదాలూ రాయనను కలవపెట్టి కళాపుష్టిని కలిగిస్తవి, ఉత్కృష్ట
అదర్శాలు, స్వతంత్రమైన ఊహలు.

జననం 1895

కృతులు : 1. తొలికరి 2. గోధూళి 3. నారాయణరావు 4. హిమవీందు
5. తుపాను 6. గోనగన్నారెడ్డి 7. కోనంగి 8. నరుడు 9. అంజలి
10. రాగమాలిక 11. తరంగిణి 12. అడవికాంతి శ్రీ 13. మధురవాణి
14. రాతిరథము 15. శశికళ.

రామచంద్ర అప్పారావు

రాయనపుట్టుకను అందుకున్నది బంగారుమాగుటుయ్యెల; రాయన
పసినాటి తొలిచూపులకు పులకరించినవి కాంచనఘంటికా నినాదాలూ, ఆశ్రీ
రుల అభిమానసేవలూ; కాని, వియ్యమందింది హృదయం విశ్వవేదనతో.
కన్నులు పరిచయం అలవరుచుకున్నవి కలతగను విషాదచ్ఛాయలతో.
చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి అంతటి ఆయన, రాయన పాలబుగ్గలనుపలికిన
కావ్యం 'తరణము'నకు మెచ్చుకుంటూ, "రఃకాలమునన్ గవిత్వమనగాఁ,
బెడత్రోవలఁద్రొక్కుచున్న గయ్యాళికిఁ దుల్యమై చెరుట యారయును

టిమి, వారితోవలన్ గారిడఁబోకుమయ్య! యది గారికి ధూకి, బోపు”
అని జాగరూకత పలికినప్పటికీ, నిజమైన కవిత్వానికి, ఆకర్షణగల రసపి
పాసుపు ఈయనహృదయం ‘కీట్స్’ ‘షెల్లీ’ల పై పే మరలించి, ఈయన
‘ఉపాసన’ లోని తీవ్రత ఈనాటి సూరనకవిత్వానికికూడా సూతనం.

జననం 1909

కృతులు : 1. తరణము 2. నీలిరత్నాలు 3. వసంతగీత 4. ఉపాసన
5. అమరకావ్యము, [ఉమార్ ఖయ్యాం అనువాదం]

రామిరెడ్డి -

దు వ్వా రి

స్వచ్ఛంద ఆశయాలు, స్వేచ్ఛానురక్తి, నిర్మలజాతీయతా ఈయ
నకు ఆవేశాన్ని ఇచ్చేవి. ఆంగ్లభారసీవాఙ్మయాల మంచిపలుకుబడిని
గ్రహించినవాడు. సూతనభావాలనుసహితం తెలుగు జాతీయతననుసరించి
నిర్దుష్టంగా స్పష్టంగా పలికాడు. పూర్వపద్ధతులమీదను అభిమానం
మందయినా, అభిసారికపంటి కొత్తపోకడలు కల్పించాడు. ఈయన కర్షక
కవి, నగరవిజ్ఞానాన్ని చవిచూసినా జీవితాన్ని పొలంగట్టుకే మరలించాడు.
చార్మికి కళాసంపత్తిని అనుభవించగలడు, గరికపోచ కదలికతో హృదయం
శ్రుతి కలిపి విశ్వవ్యాప్తజీవితరహస్యం గ్రహించగలడు.

జననం 1895 మరణం 1947

కృతులు : 1. కృషీవలుడు 2. జలవాంగన 3. నలభారమ్మ అగ్నిప్రవేశము
4. నక్షత్రమాల 5. నైవేద్యము 6. వసతుమారి 7. పానశాల [ఉమార్
ఖయ్యాం అనువాదం]

రాయప్రోలు -

సు బ్బా రా వు

అన్నిట తెలుగువాడు; అధిపానంలో, ఛావాలలో; పోడిమిలో, పోకడలలో. రీయని మెత్తని పచాలను సుస్థితంగా ప్రాజఙంలో ఏరి నాజూకుగా పొదగగల గొప్పా, సడకలవో కులుకుపిన్నాజములు ఒప్పించగలశక్తి, ఈయనసొమ్ము. రవీంద్రుని సాన్నిధ్యమూ, వైష్ణవగీతాలలోని రక్తిమూ ఈయనకు ఒక వింతసంస్కారాన్ని కూర్చినవి. 1913నాటి ఆంధ్రోద్యమము ఈయనదృష్టికి ఆంధ్రతేజస్సును సాక్షాత్కరింపించింది. ఒకనాటి ఆంధ్రాన్నర్యాన్ని అపూర్వకవిరాదృష్టితో చూడగలిగాడు; అనాటి మహర్కార్యాలకు తనజాతిని పురికొల్పి తన కవిత్వాన్నీ, కళనూ, అదేకాన్నీ ఉపయోగించి దేశీయులహృదయాలను కలచి, ఛక్తిరో, బాధతో, ఆందోళనతో కారుతాపున్నకన్నీటిజాలువెలుగులో పూర్వపుటాంధ్రాన్నర్యాన్నీ, భావిభోధనూ, దర్శింపించగలిగాడు.

జననం 1892

కృతులు 1. జడచుచ్చులు 2. తెనుగుతోట 3. తృణవంశము 4. స్నేహ లతాదేవి 5. స్వప్నసూరము 6. కష్టకమల 7. ఆంధ్రాపతి 8. అరిత 9. మధుకాల, [ఉమార్ ఖయ్యం అనువాదం] 10. రమ్యాలోకము.

వెంకటసుబ్బయ్య -

కొడవటిగంటి

సాహితీసమితి కొరిరోజులలోనివాడు. ఆరోజులలో ఈయన కవిత్వానికి చాలా పలుకుబడి వుండేది ఈయనపద్యాలలో మృదుత్వమూ, హాయి ఉన్నవి. ఈయన 'భిక్షు' 'సెలయేరు' ఎప్పటికీ రుచించేపే.

ఆచార్యులకడను అన్వేషణకై కుటుంబాన్ని మిత్రులనూ విడిచి ఏ హిమాల
యాలకో వెళ్ళిపోయాడు. కవిత్వం కన్నా ఎక్కువైన దానినీ, కుటుంబం
కన్నా, మిత్రులకన్నా చేరువైనదానినీ దేనిని సాధించాడో, రఃనాటికీ అజ్ఞాతం
గానేవున్నాడు.

జననం 1897

కృతి: సంధ్యారాగము

వేంకటపార్వతీశ్వరులు

పీఠం ఒకపిఠంగా యుగసంధిలోనిదారు, పత్తిపట్టున మహా పర
మరులు, పీఠం వాటి కొండమేరులై మంజుగానంతో అతిత్వరితంగా ప్రవ
హిస్తుంది. పైష్టపగీతాలలోని ప్రేమాన్మాదం పీఠం ఛాందోద్రేకాన్ని ఎక్కు
వగా రగిల్చింది. ఛాందూర్పులో. పలుకు విధానంలో సూరనర్వాన్ని
కల్పించారు.

ఒలేటి పార్వతీశం - జననం 1882

బాలాంత్రపు వేంకటరావు - జననం 1881

కృతులు : 1. కావ్యకుసుమావళి 2. ఏకాంతసేవ 3. రత్నహారము

విశ్వనాథ

సత్యనారాయణ

పరిచితుడు, కవి; పద్యాలలో ఎన్నిపోకడలైనా పోగల శక్తిమం
తుడు. ఏవిషయాన్నైనా కవివృత్తితో చూడగల కళాశీలి. రఃనాటికీ అజ్ఞాతం
ఎక్కువగా కనబడేది బలమూ, జీవమూ. రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారినిజలె
రఃనాటికీ అంధ్రాభిమానం పూరించింది. నేడు పాడుపడివున్న వేగి.

ముఖలింగంవంటి క్షేత్రాలు కాలాన్నిదాటిప్రసరించే రాయనచూపునకు
యెదురువాచ్చి ఒకనాటి తమశోభతో దర్శనమిచ్చి అవేశపూరితుణ్ణి చేసినవి.
రాయన అంద్రుడు, అంద్రత్వంలో మహాగర్వి. కవిత్వపోకడలలో,
ప్రాచీనప్రయోగాలలో గడసరి.

జననం 1898

కృతులు : 1. అంద్రప్రశస్తి 2. కిన్నెరసానిపాటలు - కోకిలమ్మపెళ్ళి
3. గిరికుమారుని ప్రేమగీతాలు [అముద్రితం] 4. శృంగారవీధి
5. మా స్వామి 6. ముతుసంహారం 7. శశిమాతం 8. వేయిపడగలు 9. ఏకవీర
10. చెలియలికట్ట 11. మాబాయి 12. జేబుదొంగలు 13. ధర్మచక్రం 14. బద్దన్న
సేనాని 15. హాహాహాహా 16. వీరవల్లడు 17. దేశతలయుద్ధం
18. మూతుతరాలు 19. రామాయణం - బాల, అయోధ్యకాండలు
20. నర్తసింహం 21. వేనరాజు 22. అనార్కలి 23. త్రిశూలం.

విశ్వసుందరమ్మ -

తల్లాప్రగడ

అందరానిడిఃపాలకు ఆసించే వ్యక్తి ఈమె. అందుచేతను
భావప్రపంచంసరిహద్దులదరికిమాత్రం తీసుకుపోతవి ఈమె గీతాలు.
ప్రతిగీతంలోనూ అవ్యక్తంగానైనా ఒకవేదన గుండె చురుక్కుచున్న
కోకిలకేకవలె ధ్వనిస్తుంది.

జననం 1900

విశ్వేశ్వరరావు .

మల్లవరపు

భావన చిత్రగతులను విహరిస్తుంది, అనుగుణంగా గీతం నడకలు కూడా. ఏ మబ్బులలోనికో ఎగరవలెనన్న ఆశ రాయనగీతాలకు మూలం. నియమాలకు లొంగనితనం రాయన తిరుగుదాటు.

జననం 1904

కృతులు : 1. మధుకీల 2. కల్యాణకింకిణి

వే దు ల -

సత్యనారాయణశాస్త్రి

కవిత్వపులోతులు తెలిసినవాడు; భావాన్నీ, భాషనూ ఒక్కశ్రుతికి కూర్చగలడు. భాష లొంగినపనిముట్టు. ఎంతక్లిష్టమైనభావాన్నైనా చక్కగా చెప్పి పద్యం సుఖంగా నడిపించగలడు. వృత్తాలు నడిపించడం రాయన సొమ్ము. జీవితం దుర్భరంగాతోచినప్పుడు ఆ కుములుతూపున్న వేదన నంరా పాడుకుని ఓదార్పు చెందాడు, అందుచేతను 'షెల్లీ' పరికినట్టు రాయన అతితీయనికవిత్వం ఏ తీరనివేదననో కలవరపెడుతుంది. రాయన 'హార్డిమ' 'దీపావళినాడు' వంటిపద్యాలు తరుచు లభించవు. హరీంద్రనాథుని అంతటి కవి 'దీపావళినాడు' వంటి పద్యానికి గర్విస్తాను అన్నాడు. రాయన పద్యనిర్మాణంలో పూర్వబలంకూడా కొత్తవాయ్యాలు కలుపుతుంది. రాయన ఏ భావాన్ని రేకెత్తించినా దానిలో అధునాతన తేజస్సు గోచరమవుతుంది. కాళిదాసు కావ్యాలలోని పరువమూ. బరువూ రాయన పద్యాలలో కనిపించుతవి.

జననం 1900

కృతి: దీపావళి

శివశంకరశాస్త్రి -

తల్లావజ్జుల

పండితుడు, ప్యుత్పన్నుడు, హృదయంగలవాడు. ప్రేమించినవాడు, బాధపడ్డవాడు, డీవించినవాడు, పూర్వపునఃస్కారమంతా బలాన్ని కూర్చున్నావుండగా రాదగిన సూతనత్వాన్ని ఆహ్వానించాడు. సూతనపంథా తొక్కిన కవులలో చాలమందికి బలమూ, హంషారు యిచ్చి సూతనకవిత్వ యుగస్థాపనకు తోడ్పడ్డాడు. ఈనాటి ఇతరకవులవలె ఒక ప్రియురాలికి ఒకగీతం కాకుండా, ప్రేమించిన హృదయేశ్వరిపై ఒక నిండుకావ్యం అల్లుకొన్నాడు. ఈయనవాణి పాతపోకడలతో సూతనఅలంకారాలకు పొందికకుదిర్చి గంభీరంగా కనిపిస్తుంది.

జననం 1892

కృతులు: 1. హృదయేశ్వరి 2. ఆదేదన 3. కావ్యావళి

శ్రీ శ్రీ-

శ్రీ రంగం శ్రీనివాసరావు

ఈయన పనికి వివాదమూ, భావించే పద్ధతీకూడా ఒకకొత్తదనాన్ని సూచిస్తుంది. 'స్పెన్సర్' సృష్టిమొదలు 'జాయిస్' వివాదంవరకూ అంగ్ల కవిత్వపోకడలను అవగాహన చేసుకొని, నవ్యసాహిత్యానికి విశ్శంఖల మైన స్వాతంత్ర్యాన్ని సమకూర్చాడు. "కాలానికి కల్లెంవేస్తాం, ప్రేమానికి గొల్లెం తీస్తాం" అని పడుచుగుండెలకు రెపరెపలు కల్పించి: "పుడమి కల్లికి పురిటి నొప్పులు"...మరో ప్రపంచం పుడుతూవుంది అదిగో "కనబడలేదా, మరో ప్రపంచపు అగ్నికి రీటపు ధగధగలు!" అని యువకనేత్రా లకు కైపుచూపుకల్పించి కలవరపెట్టి: "ఆకాశపుదారులంట అదావిడిగ పెల్లపోయే" రథచక్రాల్ని "భూమార్గం పట్టిస్తాను, జనావళికి శుభం!"

అంటూ ఆధయహ స్తంచూపించి; సూతనోర్వాహాన్ని, ఉద్రేకాన్ని కలి
గించడమే కాకుండా, వింతపీఠులలో మానవసమాజానికి సూతన లక్ష్యాలను
నిర్దేశించడంలో విప్లవప్రాయమైన విఘానాలను వెలుగుకున్నది ఈయన
వారి. వింత పీఠులలో పడుగులీయడంలో మహా సాహసీకుడు

జననం 1910

కృతులు: 1. ప్రభవ 2. మహాప్రస్థానం [అముద్రితం]

సౌదామిని _

బసవరాజు రాజ్యలక్ష్మమ్మ

కడుసున్నిరము, మహాగభీరము; ఈయను పలుకు, హృదయము.
గుండెబిడచలే విశ్వమంతప్రేమా, ఆ గాంధీర్యాన్నంతా అణచుకుని చోర్చి
యెదురుచూసే మహా ప్రరళక్తి, ఈమె గీతాలలో జొంచి నిసిపించుతది.
నిరాడంబరానికీ స్వచ్ఛతకూ ఈమె గీతాలు గొప్పవి. ఒక్కొక్కగీతం
ఒక్కొక్క హృదయస్పందనం.

జననం 1904

అంధకారము	207
అంధభిక్షువు	213
అడవిపిల్ల	45
అడవిపూవు	169
అద్వైతం	26
అన్వేషణము	125
అపుడు నిర్భితి...	51
అప్రాప్తమనోహారిక	73
ఆభిసారిక	76
అయ్యయో.....	101
అవతారం	216
అశాంతి	228
ఆంధ్రపౌరుషము	7
ఆకాలపు నాయెంకి	105
ఆకొండ	196
ఆతిథ్యము	22
ఆనాటి నావోడు	109
ఆమని నిషా	57
ఆమెకన్నులు	56
ఆమెపాట	61
ఆరాధన	69
ఆర్తగీతి	92
ఆవృత్తి	215
ఆశ - నిరాశ	186
ఆశయము	189

అశాగానము	231
అసురకృత్యము	83
ఈశ్వరీ :	88
ఉత్కంఠ	234
ఉన్మత్తపథికుడు	230
ఉపహారము	237
ఊరకే చలియించు	94
ఎడారి	192
ఎవరు ?	24
ఏకాంతసేవ	235
ఏనాడు?	79
ఏమొ!	219
ఒకటే కథ	214
ఒకరాత్రి	206
ఒకరికొకరు	44
ఒబ్బటి	77
ఓయీ!	42
ఓసఖీ :	50
కత్తిపడవ	118
కప్పతల్లిపెళ్లి	202
కలతనిదర	93
కలలోన నాయెంకి	112
కాంక్ష	15
కాపుసాట	40
కార్తిక పూర్ణిమ [నాయని]	100
కార్తికపూర్ణిమ [బంగారమ్మ]	205
కుపితవిధి	114

హాలియన్నల కుతుకము	133
కొండతిరిగి....	55
కోక్తిల	46
కోయిల [బసవరాజు]	99
కోయిల [నందూరి]	116
గంగిరెద్దు	148
గడ్డిపువ్వు	91
గటిక	190
గాయనీప్రియ	53
గోపిక	130
చలిపిడుగు	221
చిన్ని మబ్బలు	134
చైత్రము	201
జగన్నాథుని రథచక్రాలు	163
జన్మభూమి	1
జయభేరి	173
జైలులో చందమామ	199
జొన్నచేను	34
తమస్సు	208
తల్లి	223
తాజ్ మహల్	85
తిక్కనసోమయాజి	160
ద్రాక్షవీధి	197
దీపం	64
దీపావళినాడు	210
దురదృష్టము	222
దెబ్బతిన్నరేడి	185
పె	

దేవి	110
దేశభక్తి	2
దొంగ	121
నటరాజ!	233
నమిలిమింగిన నాయొంకి	89
నవాలోకము	171
నాగులచవితి	142
నాటిరేయి	87
నా విఘ్నదోట ...	72
నా స్థితి	191
నా హృదయవన ...	84
నిజంగానే?	135
నిత్యక్రీడ	63
నిన్ను దలపోయుచునె ...	88
నిరీక్షణ	95
నీచ	177
నీ రథము	249
నీచ నేను	188
సుప్వపే	102
నెమిరికన్ను	193
నేటిరేయి	119
నేను	175
నై దేద్యము	9
పదప	181
పదప పగిలిన	103
పరాజయము	69
పరిచితకంఠము	48

పల్లకీ	115
పాతమాట	179
పిలుపు [బాపిరాజు]	38
పిలుపు [రాయప్రోలు]	82
పుష్యపూర్ణిమ	226
పూజా ప్రసూనములు	246
పూర్ణిమ	74
పూలబాసలు	37
పృథివీప్రశంస	17
పెండ్లి కూతురు	146
పెన్నిది	25
ప్రణయయాత్ర	112
ప్రణయలేఖలు	96
ప్రణయశాంతి	55
ప్రణయినీగీతం	104
ప్రతిదినము	178
ప్రతీక్ష	208
ప్రబోధము	7
ప్రవాసము	217
ప్రళయము	67
ప్రియనిరీక్షణము	86
ప్రియుడా!	43
ప్రేమకౌటకు	29
ప్రేమతత్త్వము	28
ప్రేమయాత్ర	227
ప్రేమావధి	95
ప్రేయసీ!	106

ఫలశ్రుతి	71
బ్రహ్మర్షి	158
బాష్పదౌత్యము	110
భవతి భిక్షాందేహి	136
భవిష్యద్దర్శనము	19
మంగళాచరణము	141
మనవి	239
మనిషి	131
మహాకవి	154
మహాప్రస్థానం	250
మా తల్లి	152
మాతృగీతములు	224
ముందుగతి	58
ముందుగతి	191
ముక్తావళి	236
మురళీధ్వని	120
మూగబాధ	98
మూగనోము	149
మెట్లు	240
మైనారిటీ వెళ్ళినరోజున	131
యాత్ర	65
రంభ	32
రక్తవిహారము	66
రాధ [వేదుల]	59
రాధ [కొడాలి]	124
రాధాకృష్ణ	161
రామలింగారెడ్డి	156

లీలాజీవితము	178
వటపత్రకాయ	248
వత్సలాపాలమున....	116
వరదగోదావరి	194
వర్షాగమము	203
వలపునిండార....	140
వార్త	149
వాల్మీకి	60
వాల్మీకి	153
విరహాతోరణము	107
విరహవీధి	76
వేగి క్షేత్రము	10
వ్యర్థయత్నములు	182
శివరాత్రిప్రభ	243
శుక్రవారము	50
శ్రవణముల సోకినంత....	103
సంక్రాంతి	144
సంకెళ్లు	97
సంచలనశీలమైన ...	68
సఖి!	86
సన్యాసి	30
సమాలోచనము	209
సాధుగీతీ!	23
సింగారము	41
సుక్క	80
సుప్తాస్థికలు	219
స్నేహబంధము	54

స్నేహరుచి	49
స్వాగతము	136
స్వాతంత్ర్యరథము	5
స్వామి!	232

అ బూర్జి రి

పృథివీప్రళంస	17
సాధుగీతీ!	23
కాపుపాట	40
ప్రణయశాంతి	55
అప్రాప్తమనోహారికి	73
భవతి భిక్షుందేహి	136
వలపునిందార....	140
తిక్కనసోమయాజి	160
ద్రాక్షావీధి	187
వర్షాగమము	203

క వి కౌం డ ల

ఓ సఖీ!	50
నిన్ను దలపోయుచునె	88
మాలియన్నల కుతుకము	133
వార్త	149
ప్రతిదినము	178
ఆశయము	189
శివరాత్రిప్రభ	243

కూడా లి

సన్యాసి	30
అడవిపిల్ల	15
రాధ	124
పెండ్లికూతురు	146
దెబ్బతిన్న లేడి	185
జైలులో చందమామ	199

కృష్ణ శాస్త్రి

ఎవరు ?	24
ఆమె కన్నులు	56
ఆమెపాట	61
నా విరులదోట....	72
సఖీ!	86
నాటిరేయి	87
డికరకే చలియించు....	94
మూగబాధ	98
విరహతోరణము	107
పల్లకీ	115
నేటిరేయి	119
అన్వేషణము	125
మహాకవి	154
బ్రహ్మర్షి	158
నేను	175
సమాలోచనము	200

ఒకచేకధ	214
ప్రవాసము	217
ఉన్మత్తపథికుడు	230
నటరాజ!	233

గురజాడ

దేశభక్తి	2
పెన్నిథి	25
మనిషి	131

దీక్షితులు

వ్యర్థయత్నములు	182
నెమిలికన్ను	193
మనవి	239

నందూరి

పూలబాసలు	37
కొండతిరిగి....	55
ముందుగలి	58
దీపం	64
సుక్క	80
నమిలిమింగిననాయెంకి	89
కలతనిదర	93
అకాలపు నాయెంకి	105

దొంగ	121
గోపిక	130
నాగులచవితి	142
చలిపిడుగు	221
వజ్రపత్రకాయ	218

బా పి రా జు

పిలుపు	38
ఒకరికొకరు	44
ఒట్టచీ	77
నువ్వచే	102
గంగిరెద్దు	148
పాతమాట	179
వరదగోదావరి	194
మెట్లు	240

రా మ చంద్ర అప్పారావు

ఓయీ!	42
స్నేహబంధము	54
వాల్మీకి	60
రక్తవిహారము	66
ఈశ్వరీ!	88
లీలాజీవితము	178

రా మి రెడ్డి

స్వాతంత్ర్యరథము	5
నైవేద్యము	9
భవిష్యద్దర్శనము	19

అచునినిషా	57
అధిశాసిత	76
బాష్పదౌత్యము	110
వాల్మీకి	153
గణిత	190

రాయ ప్రోలు

జన్మభూమి	1
ప్రబోధము	7
విరహాపీఠి	76
పిలుపు	82
ప్రేమావది	95
సంకెళ్లు	97
మంగళాచరణము	141
మా తల్లి	152
రామలింగారెడ్డి	156
ఏమొ!	219

విశ్వనాథ

అంశపౌరుషము	7
వేగిత్రేతము	10
రంభ	32
దేవి	110
చిన్నిమబ్బులు	134
స్వాగతము	136

మూగనోము	149
నీవు - నేను	188
నా స్థితి	191
అంధభిక్షువు	213
స్వామి	232
నీ రథము	249

విశ్వమందరమ్మ

ప్రియుడో!	43
స్నేహరుచి	49
కుపితవిధి	114
అంధకారము	207

విశ్వేశ్వరరావు

సింగారము	41
గాయనీప్రియ	53
ఏనాడు	79
గడ్డిపువ్వు	91
నవాలోకము	171
చైత్రము	201

వెంకటసుబ్బయ్య

అతిథ్యము	22
----------	----

వేంకటపార్వతీశ్వరులు

ప్రేమకౌటకు	29
అశ - నిరాశ	186
ఏకా - తేన	235

వేదుల

రాంక్ష	15
రాద	59
యాత్ర	65
ఆరాదన	69
పూర్ణిమ	74
దీపావళినాడు	210
ఆవృత్తి	215
అశాంతి	228
ఆశాగానము	231
ఉత్కంఠ	234
ముక్తావళి	236
పూజాప్రసూనములు	246

శివశంకరశాస్త్రి

అవుడు నిర్మితి...	51
సంచలనశీలమైన....	68
నే హృదయదళ ...	84
అయ్యయ్య...	101
శ్రవణములు సోకినంత ..	103
ప్రేయసి....	106
చృష్యహర్షిమ	226

పంక్తి అక్షరములు
 గ్రంథ అక్షరములు గ్రంథ అక్షరములు

అనాటి నావోడు	109
కలవోన నా యెంకి	112
కోయల	116
పడవ	181
ముందుగతి	191

నా య ని	
శుక్రవారము	50
నిత్యక్రీడ	63
ప్రళయము	67
ఫలశ్రుతి	71
అసురకృత్యము	83
కార్తికపూర్ణిమ	100
పడవపగిలిన:	103
ప్రణయయాత్ర	112
వత్సలాఫాలమున....	116
కత్తిపడవ	118
మాతృగీతములు	224

నో రి

పరాజయము	69
మురళీధ్వని	120
మైనారిటీవెళ్లిన రోజున	131
తల్లి:	223

పిఠగళి - కాయూరి

జొన్నచేను	34
ప్రణయలేఖలు	96
సంక్రాంతి	144
రాధాకృష్ణ	161
ఉపహారము	237

పెనుమర్రి

అడవిపూవు	169
ఎడారి	192
ప్రతీక్ష	208
ప్రేమయాత్ర	227

బంగారమ్మ

నీడ	177
ఆకొండ	196
కప్పతల్లి పెళ్లి	202
కార్తికపూర్ణిమ	205
తమస్సు	208

బసవరాజు

ప్రేమతత్త్వము	28
కోకిల	46
తాజ్ మహల్	85
కోయిల	99

శ్రీ శ్రీ

అద్వైతం	26
సజంగనే	135
జగన్నాథుని రథచక్రాలు	163
జయభేరి	173
ఒకరాత్రి	206
అవతారం	216
సుప్తాస్థికలు	219
మహాప్రస్థానం	250

సా దా మి ని

పరిచితకంతము	48
ప్రియనిరీక్షణము	86
ఆర్తగీతి	92
నిరీక్షణ	95
ప్రణయినీగీతము	104
దురదృష్టము	222

A. R. Morgan

33